

ಅಧ್ಯಾಯ ೪ ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ನೀರಾವರಿ ^೧

ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಣಬೇಸಾಯವು ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾಗಿ ಮಳೆಯನ್ನವಲಂಬಿಸಿ ಕೃಷಿಯನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಸಕಾಲಿಕವಾಗಿ ಮಳೆ ಇಲ್ಲದ ಕಾರಣ ಬರಗಾಲ ಮತ್ತು ಕ್ಷಾಮ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳು ಆಗಾಗ್ಗೆ ಎದುರಾಗುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಣಬೇಸಾಯದ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಗಮನ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಮಣ್ಣು ಮತ್ತು ನೀರು ಸಂರಕ್ಷಣೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಸೂಕ್ತ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಬೀಳುವ ಮಳೆಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿ ನಿವ್ವಳ ಬಿತ್ತನೆಯ ಪ್ರದೇಶದ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಬರಗಾಲ ಮತ್ತು ಕ್ಷಾಮ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳು ಎದುರಾದಲ್ಲಿ ನಿವ್ವಳ ಬಿತ್ತನೆಯ ಪ್ರದೇಶ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಆಧುನಿಕ ಬೇಸಾಯ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದರಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಇಳುವರಿ ಪಡೆಯಬಹುದೆಂದು ರೈತರಿಗೆ ಮನವರಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಇಳುವರಿ ನೀಡುವ ಮತ್ತು ಹೈಬ್ರಿಡ್ ತಳಿಗಳ ಬಿತ್ತನೆ ಪ್ರದೇಶದ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯು ಪೂರ್ವ ಮತ್ತು ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟಗಳ ನಡುವೆ ವಿಸ್ತರಿಸಿದ್ದು ಈಶಾನ್ಯ ಮತ್ತು ನೈಋತ್ಯ ಮಾರುತಗಳ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿನ ವಾರ್ಷಿಕ ಸರಾಸರಿ ಮಳೆಯ ಪ್ರಮಾಣ (೧೯೦೦-೧೯೫೦) ೭೩೦ ಮಿ.ಮೀ ಆಗಿದೆ. ಈಶಾನ್ಯ ಮಾರುತಗಳಿಂದ ಒಟ್ಟು ವಾರ್ಷಿಕ ಮಳೆಯ ಶೇ ೭೦ ರಷ್ಟು ಮಳೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ ತಿಂಗಳಿನಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಮಳೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿನ ವಾರ್ಷಿಕ ಮಳೆಯ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ೧೯೦೧ ರಿಂದ ೧೯೫೦ ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ೧೧ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ವಾರ್ಷಿಕ ಸರಾಸರಿ ಮಳೆಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಮಳೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ವಾರ್ಷಿಕ ಸರಾಸರಿ ಮಳೆಗಿಂತ ಶೇಕಡ ೮೦ ರಷ್ಟು ಕಡಿಮೆ ಮಳೆಯಾಗಿದೆ. ೧೯೫೧ ರಿಂದ ೧೯೮೦ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಸರಾಸರಿ ೭೫೨ ಮಿ.ಮೀ ಮಳೆಯಾಗಿದೆ. ೧೯೭೦ ರಿಂದ ೨೦೦೦ ದವರೆಗೆ ತಾಲೂಕುವಾರು ಬರಗಾಲದ ವರ್ಷಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಈ ರೀತಿಯಿದೆ. ಬಾಗೇಪಲ್ಲಿ-೭, ಬಂಗಾರಪೇಟೆ-೪, ಚಿಕ್ಕಬಳ್ಳಾಪುರ-೫, ಚಿಂತಾಮಣಿ-೯, ಗೌರಿಬಿದನೂರು-೭, ಗುಡಿಬಂಡೆ-೧೫, ಕೋಲಾರ-೪, ಮಾಲೂರು-೬, ಮುಳಬಾಗಿಲು-೭, ಶಿಟ್ಟಿಘಟ್ಟ-೫ ಮತ್ತು ಶ್ರೀನಿವಾಸಪುರ-೪.

ಕೃಷಿ ವಲಯ

ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಹತ್ತು ಕೃಷಿ ವಲಯಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದ್ದು, ಕೋಲಾರ ಜಿಲ್ಲೆಯು ಪೂರ್ವದ ಒಣ ವಲಯಕ್ಕೆ ಸೇರುತ್ತದೆ. ಈ ವಲಯದಲ್ಲಿ ವಾರ್ಷಿಕ ಮಳೆಯ ಪ್ರಮಾಣವು ೭೬೮ ಮಿ.ಮೀ. ಗಳಾಗಿದೆ. ಮೇ ಮತ್ತು ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ ತಿಂಗಳಿನಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಮಳೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಮುಂಗಾರು ಮಳೆಯ ಪ್ರದೇಶ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ.

೧ ಈ ಅಧ್ಯಾಯವು ತೋಟಗಾರಿಕೆ, ಪಶುಸಂಗೋಪನೆ ಮತ್ತು ಪಶುವೈದ್ಯ ಸೇವೆ ಹಾಗೂ ಮೀನುಗಾರಿಕೆ ಘಟಕಗಳನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.

ಏಪ್ರಿಲ್-ಮೇ ತಿಂಗಳುಗಳಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಉಷ್ಣತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ತಿಂಗಳುಗಳಲ್ಲಿ ಗರಿಷ್ಠ ಉಷ್ಣತೆ ೩೬ ಡಿಗ್ರಿ ಸೆಲ್ಸಿಯಸ್‌ವರೆಗೆ ಏರುತ್ತದೆ. ಡಿಸೆಂಬರ್ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಜನವರಿ ಮೊದಲ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಕಡಿಮೆ ಅಂದರೆ ೧೪ ರಿಂದ ೧೬ ಡಿಗ್ರಿ ಸೆಲ್ಸಿಯಸ್ ಮಾಸಿಕ ಉಷ್ಣತೆಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಈ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಕೆಂಪು ಗೋಡುಮಣ್ಣಿನ ಪ್ರದೇಶವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದು ಉಳಿದ ಭಾಗವನ್ನು ಚೇಡಿಮಣ್ಣು ಹಾಗೂ ಜಂಬಿಟ್ಟಿಗೆ ಮಣ್ಣು ಆವರಿಸಿದೆ.

ಪೂರ್ವದ ಒಣ ವಲಯವು ಮಳೆಯಾಶ್ರಿತ ಪ್ರದೇಶವಾಗಿದ್ದು, ರಾಗಿ ಮತ್ತು ಸಜ್ಜೆ ಪ್ರಧಾನವಾದ ಆಹಾರ ಬೆಳೆಗಳಾಗಿವೆ. ದ್ವಿಧಳ ಧಾನ್ಯದ ಬೆಳೆಗಳಲ್ಲಿ ಹುರಳಿ, ಅವರೆ, ತೋಗರಿ; ಎಣ್ಣೆ ಕಾಳು ಬೆಳೆಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲಗಡಲೆ, ಹರಳು ಮತ್ತು ಸೂರ್ಯಕಾಂತಿ ಹಾಗೂ ತೋಟದ ಬೆಳೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾವು, ದ್ರಾಕ್ಷೆ, ತೆಂಗು ಪ್ರಮುಖ ಬೆಳೆಗಳಾಗಿವೆ. ನೀರಾವರಿಯಲ್ಲಿ ಕಬ್ಬು ಮತ್ತು ಮುಸುಕಿನ ಜೋಳ ಪ್ರಧಾನ ಬೆಳೆಗಳಾಗಿವೆ. ಬಾವಿ ಮತ್ತು ಕೆರೆ ನೀರಿನ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಎಲೆಕೋಸು, ಟೊಮ್ಯಾಟೋ, ಬದನೆ, ಮೆಣಸಿನಕಾಯಿ ಮುಂತಾದ ತರಕಾರಿ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಆರ್ಥಿಕ ಬೆಳೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಪ್ಪುನೇರಳೆ, ಆಲೂಗಡ್ಡೆ ಅರಿಶಿನ, ಶುಂಠಿ, ದ್ರಾಕ್ಷೆ, ಬಾಳೆ ಮತ್ತು ವಿಳಿಯದೆಲೆ ಮುಖ್ಯವಾದ ಬೆಳೆಗಳಾಗಿವೆ.

ಈ ಪ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ ಪ್ರಮುಖವಾದ ಬೆಳೆ ಯೋಜನೆಗಳೆಂದರೆ: (ಅ) ರಾಗಿ ಅಥವಾ ಜೋಳವನ್ನೊಳಗೊಂಡಂತೆ ದ್ವಿಧಳ ಧಾನ್ಯ ಅಥವಾ ಎಣ್ಣೆಕಾಳು ಬೆಳೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮಿಶ್ರ ಬೆಳೆ ಯೋಜನೆ; (ಆ) ತೆಂಗಿನ ಬೆಳೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಮೇವಿನ ಬೆಳೆಗಳು, ಅಲಸಂದೆ, ಬಾಳೆ, ಅರಿಶಿನ, ಶುಂಠಿ ಹಿಪ್ಪುನೇರಳೆ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ (ಇ) ಬಾವಿ ನೀರಿನ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಋಷಿ ರಾಗಿಯ ನಂತರ ಚಳಿಗಾಲದಲ್ಲಿ ಆಲೂಗಡ್ಡೆ, ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಈರುಳ್ಳಿ ಅಥವಾ ತರಕಾರಿ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಕೃಷಿ ಋತುಗಳು

ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾಗಿ ವಾರ್ಷಿಕ ಎರಡು ಬೆಳೆ ಬೆಳೆಯುವ ಪದ್ಧತಿ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಖಾರೀಫ್ ಅಥವಾ ಮುಂಗಾರು ಪ್ರಮುಖ ಕೃಷಿ ಋತುವಾಗಿದ್ದು ರಬಿ ಅಥವಾ ಹಿಂಗಾರು ಮತ್ತೊಂದು ಋತುವಾಗಿದೆ. ನೀರಾವರಿ ಸೌಲಭ್ಯವಿದ್ದಲ್ಲಿ ವಾರ್ಷಿಕ ಮೂರು ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಸ್ಥಳೀಯವಾಗಿ ಏಪ್ರಿಲ್ ಮತ್ತು ಮೇ ತಿಂಗಳುಗಳಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತುವ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಕಾರ್ ಅಥವಾ ಮುಂಗಾರು ಪೂರ್ವ ಬೆಳೆಗಳು, ಜುಲೈ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತುವ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಹೈನ್ ಅಥವಾ ಮುಂಗಾರು ನಂತರದ ಬೆಳೆಗಳು ಮತ್ತು ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ ಅಥವಾ ಅಕ್ಟೋಬರ್ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತುವ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಹಿಂಗಾರು ಬೆಳೆಗಳೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಅನಿಶ್ಚಿತ ಮುಂಗಾರು ಮಳೆಯಿಂದಾಗಿ ಕಾರ್ ಬೆಳೆಯ ಬದಲು ಹೈನ್ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಯುವ ರೂಢಿಯಿದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಜೂನ್ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತನೆಯಾಗಿ ಡಿಸೆಂಬರ್ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಯಲಿಗೆ ಬರುವ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಮುಂಗಾರು ಬೆಳೆಗಳೆಂದು ಡಿಸೆಂಬರ್ ತಿಂಗಳಿನಿಂದ ಏಪ್ರಿಲ್ ತಿಂಗಳವರೆಗೆ ಬೆಳೆಯುವ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಹಿಂಗಾರು ಬೆಳೆಗಳೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಭತ್ತವನ್ನು ಮುಂಗಾರು, ಹಿಂಗಾರು ಮತ್ತು ಬೇಸಿಗೆ ಹೀಗೆ ಮೂರು ಋತುಗಳಲ್ಲೂ ಬೆಳೆಯುವ ಪದ್ಧತಿಯಿದೆ. ಭತ್ತದ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನೀರಾವರಿ ಬೆಳೆಯನ್ನಾಗಿ ಬೆಳೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಮುಖ ಬೆಳೆಗಳ ಬಿತ್ತನೆ ಕಾಲದ ವಿವರಗಳು ಹೀಗಿವೆ.

ಬೆಳೆ	ಋತು	ಬಿತ್ತನೆ	ಅಂತರ ಬೇಸಾಯ	ಕೊಯಿಲು
೧. ಭತ್ತ	ಹೈನ್	ಜೂನ್-ಜುಲೈ	ಆಗಸ್ಟ್-ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್	ಡಿಸೆಂಬರ್-ಜನವರಿ
	ಕಾರ್	ಫೆಬ್ರವರಿ-ಮಾರ್ಚ್	ಏಪ್ರಿಲ್-ಮೇ	ಜೂನ್-ಜುಲೈ
೨. ರಾಗಿ	ಹೈನ್	ಜೂನ್-ಜುಲೈ	ಆಗಸ್ಟ್-ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್	ಡಿಸೆಂಬರ್-ಜನವರಿ
	ಕಾರ್	ಫೆಬ್ರವರಿ-ಮಾರ್ಚ್	ಏಪ್ರಿಲ್-ಮೇ	ಜೂನ್-ಜುಲೈ
೪. ಕಬ್ಬು	ವಾರ್ಷಿಕ	ಜನವರಿ-ಫೆಬ್ರವರಿ	ಏಪ್ರಿಲ್-ಮೇ	ಜೂನ್-ಜುಲೈ
		ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್-ಅಕ್ಟೋಬರ್	ಡಿಸೆಂಬರ್-ಜನವರಿ	ಜನವರಿ-ಫೆಬ್ರವರಿ

ಮಣ್ಣು

ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಮಣ್ಣನ್ನು ಕೆಂಪು ಮಣ್ಣು, ಕೆಂಪುಗೋಡು ಮಣ್ಣು ಮತ್ತು ಜಂಬಿಟ್ಟಿಗೆ ಮಣ್ಣು ಎಂದು ಮೂರು ಮುಖ್ಯ ಗುಂಪುಗಳನ್ನಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದು. ಕೆಲವು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕಪ್ಪು ಮಣ್ಣು ಸಹ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಕೆಂಪು ಮಣ್ಣು: ಈ ಮಣ್ಣು ಆಫ್ಲಯುಕ್ತವಾಗಿದ್ದು, ನೈಸ್ ಮತ್ತು ಗ್ರಾನೈಟ್ ಶಿಲೆಗಳಿಂದ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ. ಇದನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮೂರು ಉಪಗುಂಪುಗಳನ್ನಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದು. **ಒಳನಾಡಿನ ಮಣ್ಣು:** ಈ ಮಣ್ಣನ್ನು ಉಬ್ಬಿದ ಶ್ರೇಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಶೇ.೩.೫ ಕ್ಕಿಂತ ಇಳಿಜಾರು ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಇದು ಸಾಧಾರಣ ಆಳವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಸಾಧಾರಣ ಕೆಂಪು ಮಿಶ್ರಿತ ಕಂದು ಬಣ್ಣದಿಂದ ಅತಿ ಕೆಂಪು ಮತ್ತು ಕಂದು ಮಿಶ್ರಿತವಾಗಿಯೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ನೊರಜುಕಲ್ಲು, ಗೋಡು ಕಲ್ಲು, ಮಿಶ್ರಿತ ಮರಳು ಹಾಗೂ ಮರಳು ಮಿಶ್ರಿತ ಗೋಡಿನ ಭಾಗ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದು ತಳಭಾಗದಲ್ಲಿ ನೊರಜುಕಲ್ಲು, ಮರಳು ಮಿಶ್ರಿತ ಜೇಡಿ ಮಣ್ಣನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಮಣ್ಣಿನ ಗುಣ ಸಮಧಾತುವಾಗಿದ್ದು, ಕೆಲವು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಹುಳಿಯ ಅಂಶ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. **ನಡನಾಡಿನ ಮಣ್ಣು:** ಈ ಮಣ್ಣನ್ನು ಸಾಧಾರಣ ಇಳಿಜಾರಿರುವ ನೈಸ್ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಇದು ಅತೀ ಹೆಚ್ಚು ಕೆಂಪು ಮಿಶ್ರಿತ ಕಂದು ಬಣ್ಣದಿಂದ ಮತ್ತು ಕಪ್ಪು ಮಿಶ್ರಿತ ಕಂದು ಬಣ್ಣದಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತದೆ. ಮೇಲ್ಭಾಗದ ಮಣ್ಣು ಮರಳು ಮಿಶ್ರಿತ ಗೋಡಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು, ತಳಭಾಗದ ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಮರಳು ಮಿಶ್ರಿತ ಜೇಡಿ ಮತ್ತು ನೊರಜುಕಲ್ಲು ಮಿಶ್ರಿತ ಜೇಡಿ ಮಣ್ಣಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಮಣ್ಣಿನ ಗುಣ ಸಮಧಾತುವಾಗಿದ್ದು ಕೆಲವು ಕಡೆ ಹುಳಿ ಅಂಶವಿದೆ. ಈ ಮಣ್ಣಿಗೆ ನೀರು ಬಸಿಯುವ ಶಕ್ತಿ ಇದೆ. **ತಗ್ಗು ಪ್ರದೇಶದ ಮಣ್ಣು :** ಈ ಮಣ್ಣು ಸಾಧಾರಣ ಇಳಿಜಾರು ಮತ್ತು ಕಣಿವೆ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇದು ಕಂದು ಬಣ್ಣ ಕಪ್ಪು ಬಣ್ಣ ಮತ್ತು ಕಪ್ಪು ಮಿಶ್ರಿತ ಕಂದು ಬಣ್ಣದಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ಇದರ ಗುಣ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸಮಧಾತುವಾಗಿದ್ದು, ಕೆಲವು ಕಡೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಚೌಳಿನ ಅಂಶವಿದೆ. ನೀರನ್ನು ಹಿಡಿದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಈ ಮಣ್ಣು ಹೊಂದಿದೆ. ಈ ವಿಧದ ಮಣ್ಣು ಚಿಕ್ಕಬಳ್ಳಾಪುರ, ಶಿಡ್ಲಘಟ್ಟ, ಕೋಲಾರ, ಮಾಲೂರು, ಬಂಗಾರಪೇಟೆ ಮತ್ತು ಮುಳಬಾಗಿಲು ತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಕೆಂಪು ಮಣ್ಣಿನ ಭೂಮಿಯು ಕೃಷಿಗೆ ಬಹಳ ಉಪಯುಕ್ತವಾಗಿದ್ದು ಜೈವಿಕ ಮತ್ತು ರಸಗೊಬ್ಬರಗಳ ಬಳಕೆಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸ್ಪಂದಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ತರಕಾರಿ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ನೊರಜುಕಲ್ಲು ಮಿಶ್ರಿತ ಮಣ್ಣು ಬಂಗಾರಪೇಟೆ, ಕೋಲಾರ, ಶ್ರೀನಿವಾಸಪುರ, ಗುಡಿಬಂಡೆ ಮತ್ತು ಚಿಂತಾಮಣಿ ತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಹರಡಿದ್ದು ರಾಗಿ, ನೆಲಗಡಲೆ ಮತ್ತು ದ್ವಿದಳ ಧಾನ್ಯ ಬೆಳೆಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಉಪಯುಕ್ತವಾಗಿದೆ.

ಕೆಂಪು ಗೋಡು ಮಣ್ಣು: ಈ ಮಣ್ಣು ಏರು ತಗ್ಗಿರುವ ಗ್ರಾನೈಟ್ ಕಲ್ಲಿನ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬರುತ್ತದೆ. ಇದು ಅಚ್ಚು ಕಂದು ಬಣ್ಣದಿಂದ ಅಚ್ಚು ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣ ಹೊಂದಿದ್ದು, ಮೇಲ್ಭಾಗದ ಪದರಗಳಲ್ಲಿ ಮರಳು ಮಿಶ್ರಿತ ಗೋಡಿನಿಂದ ಜೇಡಿ ಮಿಶ್ರಿತ ಗೋಡಿಯವು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ತಳ ಪದರಗಳಲ್ಲಿ ಗೋಡು, ಜೇಡಿ ಮಿಶ್ರಿತ ಗೋಡು ಮತ್ತು ಕೆಲವು ಕಡೆ ನೊರಜುಕಲ್ಲು ಮಿಶ್ರಿತ ಮರಳುಗೋಡು ಮುಂತಾದ ಮಣ್ಣನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಕೆಂಪುಗೋಡು ಮಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಎತ್ತರದ ಇಳಿಜಾರು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಏರುತಗ್ಗಿರುವ ಇಳಿಜಾರು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಕಣಿವೆ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಈ ಮಣ್ಣಿಗೆ ನೀರು ಬಸಿಯುವ ಶಕ್ತಿ ಇದೆ. ಈ ವಿಧದ ಮಣ್ಣು ಗೌರಿಬಿದನೂರು, ಚಿಕ್ಕಬಳ್ಳಾಪುರ, ಶಿಡ್ಲಘಟ್ಟ ಮತ್ತು ಬಾಗೇಪಲ್ಲಿ ತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಹರಡಿದೆ.

ಜಂಬಿಟ್ಟಿಗೆ ಮಣ್ಣು: ಶಿಡ್ಲಘಟ್ಟ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕಡೆ ಈ ಮಣ್ಣು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಮಣ್ಣುಗಳ ಪದರಗಳು ಬಹು ಆಳದವರಿಗೂ ಒಂದೇ ಸಮನಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಇವು ಹಳದಿ ಮಿಶ್ರಿತ ಕೆಂಪಿನಿಂದ ಕಪ್ಪು ಮಿಶ್ರಿತ ಕೆಂಪುಬಣ್ಣದವರೆಗೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಈ ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ನೆಲಗಡಲೆ, ಹುಚ್ಚೆಣ್ಣು, ದ್ವಿದಳ ಧಾನ್ಯ ಬೆಳೆಗಳು, ರಾಗಿ ಮತ್ತು ತೃಣಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಕೃಷಿ ಪಾಠಶಾಲೆ

ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬುವನಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಕಾಗತಿಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ಕೃಷಿ ಪಾಠಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕೃಷಿಯು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾಗಿ ಒಂದು ಕೌಟುಂಬಿಕ ಉದ್ಯಮ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಇದು ರೈತ ಮಹಿಳೆಯರು ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಕೃಷಿ ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಅಥವಾ ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಅತಿ ಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಕೃಷಿ ಜಮೀನುಗಳಲ್ಲಿನ ಶೇ. ೬೦ ರಿಂದ ೭೦ ರಷ್ಟು ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಹಿಳೆಯರೇ ಮಾಡುತ್ತಾರೆಂದು ಅಂದಾಜು

ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಕೃಷಿ ಪಾಠಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಆಧುನಿಕ ಬೇಸಾಯದ ಬಗ್ಗೆ ಅಲ್ಪಾವಧಿ ತರಬೇತಿಯಾಗಿ ರೈತ ಮಹಿಳೆಯರು ಹಾಗೂ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮೂರು ತಿಂಗಳ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಪ್ರತೀ ತಂಡಕ್ಕೆ ೨೪ ಶಿಕ್ಷಕಾರ್ಥಿಗಳಂತೆ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಮೂರು ತಂಡಗಳಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ೭೨ ಜನ ರೈತ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪ್ರತೀ ವರ್ಷವೂ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಶಿಕ್ಷಕಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ವಸತಿ ಹಾಗೂ ಭೋಜನ ಇತ್ಯಾದಿ ಸೌಕರ್ಯಗಳಿದ್ದು, ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಹಾಗೂ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಮಣ್ಣು ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರ

ಜಿಲ್ಲಾ ಕೇಂದ್ರ ಕೋಲಾರದಲ್ಲಿ ೧೯೬೮ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ 'ಮಣ್ಣು ಪರಿಕ್ಷಾ ಕೇಂದ್ರ' ದ ಹೆಸರನ್ನು 'ಮಣ್ಣು ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರ' ಎಂದು ಆನಂತರ ಬದಲಾಯಿಸಲಾಯಿತು. ಮಣ್ಣು ಮಾದರಿ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯು ಒಂದು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಪದ್ಧತಿಯಾಗಿದ್ದು, ಭೂ ಫಲವತ್ತತೆಯನ್ನು ಹಾಗೂ ಬೆಳೆಗಳಿಗೆ ದೊರೆಯುವ ಪೋಷಕಾಂಶಗಳನ್ನು ತಿಳಿದು, ಅನವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ರಸಗೊಬ್ಬರಗಳ ಬಳಕೆಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೇ ಸಮತೋಲನ ರಸಗೊಬ್ಬರಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಅಧಿಕ ಉತ್ಪಾದನೆ ಪಡೆಯುವಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತಿದೆ. ಈ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ರೈತರು ಹಾಗೂ ಕೃಷಿ ವಿಸ್ತರಣಾ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಮಣ್ಣು ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ ಸೂಕ್ತ ರಸಗೊಬ್ಬರಗಳ ಬಳಕೆಗೆ ಸಲಹೆ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಸಂಚಾರಿ ಮಣ್ಣು ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರಗಳು ರೈತರ ಮಣ್ಣು ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಯೇ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ, ಸೂಕ್ತ ಸಮತೋಲನ ರಸಗೊಬ್ಬರಗಳ ಶಿಫಾರಸ್ಸನ್ನು ನೀಡುತ್ತವೆ. ಜೊತೆಗೆ ರೈತರಿಂದ ಪಡೆದ ನೀರಿನ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ನೀರಾವರಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವೇ ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ ಅವಶ್ಯವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ತ ಬಳಕೆಯ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಸುಣ್ಣ ಮತ್ತು ಜಿಪ್ಸಂ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಸಹ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಪ್ರತೀ ವರ್ಷ ಸುಮಾರು ೩೦,೦೦೦ ಮಣ್ಣಿನ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಈ ಕೇಂದ್ರ ಹೊಂದಿದೆ.

ಮಣ್ಣು ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಸಮಸ್ಯೆ ಕಂಡು ಬಂದಂತಹ ರೈತರುಗಳ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿ, ಪರಿಶೀಲಿಸಿ, ನ್ಯೂನತೆ ಕಂಡುಬಂದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಅಧಿಕ ಇಳುವರಿ ಪಡೆಯಲು ತಾಂತ್ರಿಕ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಪ್ರಯೋಗಾಲಯದಲ್ಲಿ ದಿನವೊಂದಕ್ಕೆ ೯೦ ರೀತಿಯ ಮಣ್ಣು ಮಾದರಿಗಳ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡಬಹುದು. ೧೯೯೯ ರಿಂದೀಚೆಗೆ ಈ ಪ್ರಯೋಗಾಲಯದಲ್ಲಿ ಲಘು ಪೋಷಕಾಂಶಗಳಾದ ಸತು, ತಾಮ್ರ, ಮ್ಯಾಂಗನೀಸ್ ಮತ್ತು ಕಬ್ಬಿಣದ ವಿಶ್ಲೇಷಣಾ ಕಾರ್ಯವೂ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿದೆ. ಈ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಮಣ್ಣಿನ ರಸಸಾರ, ಕರಗುವ ಲವಣಾಂಶ ಹಾಗೂ ಮುಖ್ಯ ಪೋಷಕಾಂಶಗಳಾದ ಸಾರಜನಕ, ರಂಜಕ, ಮತ್ತು ಪೋಟ್ಯಾಷ್ ಅಂಶಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ರಸಸಾರ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯೊಂದಿಗೆ ಹುಳಿ ಮತ್ತು ಕ್ಷಾರಾಂಶಗಳನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಸಮಸ್ಯಾತ್ಮಕವಾದ ಹುಳಿ ಮಣ್ಣನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಲು ಎಕರೆಗೆ ೨೦೦ ಕಿ.ಗ್ರಾಂ. ಸುಣ್ಣವನ್ನು ಬಳಸಲು ರೈತರಿಗೆ ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅಂತೆಯೇ ಕ್ಷಾರ ಮಣ್ಣನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಲು ಬಸಿಗಾಲುವೆ ತೆಗೆಯುವುದರೊಂದಿಗೆ ಜಿಪ್ಸಂ ಬಳಸಲು ರೈತರಿಗೆ ಸೂಚಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಕರಗುವ ಲವಣಾಂಶ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಮಣ್ಣು ಸಾಮಾನ್ಯ ಅಪಾಯಕಾರಿ ಅಥವಾ ಹಾನಿಕಾರಕ ಎಂಬುದನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ತಾಲೂಕುಗಳ ಮಣ್ಣಿನ ಗುಣಧರ್ಮವು ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಣ್ಣಿನಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತದೆ.

ಮಣ್ಣಿನ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ಸಾರಜನಕದ ಅಂಶ ಶೇ.೦.೨೫ಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆಸಾರ ಎಂತಲೂ, ಶೇ.೦.೫ ರಿಂದ ೦.೭೫ ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಮಸಾರ ಎಂತಲೂ ಶೇ.೦.೭೫ ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿದ್ದಲ್ಲಿ ಸಾರಜನಕದ ಅಂಶ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ ಎಂತಲೂ ವರ್ಗೀಕರಣ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ರಂಜಕದ ಅಂಶ ಶೇಕಡ ೯ ಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆ ಸಾರ ಎಂತಲೂ, ಶೇಕಡ ೯ ರಿಂದ ಶೇಕಡ ೨೨ ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಮಸಾರ ಎಂತಲೂ ಶೇ.೨೨ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ರಂಜಕಯುಕ್ತ ಮಣ್ಣು ಎಂದೂ ವರ್ಗೀಕರಣ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅಂತೆಯೇ ಪೋಟ್ಯಾಷ್ ಅಂಶವು ೫೦ ಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆ ಸಾರ ಎಂತಲೂ, ೫೦ರಿಂದ ೧೫೦ ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಮಸಾರ ಎಂತಲೂ, ೧೨೦ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಪೋಟ್ಯಾಷ್ ಅಂಶ ಅಧಿಕವಾಗಿದೆ ಎಂದು ವರ್ಗೀಕರಣ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಕೃಷಿಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ನೀರು, ಬಳಕೆಗೆ ಯೋಗ್ಯವೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂಬುದನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಲು ಈ ಪ್ರಯೋಗಾಲಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ನೀರಿನ ರಸಸಾರ, ಕರಗುವ ಅವಶ್ಯಕತೆ, ಕಾರ್ಬೋನೇಟ್, ಬೈಕಾರ್ಬೋನೇಟ್, ಸೋಡಿಯಂ, ಕ್ಯಾಲ್ಸಿಯಂ ಮತ್ತು ಮೆಗ್ನೀಷಿಯಂ ಕ್ಲೋರೈಡ್, ಸೋಡಿಯಂ ಹೀರುವ ಪ್ರಮಾಣ ಮತ್ತು ರೆಸಿಡ್ಯೂಯಲ್ ಸೋಡಿಯಂ ಕಾರ್ಬೋನೇಟ್ ಅಂಶಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅಥವಾ ಪೋಷಕಾಂಶದ ಮಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನಿಗದಿಯಾದ ಪ್ರಮಾಣ ನಿರ್ಧರಿಸಲು ಅವುಗಳ ಕ್ರಿಟಿಕಲ್ ಲಿಮಿಟ್ ಅನ್ನು ಬಳಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಸತು ೧ ಪಿ.ಪಿ.ಎಂ. (ಪಾರ್ಟ್ ಪರ್ ಮಿಲಿಯನ್, ಹತ್ತು ಲಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಭಾಗ) ತಾವು ೦.೨ ಪಿ.ಪಿ.ಎಂ., ಮ್ಯಾಂಗನೀಸ್ ೨ ಪಿಪಿಎಂ ಮತ್ತು ಕಬ್ಬಿಣದ ಕ್ರಿಟಿಕಲ್ ಲಿಮಿಟ್ ೪.೫ ಪಿಪಿಎಂ ಆಗಿರುತ್ತದೆ.

ಭೂ ಉಪಯೋಗ

ಕೋಲಾರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ೧೯೫೫-೫೬ ರಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಭೌಗೋಳಿಕ ವಿಸ್ತೀರ್ಣವು ಮೋಜಣಿದಾರರುಗಳ ಪರಿಶೀಲನೆಯ ಮೇರೆಗೆ ೮.೨೦ ಲಕ್ಷ ಹೆಕ್ಟೇರುಗಳಾಗಿದ್ದು, ಗ್ರಾಮ ಮೇರೆಗೆ ೭೩೧ ಲಕ್ಷ ಹೆಕ್ಟೇರುಗಳಾಗಿತ್ತು. ೧೯೮೩-೮೪ ರಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮ ದಾಖಲೆಗಳ ಮೇರೆಗೆ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಭೌಗೋಳಿಕ ವಿಸ್ತೀರ್ಣವು ೭೮ ಲಕ್ಷ ಹೆಕ್ಟೇರುಗಳಾಗಿತ್ತು. ೨೦೦೦-೦೧ ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಒಟ್ಟು ಭೌಗೋಳಿಕ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ಗ್ರಾಮ ದಾಖಲೆಗಳ ಮೇರೆಗೆ ೭೭೯,೪೬೭ ಹೆಕ್ಟೇರುಗಳಾಗಿದ್ದು ಅದರಲ್ಲಿ ೩,೬೨,೫೯೩ ಹೆಕ್ಟೇರು ಪ್ರದೇಶವು ನಿವ್ವಳ ಬಿತ್ತನೆ ಪ್ರದೇಶವಾಗಿದೆ. ಆಯ್ದ ವರ್ಷಗಳ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿನ ಭೂ ಉಪಯೋಗದ ವಿವರಗಳನ್ನು ಕೋಷ್ಟಕ ೪.೧ ರಲ್ಲಿ ನೀಡಿದೆ. ಕೋಷ್ಟಕ ೪.೨ ರಲ್ಲಿ ೨೦೦೦-೦೧ ನೇ ಸಾಲಿನ ವಾರ್ಷಿಕ ಋತು ಮತ್ತು ಬೆಳೆ ವರದಿ ಪ್ರಕಾರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿನ ತಾಲೂಕುವಾರು ಭೂಉಪಯೋಗದ ವಿವರಗಳನ್ನು ನೀಡಿದೆ.

ಕೋಷ್ಟಕ ೪.೧ - ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿನ ಭೂ ಉಪಯೋಗದ ವಿವರಗಳು

ಕ್ರ.ಸಂ	ವಿವರ	೧೯೬೦-೬೧	೧೯೭೦-೭೧	೧೯೮೦-೮೧
೧	ಒಟ್ಟು ಭೌಗೋಳಿಕ ವಿವರ			
ಅ)	ಮೋಜಣಿದಾರರುಗಳ ಪರಿಶೀಲನೆಯ ಮೇರೆಗೆ	೭೭೯೪೬೭	೭೭೯೪೬೭	೭೭೯೪೬೭
ಆ)	ಗ್ರಾಮಸಂಬಂಧವಾದ ಕಾಗದ ಪತ್ರಗಳ ಮೇರೆಗೆ	೭೭೯೪೬೭	೭೭೯೪೬೭	೭೭೯೪೬೭
೨.	ಆರಣ್ಯ	೬೮೦೫೩	೬೯೦೭೬	೭೦೨೯೩
೩.	ಸಾಗುವಳಿಗೆ ದೊರಕದ ಪ್ರದೇಶ			
ಅ)	ವ್ಯವಸಾಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇತರ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಪ್ರದೇಶ	೫೯೯೬೭	೬೧೦೬೬	೭೧೯೧೮
ಆ)	ಬಂಜರು ಮತ್ತು ವ್ಯವಸಾಯ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದ ಪ್ರದೇಶ	೪೫೫೬೧	೪೬೫೫೬	೬೪೦೬೩
೪.	ಬೀಳು ರಹಿತ ಉಳುಮೆ ಆಗದ ಜಮೀನು			
ಅ)	ಇತರೆ ಸಾಗುವಳಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಬಂಜರು ಪ್ರದೇಶ	೧೬೯೯೭	೧೬೦೧೨	೧೭೩೬೬
ಆ)	ಖಾಯಂ ಗೋಮಾಳ ಮತ್ತು ಇತರ ಹುಲ್ಲುಗಾವಲು	೨೦೫೯೬೦	೧೯೯೨೯೯	೧೯೭೭೭೧
ಇ)	ಬಿತ್ತನೆ ಯಾಗದಿರುವ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ನಮೂದಿಸಿಲ್ಲದ ವಿವಿಧ ವೃಕ್ಷ ಮತ್ತು ತೋಪುಗಳಿರುವ ಜಮೀನು	೧೧೫೩೨	೧೧೭೯೪	೧೩೬೬೨

ಕ್ರ.ಸಂ	ವಿವರ	೧೯೮೦-೮೧	೧೯೭೦-೭೧	೧೯೮೦-೮೧
೫	ಬೀಳು ಜಮೀನು			
ಅ)	ಚಾಲ್ತಿ ಸಾಗುವಳಿಯಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಬೀಳು ಬಿಟ್ಟು ಜಮೀನು	೩೭೭೯೦	೪೧೭೯೮	೭೨೭೯
ಆ)	ಇತರ ಬೀಳು ಜಮೀನು	೮೯೨	೧೬೫೭೩	೧೫೫೫೯
೬	ಬಿತ್ತನೆ ಯಾಗಿರುವ ನಿವ್ವಳ ಪ್ರದೇಶ	೨೭೯೨೧	೨೮೨೭೪	೩೦೬೪೭
೭	ಒಟ್ಟು ಬಿತ್ತನೆ ಯಾಗಿರುವ ಪ್ರದೇಶ	೨೮೮೧೩	೩೦೮೯೯	೩೦೮೪೬
೮	ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಬಾರಿ ಬಿತ್ತನೆ ಯಾಗಿರುವ ಪ್ರದೇಶ	೬೧೧೬	೨೫೫೫೫	೧೮೬೪

Source: Perspective Land Use Plan for Karnataka 2025

ಕೋಷ್ಟಕ ೪.೧ - ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿನ ಭೂ ಉಪಯೋಗದ ವಿವರಗಳು (ಮುಂದುವರೆದದ್ದು)

ಕ್ರ.ಸಂ	ವಿವರ	೧೯೯೦-೯೧	೧೯೯೫-೯೬	೧೯೯೯-೨೦೦೦
೧	ಒಟ್ಟು ಭೌಗೋಳಿಕ ವಿವರ			
ಅ)	ಮೋಜಣಿದಾರರುಗಳ ಪರಿಶೀಲನೆಯ ಮೇರೆಗೆ	೭೭೯೪೭	೭೭೯೪೭	೭೭೯೪೭
ಆ)	ಗ್ರಾಮಸಂಬಂಧವಾದ ಕಾಗದ ಪತ್ರಗಳ ಮೇರೆಗೆ	೭೭೯೪೭	೭೭೯೪೭	೭೭೯೪೭
೨	ಅರಣ್ಯ	೭೦೩೨೪	೭೦೩೨೪	೭೦೩೨೪
೩	ಸಾಗುವಳಿಗೆ ದೊರಕದ ಪ್ರದೇಶ			
ಅ)	ವ್ಯವಸಾಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇತರ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಪ್ರದೇಶ	೭೫೫೧	೭೫೫೬	೭೫೫೬
ಆ)	ಬಂಜರು ಮತ್ತು ವ್ಯವಸಾಯ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದ ಪ್ರದೇಶ	೬೩೧೨೨	೬೩೧೨೨	೬೩೧೨೨
೪	ಬೀಳು ರಹಿತ ಉಳುಮೆ ಆಗದ ಜಮೀನು			
ಅ)	ಇತರೆ ಸಾಗುವಳಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಬಂಜರು ಪ್ರದೇಶ	೧೩೦೦	೧೨೫೦	೧೨೫೦
ಆ)	ಖಾಯಂ ಗೋಮಾಳ ಮತ್ತು ಇತರ ಹುಲ್ಲುಗಾವಲು	೧೨೭೫೯	೧೨೫೧೬	೧೧೫೦೫
ಇ)	ಬಿತ್ತನೆ ಯಾಗದಿರುವ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ನಮೂದಿಸಿಲ್ಲದ ವಿವಿಧ ವೃಕ್ಷ ಮತ್ತು ತೋಪುಗಳಿರುವ ಜಮೀನು	೧೫೦೫	೧೫೯೧	೧೫೯೧
೫	ಬೀಳು ಜಮೀನು			
ಅ)	ಚಾಲ್ತಿ ಸಾಗುವಳಿಯಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಬೀಳು ಬಿಟ್ಟು ಜಮೀನು	೪೧೦೯೪	೫೧೯೫೦	೮೧೭೧
ಆ)	ಇತರ ಬೀಳು ಜಮೀನು	೧೨೮೧೪	೨೫೧೨೨	೧೦೦೦೫
೬	ಬಿತ್ತನೆ ಯಾಗಿರುವ ನಿವ್ವಳ ಪ್ರದೇಶ	೩೭೨೭೪	೩೫೮೨೭	೩೫೬೪೭
೭	ಒಟ್ಟು ಬಿತ್ತನೆ ಯಾಗಿರುವ ಪ್ರದೇಶ	೩೯೧೯೫	೩೭೩೪೭	೩೫೬೧೬
೮	ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಬಾರಿ ಬಿತ್ತನೆ ಯಾಗಿರುವ ಪ್ರದೇಶ	೧೯೧೬	೧೫೫೬	೧೯೭೯

Source: Perspective Land Use Plan for Karnataka 2025

ಕೋಷ್ಟಕ ೪.೨ : ೨೦೦೦-೦೧ ನೇ ಸಾಲಿನ ವಾರ್ಷಿಕ ಋತು ಮತ್ತು ಬೆಳೆ ವರದಿ ಪ್ರಕಾರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿನ ಭೂಉಪಯೋಗದ ವಿವರಗಳು

ತಾಲೂಕು	ಭೌಗೋಳಿಕ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ	ಅರಣ್ಯ	ಸಾಗುವಳಿಗೆ ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲದ ಭೂಮಿ		ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡದಿರುವ ಇತರೆ ಭೂಮಿ		
			ವ್ಯವಸಾಯೇತರ ಬಂಜರು	ಬಿಟ್ಟು	ಸಾಗುವಳಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಭೂಮಿ	ಖಾಯಂ ಗೋಮಾಳ ಬಂಜರು	
ಕೋಲಾರ	೬೩೧೬೬	೧೫೬೦	೫೫೫೬	೧೯೦೬	೬೧೫೬	೨೫೬೯	೧೦೬೫೨
ಗುಡಿಬಂಡೆ	೨೫೬೫೫	೨೫೫೬	೨೫೬೬	೧೫೬೬	೫೫೫೬	೫೫೬	೫೬೦
ಗೌರಿಬಿದನೂರು	೬೬೬೬	೫೫೬೬	೫೫೬೬	೫೫೬೬	೫೫೬೬	೫೫೬೬	೧೦೬೬೦
ಚಿಂತಾಮಣಿ	೫೫೬೬೬	೧೯೬೬೦	೫೫೬೬	೫೫೬೬	೫೫೬೬	೫೫೬	೧೦೬೬೬
ಚಿಕ್ಕಬಳ್ಳಾಪುರ	೬೬೬೬೬	೫೫೬೬	೫೫೬೬	೧೦೬೬೦	೧೫೬೬೬	೫೫೬೬	೧೫೬೬೦
ಬಂಗಾರಪೇಟೆ	೬೫೬೬೦	೫೫೬೬	೬೫೬೬	೫೬೬೬	೧೫೬೬೬	೧೫೬೬	೫೫೬೬೬
ಬಾಗೇಪಲ್ಲಿ	೬೦೦೦೯	೧೫೬೬೬	೬೬೬೬	೬೬೬೬	೧೫೬೬೬	೫೫೬	೧೦೬೬೬
ಮಾಲೂರು	೬೬೬೬೦	೫೫೬೬೬	೧೦೬೬೬	೫೬೬೬	೧೫೬೬೬	೫೬೬	೫೬೬೬
ಮುಳಬಾಗಿಲು	೬೫೬೬೬	೫೫೬೬	೧೦೬೬೬	೫೬೬೬	೧೫೬೬೬	೧೫೬೬	೧೦೬೬೬
ಶಿಡ್ಲಘಟ್ಟ	೬೫೬೬೬	೧೫೬೬೬	೧೫೬೬೬	೫೬೬೬	೫೫೬೬೬	೫೫೬	೨೦೬೬೬೬
ಶ್ರೀನಿವಾಸಪುರ	೬೫೬೬೬	೫೫೬೬೬	೫೬೬೬೬	೫೬೬೬೬	೧೫೬೬೬	೫೬೬	೫೬೬೬೬
ಬಿಟ್ಟು ಜಿಲ್ಲೆ	೬೬೬೬೬೬	೬೦೬೬೬೬	೬೫೬೬೬೬	೬೫೬೬೬೬	೧೫೬೬೬೬೬	೧೫೬೬೬೬೬	೫೬೬೬೬೬

ಆಧಾರ: ಕೋಲಾರ ಜಿಲ್ಲಾ ಅಂಕಿ ಅಂಶಗಳ ಸೂಚಿ ೨೦೦೧-೨೦೦೨, ಜಿಲ್ಲಾ ಸಂಖ್ಯಾ ಸಂಗ್ರಹಾಧಿಕಾರಿಗಳ ಕಛೇರಿ, ಕೋಲಾರ.

ಕೋಷ್ಟಕ ೪.೨: ೨೦೦೦-೦೧ ನೇ ಸಾಲಿನ ವಾರ್ಷಿಕ ಋತು ಮತ್ತು ಬೆಳೆ ವರದಿ ಪ್ರಕಾರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿನ ಭೂಉಪಯೋಗದ ವಿವರಗಳು (ಮುಂದುವರೆದದ್ದು)

ತಾಲೂಕು	ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡದಿರುವ ಇತರೆ ಭೂಮಿ		ಬೀಳು ಭೂಮಿ ಬಿತ್ತನೆಯಾದ ಪ್ರದೇಶ				
	ವೃಕ್ಷ ಮತ್ತು ತೋಪುಗಳು	ಬಿಟ್ಟು	ಚಾಲ್ತಿ	ಇತರೆ	ಬಿಟ್ಟು	ನಿವ್ವಳ	ಬಂದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು
೧	೨	೩	೪	೫	೬	೭	೮
ಕೋಲಾರ	೬೬೬	೧೫೬೬೬	೫೬೬೬೬	೧೫೬೬೬	೬೬೬೬೬	೫೬೬೬೬೬	೫೬೬೬೬
ಗುಡಿಬಂಡೆ	೫೬೬	೧೦೬೬೬	೫೬೬	೫೬೬	೬೬೬	೧೫೬೬೬೬	೫೬೬
ಗೌರಿಬಿದನೂರು	೧೫೬೬೬	೧೫೬೬೬೬	೧೦೬೬೬	೧೫೬೬೬	೧೫೬೬೬೬	೫೬೬೬೬೬	೫೬೬೬೬
ಚಿಂತಾಮಣಿ	೬೬೬	೧೫೬೬೬	೧೫೬೬೬	೫೬೬	೧೫೬೬೬	೫೬೬೬೬೬	೫೬೬೬೬
ಚಿಕ್ಕಬಳ್ಳಾಪುರ	೧೫೬೬೬	೨೦೬೬೬೬	೬೬೬೬೬	೬೬೬	೬೬೬೬೬	೫೬೬೬೬೬	೫೬೬೬೬೬
ಬಂಗಾರಪೇಟೆ	೫೬೬	೬೬೬೬೬	೬೬೬೬೬	೧೫೬೬೬	೬೬೬೬೬	೫೬೬೬೬೬	೫೬೬೬೬೬

೧	೨	೩	೪	೫	೬	೭	೮
ಬಾಗೇಪಲ್ಲಿ	೨೧೫	೧೧೫೯೭	೧೧೬೨೬	೧೫೨೦	೧೩೧೫೬	೩೨೫೩೧	೧೧೭೮
ಮಾಲೂರು	೧೨೨೦	೪೫೪೮	೭೫೨೫	೩೮೫	೭೯೧೦	೩೭೫೨೧	೫೨೦೧
ಮುಳಬಾಗಿಲು	೨೯೫೪	೧೪೬೮೩	೧೧೧೭೮	೬೫೧	೧೧೮೮೮	೩೮೬೧೫	೭೪೯೩
ಶಿಡ್ಲಘಟ್ಟ	೨೧೬೩	೨೩೯೦೭	೩೮೧೨	೫೧೭	೪೫೨೯	೨೮೫೧೪	೨೦೯೩
ಶ್ರೀನಿವಾಸಪುರ	೧೬೩೨	೧೨೫೯೮	೮೪೫೩	೯೨೦	೯೫೫೩	೩೬೪೭೬	೪೪೧
ಬಟ್ಟು ಜಿಲ್ಲೆ	೧೩೪೯೧	೧೨೪೯೫೯	೭೫೧೫೧	೯೪೦೩	೮೪೫೪೪	೩೬೨೫೯೩	೩೪೮೧೬

ಆಧಾರ: ಕೋಲಾರ ಜಿಲ್ಲಾ ಅಂಕಿ ಅಂಶಗಳ ನೋಟ ೨೦೦೧-೨೦೦೨, ಜಿಲ್ಲಾ ಸಂಖ್ಯಾ ಸಂಗ್ರಹಾಧಿಕಾರಿಗಳ ಕಛೇರಿ, ಕೋಲಾರ.

ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಬಾರದ ಜಮೀನಿನ (waste lands) ವಿವರಗಳನ್ನು(ಹೆಕ್ಟೇರುಗಳಲ್ಲಿ) ಕೋಷ್ಟಕ ೪.೩ ರಲ್ಲಿ ನೀಡಿದೆ.

ಕೋಷ್ಟಕ ೪.೩: ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿನ ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಬಾರದ ಜಮೀನಿನ ವಿವರ

ವಿವರ	Particulars	ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ಹೆಕ್ಟೇರುಗಳಲ್ಲಿ
೧ ಗಲ್ಲಿ/ಕೊರಕಲು	Gullied/ravinous land	೫೮೦೦
೨ ಕುರುಚಲು ಸಹಿತ/ರಹಿತ ಜಮೀನು	Land with or without scrub	೧೨೭೬೪
೩ ಜೌಗು	Waterlogged or Marshy land	೦
೪ ಜೌಕು/ಕ್ಷಾರ	Saline or alkaline area	೦
೫ ವಲಸೆ ಬೇಸಾಯ	Shifting cultivation area	೦
೬ ಅಧಿಸೂಚಿತ ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶ	Degraded notified Forest land	೬೪೫೫೮
೭ ಹುಲ್ಲುಗಾವಲು	Degraded pastures/grazing land	೫೫೮೪
೮ ಪ್ಲಾಂಟೇಷನ್ ಬೆಳೆ	Degraded land under Plantation crops.	೨೫೫೨
೯ ಒಳನಾಡು ಮರಳುಗಾಡು	Sands - inland/coastal	೦
೧೦ ಗಣಿ/ಕೈಗಾರಿಕೆ	Mining/Industrial waste lands	೧೫೨
೧೧ ಬೆಟ್ಟಗುಡ್ಡಗಳ ಪ್ರದೇಶ	Barren Rocky Area	೫೬೫೯
೧೨ ಕಡಿದಾದ ಬೆಟ್ಟಗುಡ್ಡಗಳ ಪ್ರದೇಶ	Steep Rocky area	೦
೧೩ ಮಂಜು	Snow/Glacial area	೦
೧೪ ಒಟ್ಟು	Total Waste land	೯೬೮೨೯
೧೫ ಒಟ್ಟು ಭೌಗೋಳಿಕ ಪ್ರದೇಶ	Total Geographical area	೮೨೨೩೦೦
೧೬ ಶೇಕಡಾವಾರು	per cent to total Geographical area	೧೧೭೮

Source: Waste Land Atlas of India 2000, Ministry of Rural Development and NRSA, Hyderabad

ಕೃಷಿ ಭೂ ಹಿಡುವಳಿಗಳು

ಕೋಲಾರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ೧೯೫೫-೫೬ ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ೧,೨೨,೬೨೦ ಕೃಷಿ ಭೂಹಿಡುವಳಿಗಳಿದ್ದು ಅವುಗಳ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ೨,೪೪, ೬೭೦ ಹೆಕ್ಟೇರುಗಳಾಗಿತ್ತು. ಕೃಷಿ ಭೂಹಿಡುವಳಿಗಳ ಸರಾಸರಿ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ೨.೪೨ ಹೆಕ್ಟೇರುಗಳಾಗಿತ್ತು. ೧೯೮೦-೮೧ ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಭೂಹಿಡುವಳಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ೨,೩೦,೬೯೬ ಕ್ಕೆ ಏರಿತಿದ್ದು ಅವುಗಳ ವಿಸ್ತೀರ್ಣವೂ ೩,೯೭,೭೦೧ ಹೆಕ್ಟೇರುಗಳಿಗೆ ಏರಿತು.

ಕೃಷಿ ಭೂಹಿಡುವಳಿಗಳ ಸರಾಸರಿ ವಿಸ್ತೀರ್ಣವು ೧.೨ ಹೆಕ್ಟೇರುಗಳಿಗೆ ಇಳಿಯಿತು. ೧೯೯೫-೯೬ ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಕೃಷಿ ಭೂಹಿಡುವಳಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ೩೩೭೭೨೨ ಕ್ಕೆ ತಲುಪಿದ್ದು ಅವುಗಳ ವಿಸ್ತೀರ್ಣವು ೪,೬೧,೩೬೮ ಹೆಕ್ಟೇರುಗಳಾಯಿತು. ೨೦೦೦-೦೧ ರಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಭೂಹಿಡುವಳಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು ೩,೮೭,೦೫೨ ಆಗಿದ್ದು ಅವುಗಳ ವಿಸ್ತೀರ್ಣವು ೪,೬೮,೩೩೭ ಹೆಕ್ಟೇರುಗಳಾಯಿತು. ೧೯೭೦-೭೧ ರಿಂದ ೨೦೦೦-೦೧ ರವರೆಗೆ ನಡೆದ ಕೃಷಿ ಗಣತಿಗಳ ವಿವರಗಳನ್ನು ಮುಂದಿನ ಕೋಷ್ಟಕದಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ಕೋಷ್ಟಕ ೪. (ಅ): ಕೃಷಿ ಭೂ ಹಿಡುವಳಿಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ - ಕೋಲಾರ ಜಿಲ್ಲೆ

ಕೃಷಿ ಗಣತಿ ವರ್ಷ	ಕೃಷಿ ಭೂ ಹಿಡುವಳಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಸಾವಿರಗಳಲ್ಲಿ	ಶೇಕಡಾವಾರು ವ್ಯತ್ಯಾಸ	ಕೃಷಿ ಭೂ ಹಿಡುವಳಿಗಳ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ	ಶೇಕಡಾವಾರು ವ್ಯತ್ಯಾಸ	ಸರಾಸರಿ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ಹೆಕ್ಟೇರುಗಳಲ್ಲಿ
೧೯೭೦-೭೧	೨೯	-	೩೯೪	-	೧೩೮
೧೯೭೬-೭೭	೨೩	+೧೫	೩೮೫	-೨೨	೧೬೧
೧೯೮೦-೮೧	೨೧	+೮೫	೩೯೮	+೩೨	೧೭೨
೧೯೮೫-೮೬	೨೫	+೧೧೮	೪೧೫	+೪೨	೧೬೦
೧೯೯೦-೯೧	೩೦	+೧೮೮	೪೪೮	+೮೧	೧೪೬
೧೯೯೫-೯೬	೩೩	+೧೦೫	೪೬೧	+೨೯	೧೩೬
ಪುನರಾವೇಶ	೨೯	-	೪೦೭	-	೧೩೯
ಮಹಿಳೆಯರು	೪೮	-	೫೩	-	೧೩೬
೨೦೦೦-೦೧	೩೮		೪೬೮		

ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿನ ಕೃಷಿ ಭೂಹಿಡುವಳಿಗಳ ತಾಲೂಕುವಾರು ವಿವರಗಳನ್ನು ಕೋಷ್ಟಕ ೪.೪ (ಬಿ)ರಲ್ಲಿ ನೀಡಿದೆ.

ಕೋಷ್ಟಕ ೪.೪ (ಬಿ): ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೃಷಿ ಭೂ ಹಿಡುವಳಿಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ೨೦೦೦-೨೦೦೧

ತಾಲೂಕು	ಭೂ ಹಿಡುವಳಿಗಳು ಮತ್ತು ವಿಸ್ತೀರ್ಣ (೨೦೦೦-೦೧)					
	ಅತಿ ಸಣ್ಣ (೧ಹೆ ಕಡಿಮೆ)		ಸಣ್ಣ(೧-೨ಹೆ)		ಅರೆ ಮಧ್ಯಮ (೨-೪ಹೆ)	
	ಸಂಖ್ಯೆ	ವಿಸ್ತೀರ್ಣ	ಸಂಖ್ಯೆ	ವಿಸ್ತೀರ್ಣ	ಸಂಖ್ಯೆ	ವಿಸ್ತೀರ್ಣ
ಕೋಲಾರ	೨೪೫೧೫	೧೧೫೫೬	೯೨೭೪	೧೩೦೭೬	೪೭೧೮	೧೨೭೯೫
ಗುಡಿಬಂಡೆ	೫೧೫೫	೨೪೯೯	೨೬೩೭	೩೫೨೨	೧೫೨೫	೩೬೧೬
ಗೌರಿಬದನೂರು	೩೩೪೭೯	೧೫೦೦೬	೧೦೨೬೦	೧೪೫೫೩	೪೬೯೯	೧೨೬೩೧
ಚಿಂತಾಮಣಿ	೨೧೪೪೪	೧೦೪೫೫	೮೮೧	೧೨೪೫೫	೪೮೧೪	೧೩೧೯೯
ಚಿಕ್ಕಬಳ್ಳಾಪುರ	೧೭೬೪೧	೭೮೪೮	೬೨೫	೮೫೭೨	೨೬೩೯	೭೯೨
ಬಂಗಾರಪೇಟೆ	೨೯೬೫೨	೧೩೬೩೮	೧೦೮೫೨	೧೫೦೩೧	೪೫೫೯	೧೨೫೫೫
ಬಾಗೇಪಲ್ಲಿ	೧೬೨೫೩	೭೮೨೭	೮೬೪೭	೧೨೧೫೬	೪೫೧೧	೧೧೫೫೫
ಮಾಲೂರು	೨೪೨೨೨	೧೨೨೨	೮೬೫೫	೧೨೨೩೭	೪೧೯೭	೧೧೩೬೬

	ಸಂಖ್ಯೆ	ವಿಸ್ತೀರ್ಣ	ಸಂಖ್ಯೆ	ವಿಸ್ತೀರ್ಣ	ಸಂಖ್ಯೆ	ವಿಸ್ತೀರ್ಣ
ಮುಳಬಾಗಿಲು	೨೪೪೨೫	೧೧೪೬೭	೧೦೬೬೧	೧೪೪೬೨	೪೫೫೫	೧೨೫೧೧
ಶಿಕ್ಷಣಾಭಿವೃದ್ಧಿ	೧೭೮೩೩	೮೫೫೨	೭೭೭೭	೧೦೭೮೭	೩೪೪೫	೯೪೫೫
ಶ್ರೀನಿವಾಸಪುರ	೨೦೦೬೯	೮೯೫೬	೭೯೮೩	೧೧೨೮೭	೪೫೧೨	೧೧೭೪೮
ಬಟ್ಟು ಜಿಲ್ಲೆ	೨೫೪೬೧೮	೧೦೮೭೬೬	೯೧೮೨೨	೧೨೮೫೧೮	೪೫೫೫೫	೧೧೭೭೬೬

ಆಧಾರ: ಕೋಲಾರ ಜಿಲ್ಲಾ ಅಂಕಿ ಅಂಶಗಳ ನೋಟ ೨೦೦೧-೨೦೦೨, ಜಿಲ್ಲಾ ಸಂಖ್ಯಾ ಸಂಗ್ರಹಣಾಧಿಕಾರಿಗಳ ಕಛೇರಿ, ಕೋಲಾರ.

ಕೋಷ್ಟಕ ೪.೪(ಬ): ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿನ ಭೂ ಹಿಡುವಳಿಗಳು ಮತ್ತು ವಿಸ್ತೀರ್ಣ (೨೦೦೦-೦೧) ಮುಂದುವರೆದದ್ದು

ತಾಲೂಕು	ಭೂ ಹಿಡುವಳಿಗಳು ಮತ್ತು ವಿಸ್ತೀರ್ಣ (೨೦೦೦-೦೧)					
	ಮಧ್ಯಮ(೪-೧೦ಹೆ)		ದೊಡ್ಡ (೧೦ ಹೆ ಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು)		ಒಟ್ಟು	
	ಸಂಖ್ಯೆ	ವಿಸ್ತೀರ್ಣ	ಸಂಖ್ಯೆ	ವಿಸ್ತೀರ್ಣ	ಸಂಖ್ಯೆ	ವಿಸ್ತೀರ್ಣ
ಕೋಲಾರ	೧೬೮೧	೯೪೨೪	೧೮೯	೨೬೯೬	೪೦೧೭೭	೪೯೫೪೭
ಗುಡಿಬಂಡೆ	೪೮೧	೨೬೯೭	೫೬	೭೯೮	೯೬೪೪	೧೫೧೨೨
ಗೌರಿಬಿದನೂರು	೧೪೭೭	೮೨೨೪	೧೬೭	೨೫೦೪	೫೦೦೮೨	೫೨೭೦೮
ಚಿಂತಾಮಣಿ	೧೮೫೯	೧೦೫೯೯	೩೫೫	೪೫೯೨	೩೭೨೬೩	೫೧೭೧೦
ಚಿಕ್ಕಬಳ್ಳಾಪುರ	೮೫೩	೪೬೭೭	೧೫೦	೩೧೦೬	೨೭೪೫೮	೩೧೨೯೫
ಬಂಗಾರಪೇಟೆ	೧೪೧೭	೭೮೫೨	೯೩	೧೪೪೧	೪೬೫೫೩	೫೦೦೧೭
ಬಾಗೇಪಲ್ಲಿ	೧೭೯೧	೧೦೫೨೭	೨೫೫	೩೮೫೬	೩೧೫೧೭	೪೫೭೦೧
ಮಾಲೂರು	೧೫೫೯	೭೪೫೨	೧೫೪	೨೦೫೨	೩೮೬೨೭	೪೪೫೯೯
ಮುಳಬಾಗಿಲು	೧೫೬೨	೮೮೮೧	೧೫೧	೨೧೫೭	೪೧೫೫೪	೪೯೬೫೮
ಶಿಕ್ಷಣಾಭಿವೃದ್ಧಿ	೧೧೫೯	೬೪೧೯	೯೪	೧೫೨೨	೩೦೫೮೮	೩೬೫೦೮
ಶ್ರೀನಿವಾಸಪುರ	೧೬೫೩	೯೫೧೨	೨೧೨	೩೦೬೯	೩೪೨೦೯	೪೪೫೭೨
ಒಟ್ಟು ಜಿಲ್ಲೆ	೧೫೫೨೨	೮೫೮೫೪	೧೪೦೬	೨೭೫೫೩	೩೮೭೦೫೨	೪೬೮೫೫೭

ಆಧಾರ: ಕೋಲಾರ ಜಿಲ್ಲಾ ಅಂಕಿ ಅಂಶಗಳ ನೋಟ ೨೦೦೨-೨೦೦೩, ಜಿಲ್ಲಾ ಸಂಖ್ಯಾ ಸಂಗ್ರಹಣಾಧಿಕಾರಿಗಳ ಕಛೇರಿ, ಕೋಲಾರ.

ಕೃಷಿ ಕೆಲಸಗಾರರು

ಕೋಲಾರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ೧೯೯೧ ರ ಜನಗಣತಿಯನ್ವಯ ಒಟ್ಟು ೮,೮೧,೫೧೪ ಮುಖ್ಯ ಕೆಲಸಗಾರರಿದ್ದು ಅವರಲ್ಲಿ ೬,೧೩,೮೪೧ ಪುರುಷ ಕೆಲಸಗಾರರಾಗಿದ್ದರು. ಒಟ್ಟು ಮುಖ್ಯ ಕೆಲಸಗಾರರಲ್ಲಿ ೪,೧೧,೭೮೮ ಜನರು ಸಾಗುವಳಿದಾರರಾಗಿದ್ದು, ೨೨೯,೫೩೮ ಜನರು ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕರಾಗಿದ್ದರು. ಒಟ್ಟು ಸಾಗುವಳಿದಾರರಲ್ಲಿ ೨೯೧,೬೨೩ ಜನರು ಪುರುಷ ಸಾಗುವಳಿದಾರರಾಗಿದ್ದರೆ ಒಟ್ಟು ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕರಲ್ಲಿ ೧,೧೯,೫೮೫ ಜನರು ಪುರುಷ ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕರಾಗಿದ್ದರು. ೨೦೦೧ ರ ಜನಗಣತಿಯ ಮೇರೆಗೆ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೃಷಿ ಕೆಲಸಗಾರರ ವಿವರಗಳನ್ನು ಕೋಷ್ಟಕ ೪.೫ ರಲ್ಲಿ ನೀಡಿದೆ.

ಒಟ್ಟು ಕೆಲಸಗಾರರು		ಸಾಗುವಳಿದಾರರು			ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕರು				
	ಒಟ್ಟು	ಪುರುಷರು	ಮಹಿಳೆಯರು	ಒಟ್ಟು	ಪುರುಷರು	ಮಹಿಳೆಯರು	ಒಟ್ಟು	ಪುರುಷರು	ಮಹಿಳೆಯರು
ಬಾಗೇಪಲ್ಲಿ	ಒ	೯೧೯೮೮	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨
	೧೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨
	೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨
ಮಾಲೂರು	ಒ	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨
	೧೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨
	೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨
ಮುಳಬಾಗಿಲು	ಒ	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨
	೧೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨
	೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨
ಶಿಡ್ಲಾಹಳ್ಳಿ	ಒ	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨
	೧೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨
	೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨
ಶ್ರೀನಿವಾಸಪುರ	ಒ	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨
	೧೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨
	೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨
ಒಟ್ಟು ಜಿಲ್ಲೆ	ಒ	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨
	೧೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨
	೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨	೨೨೨೨೨

ಆಧಾರ: ೨೦೦೧ ರ ಜನಗಣತಿ ವರದಿ, ಜನಗಣತಿ ನಿರ್ದೇಶನಾಲಯ, ಬೆಂಗಳೂರು

ಬೆಳೆ ಪದ್ಧತಿ: ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ರಾಗಿ, ಭತ್ತ, ಜೋಳ, ಮುಸುಕಿನ ಜೋಳ, ಸಜ್ಜೆ, ದ್ವಿದಳ ಧಾನ್ಯಗಳು, ನೆಲಗಡಲೆ, ಕಬ್ಬು, ಆಲೂಗಡ್ಡೆ ತಂಬಾಕು ಮುಂತಾದ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಮುಖ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಪ್ರಮುಖ ಬೆಳೆಗಳ ವಿವರವನ್ನು ಕೋಷ್ಟಕ ೪.೬ ರಲ್ಲಿ ನೀಡಿದೆ.

ಕೋಷ್ಟಕ ೪.೬: ಕೋಲಾರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ೧೯೯೯-೨೦೦೦ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಮುಖ್ಯ ಕೃಷಿ ಬೆಳೆಗಳ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ಇಳುವರಿಯ ಅಂದಾಜು

ಕ್ರ.ಸಂ	ಬೆಳೆಯ ಹೆಸರು	ಋತು	ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ಹೆ.ಗಳಲ್ಲಿ	ಉತ್ಪಾದನೆ ಟನ್ನುಗಳಲ್ಲಿ	ಇಳುವರಿ ಕಿ.ಗ್ರಾಂ./ಹೆ
೧	ಭತ್ತ	ಮುಂಗಾರು	೭೯೧೭	೨೫೨೯೯	೨೫೫೭
		ಹಿಂಗಾರು	-	-	-
		ವಾರ್ಷಿಕ	೯೯೯೬	೩೧೫೫೦	೩೫೦೦
		ನೀರಾವರಿ	೮೮೮೨	೨೯೨೭೪	೩೪೭೩
೨	ಸಜ್ಜೆ	ವಾರ್ಷಿಕ	೨೨೮	೮೭	೪೦೦
೩	ಮುಸುಕಿನ ಜೋಳ	ಮುಂಗಾರು	೧೩೧೮೩	೩೨೦೭೮	೨೫೬೧
		ಹಿಂಗಾರು	೨೦೨	೯೯೪	೨೫೫೬
		ಬೇಸಿಗೆ	೯೯೪	೮೨೨	೧೯೨೪
		ವಾರ್ಷಿಕ	೧೩೩೮೯	೩೩೩೮೪	೨೫೯೧
		ನೀರಾವರಿ	೬೧೬೯	೧೯೦೭೭	೩೨೫೫
೪	ರಾಗಿ	ಮುಂಗಾರು	೯೦೯೧೧	೧೨೭೧೦೫	೧೪೯೫
		ಹಿಂಗಾರು	೧೦೮	೧೯೦	೧೭೬೪
		ಬೇಸಿಗೆ	೮೫೮	೧೭೧೫	೨೧೦೪
		ವಾರ್ಷಿಕ	೯೧೦೫೭	೧೨೮೯೬೦	೧೪೯೧
		ನೀರಾವರಿ	೧೧೪೬೩	೩೦೪೫೫	೨೭೯೫
೫	ಏಕದಳ ಧಾನ್ಯಗಳು	ಮುಂಗಾರು	೧೧೧೪೧೯	೧೭೬೧೦೨	೧೬೬೪
		ಹಿಂಗಾರು	೩೧೦	೬೩೪	೨೧೫೩
		ಬೇಸಿಗೆ	೩೫೮೧	೬೭೧೮	೨೦೯೨
		ವಾರ್ಷಿಕ	೧೧೫೧೧೦	೧೮೫೪೬೪	೧೬೭೮
		ನೀರಾವರಿ	೨೬೫೦೪	೬೯೦೩೮	೨೭೪೨
೬	ಸಾವೆ	ವಾರ್ಷಿಕ	೭೧೭	೯೯೫	೭೨
೭	ಹಾರಕ	ವಾರ್ಷಿಕ	೯೮	೫೧	೯೫೦
೮	ಒಟ್ಟು ಏಕದಳ ತ್ಯೂಣ ಧಾನ್ಯಗಳು	ಮುಂಗಾರು	೧೧೨೧೧೪	೧೭೬೬೨೮	೧೬೫೭
		ವಾರ್ಷಿಕ	೧೧೫೫೮೭೫	೧೮೫೯೮೦	೧೬೭೧

ಕ್ರ.ಸಂ	ಬೆಳೆಯ ಹೆಸರು	ಋತು	ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ಹೆ.ಗೆ.ಲಿ	ಉತ್ಪಾದನೆ ಟನ್ನುಗಳಲ್ಲಿ	ಇಳುವರಿ ಕೆ.ಗ್ರಾಂ./ಹೆ.
ದ್ವಿದಳ ಧಾನ್ಯಗಳು					
೧	ತೊಗರಿ	ಮುಂಗಾರು	೮೯೦೮	೫೫೬೮	೬೫೮
೨	ಉದ್ದು	-	-	-	-
೩	ಹುದಳಿ	ಮುಂಗಾರು	೩೯೯೨	೧೪೯೮	೩೯೮
		ಹಿಂಗಾರು/ಬೇಸಿಗೆ	೨೦೫೫೩	೯೩೪೪	೪೭೯
		ವಾರ್ಷಿಕ	೨೪೫೨೫	೧೦೮೪೨	೪೬೫
೪	ಹೆಸರು	ಮುಂಗಾರು	೧೫೦	೫೫	೩೬೪
೫	ಅವರೆ	ಮುಂಗಾರು	೯೦೫೫	೨೧೩೭	೨೩೬
೬	ಇತರೆ ದ್ವಿದಳಧಾನ್ಯಗಳು	ವಾರ್ಷಿಕ	೨೭೯೩	೯೪೪	೩೬೧
೭	ಒಟ್ಟು ದ್ವಿದಳಧಾನ್ಯಗಳು	ಮುಂಗಾರು	೨೪೭೫೮	೧೦೧೮೨	೪೫೩
		ಹಿಂಗಾರು/ಬೇಸಿಗೆ	೨೦೬೭೩	೯೩೬೧	೪೭೭
		ವಾರ್ಷಿಕ	೪೫೪೩೧	೧೯೫೪೩	೪೫೩
	ಒಟ್ಟು ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯಗಳು	ವಾರ್ಷಿಕ	೧೬೧೩೦೬	೨೦೫೫೨೩	೧೩೮೮
ಎಣ್ಣೆಕಾಳುಗಳು					
೧	ನೆಲಗಡಲೆ	ಮುಂಗಾರು	೬೫೧೬೭	೩೦೫೪೩	೪೯೪
		ಹಿಂಗಾರು/ಬೇಸಿಗೆ	೭೯	೧೨೦೬	೧೭೪
		ವಾರ್ಷಿಕ	೬೫೨೬೬	೩೧೭೯೯	೫೮
		ನೀರಾವರಿ	೧೦೧೪	೧೫೪೬	೧೬೪೬
೨	ಹರಳು	ಮುಂಗಾರು	೪೧೨	೩೧೮	೮೧೨
೩	ಹುಚ್ಚೆಳ್ಳು	ಮುಂಗಾರು	೧೦೫೭	೨೫೮	೨೫೨
೪	ಸಾಸಿವೆ	ಮುಂಗಾರು	೧೩೨೪	೩೭೯	೨೯೯
೫	ಸೂರ್ಯಕಾಂತಿ	ವಾರ್ಷಿಕ	೨೪೫೨	೧೩೧೪	೫೬೪
		ನೀರಾವರಿ	೧೬೨೨	೧೦೫೦	೬೬೪
೬	ಒಟ್ಟು ಎಣ್ಣೆಕಾಳುಗಳು	ವಾರ್ಷಿಕ	೭೧೧೨೧	೩೪೦೩೮	೫೮೪
೧	ಹತ್ತಿ	ವಾರ್ಷಿಕ	-	-	-
೨	ಕಬ್ಬು	ವಾರ್ಷಿಕ	೪೧೦೧	೪೮೩೦೯೮	೧೭೪
ಇತರೆ ಬೆಳೆಗಳು					
೧	ಆಲೂಗಡ್ಡೆ	ಮುಂಗಾರು	೧೧೧೯	೧೪೩೯೯	೧೨೬೮೮
		ಹಿಂಗಾರು	೫೧೩೮	೧೦೬೮೭೬	೨೦೮೧

ಕ್ರ.ಸಂ	ಬೆಳೆಯ ಹೆಸರು	ಋತು	ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ಹೆ.ಗೆ.ಅಲ್ಲಿ	ಉತ್ಪಾದನೆ ಟನ್ನುಗಳಲ್ಲಿ	ಇಳುವರಿ ಕೆ.ಗ್ರಾಂ./ಹೆ
		ಬೇಸಿಗೆ	೧೪೮೨	೩೦೦೩೭	೨೦೨೮೮
		ವಾರ್ಷಿಕ	೭೭೩೯	೧೫೧೩೧೨	೧೯೫೫೨
೨	ಈರುಳ್ಳಿ	ಮುಂಗಾರು	೮೮೮	೧೨೯೭೩	೧೫೬೮೮
		ಹಿಂಗಾರು	೪೬೪	೭೯೪೯	೧೭೧೩೨
		ಬೇಸಿಗೆ	೧೮೪	೧೯೫೬	೧೦೬೮೮
		ವಾರ್ಷಿಕ	೧೪೭೬	೨೨೮೮೮	೧೫೫೦೦
೩	ಟೊಮ್ಯಾಟೊ	ಮುಂಗಾರು	೨೩೦೪	೨೧೧೭೧	೯೧೮೯
		ಹಿಂಗಾರು	೧೪೭೯	೨೭೧೫೯	೧೮೧೪೨
		ಬೇಸಿಗೆ	೯೫೮	೧೨೦೪೨	೧೨೫೭೦
		ವಾರ್ಷಿಕ	೪೭೫೯	೬೦೩೭೨	೧೨೬೮೬
೪	ಹುರುಳಿಕಾಯಿ	ಮುಂಗಾರು	೯೬೦	೭೯೩೨	೮೨೬೨
		ಹಿಂಗಾರು	೫೫೫	೬೦೨೬	೧೦೩೦೧
		ಬೇಸಿಗೆ	೫೦೫	೪೪೮೮	೮೮೮೮
		ವಾರ್ಷಿಕ	೨೦೨೦	೧೮೪೩೬	೮೯೯೩
೫	ಬದನೆ	ಮುಂಗಾರು	೧೭೮	೨೧೮೬	೧೨೨೭೯
		ಬೇಸಿಗೆ	೪೮	೫೬೦	೧೧೬೫೯
		ವಾರ್ಷಿಕ	೨೨೬	೨೭೪೬	೧೨೧೫೦
೬	ಬಾಳೆ	ವಾರ್ಷಿಕ	೪೨೨	೯೯೦೨	೨೫೪೬೪
೭	ದ್ರಾಕ್ಷೆ	ವಾರ್ಷಿಕ	೯೬೧	೨೪೭೩೮	೨೫೭೪೨
೮	ಮಾವು	ವಾರ್ಷಿಕ	೩೦೯೮೧	೧೧೨೩೯೯	೩೬೮೮
೯	ಪರಂಗಿ	ವಾರ್ಷಿಕ	೧೧೩	೨೦೨	೧೮೦೩
೧೦	ಗೋಡಂಬಿ	ವಾರ್ಷಿಕ	೧೦೩೩	೩೭೭	೩೬೯
೧೧	ಸೀಬೆ	ವಾರ್ಷಿಕ	೬೭೯	೪೮೫೩	೭೧೪೭
೧೨	ಸಪೋಟ	ವಾರ್ಷಿಕ	೭೦೫	೨೦೬೪	೨೯೨೭
೧೩	ನಿಂಬೆ	ವಾರ್ಷಿಕ	೪೨	೪೪೪	೧೧೧೦೭
೧೪	ಒಣಮೆಣಸಿನಕಾಯಿ	ಮುಂಗಾರು	೧೩೮೪	೧೪೬೩	೧೦೫೭
		ಹಿಂಗಾರು	೬೮೪	೭೯೪	೧೨೨೨
		ಬೇಸಿಗೆ	೧೧೯	೧೯೭	೧೬೪೪
		ವಾರ್ಷಿಕ	೨೧೨೭	೨೪೫೩	೧೧೫೩

ಕ್ರ.ಸಂ	ಬೆಳೆಯ ಹೆಸರು	ಋತು	ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ಹೆ.ಗಾ.ಲಿ	ಉತ್ಪಾದನೆ ಟನ್ನುಗಳಲ್ಲಿ	ಇಳುವರಿ ಕೆ.ಗ್ರಾಂ/ಹೆ
೧೫	ಅಡಿಕೆ	ವಾರ್ಷಿಕ	೧೧೧	೭೯೯	೭೮೧೮
೧೬	ದನಿಯಾ	ವಾರ್ಷಿಕ	೭೦	೭	೧೦೩
೧೭	ತೆಂಗು	ವಾರ್ಷಿಕ	೨೧೦೧	೧೦೦೦೦	೪೮೮೨

ಆಧಾರ : Fully Revised Estimates of Principal Crops in Karnataka for the year 1999-2000 No. DES 16/2002, Government of Karnataka, DES, Bangalore 2002

ಕೋಷ್ಟಕ ೪.೭ : ವಾರ್ಷಿಕ ಋತು ಮತ್ತು ಬೆಳೆಗಳ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ೨೦೦೦-೦೧

ಹಾಲಾಕಿ	ವಾರ್ಷಿಕ ಋತು ಮತ್ತು ಬೆಳೆಗಳ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ೨೦೦೦-೦೧						
	ಭತ್ತ	ರಾಗಿ	ಮುಸುಕಿನ ಚೋಳ	ಒಟ್ಟು ಏಕದಳ ಧಾನ್ಯಗಳು (ಇತರ ಏಕದಳ ಧಾನ್ಯಗಳೂ ಸೇರಿದಂತೆ)	ತೋಗರಿ	ಇತರೆ ದ್ವಿದಳ ಧಾನ್ಯಗಳು	ಒಟ್ಟು ದ್ವಿದಳ ಧಾನ್ಯಗಳು (ಇತರ ದ್ವಿದಳ ಧಾನ್ಯಗಳೂ ಸೇರಿದಂತೆ)
ಕೋಲಾರ	೧೨೯೯	೧೨೮೦	೧೧೫	೧೯೩೭೪	೧೯೩	೩೦೩	೩೧೧೫
ಗುಡಿಬಂಡೆ	೧೯೦	೩೬೯೮	೩೩೫೧	೭೨೬೪	೩೯೫	೧೩೦	೮೫೫
ಗೌರಿಬಿದನೂರು	೩೨೧೯	೭೦೮೬	೭೪೨೭	೧೭೮೧೨	೧೫೭೪	೯೮೯	೩೮೭೫
ಚಿಂತಾಮಣಿ	೧೨೯೯	೧೨೯೮	೧೮೧೧	೧೬೧೦೩	೪೧೬	೨೨೨	೨೦೦೭
ಚಿಕ್ಕಬಳ್ಳಾಪುರ	೩೭೯೬	೧೯೦೬೦	೬೬೯	೧೮೮೮೮	೧೭೩೨	೯೯೬	೫೫೫೯
ಬಂಗಾರಪೇಟೆ	೪೦೦೯	೨೦೬೭೬	೨೫೫	೨೯೯೭೫	೬೭೫	೭೨	೪೧೮೨
ಬಾಗೇಪಲ್ಲಿ	೧೯೪೨	೩೯೯೯	೧೭೮೮	೭೨೮೮	೧೩೧೧	೧೮೫	೨೦೮೭
ಮಾಲೂರು	೧೯೭೫	೧೫೭೧೧	೧೧೫	೧೭೯೬೬	೪೫೫	೪೫೬	೩೯೩೧
ಮುಳಬಾಗಿಲು	೩೬೨೦	೧೫೭೨೯	೩೦	೧೯೧೨೯	೭೯೦	೭೯	೪೦೯೯
ಶಿಡ್ಲಘಟ್ಟ	೧೨೨೬	೧೯೯೯೧	೬೫೩	೧೬೮೦೦	೨೭೭	೮೦	೧೭೧೮
ಶ್ರೀನಿವಾಸಪುರ	೭೦೦	೧೧೦೯೮	೨೩೦	೧೧೯೭೮	೨೫೦	೬೦	೨೫೫೫
ಒಟ್ಟು ಜಿಲ್ಲೆ	೨೨೭೫೫	೧೩೧೯೫೬	೧೬೯೩೪	೧೭೧೯೦೭	೮೦೯೮	೩೫೫೨	೩೨೯೦೩

ಕೋಷ್ಟಕ ೪.೭ : ವಾರ್ಷಿಕ ಋತು ಮತ್ತು ಬೆಳೆಗಳ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ೨೦೦೦-೦೧ (ಮುಂದುವರೆದದ್ದು)

ಹಾಲಾಕಿ	ವಾರ್ಷಿಕ ಋತು ಮತ್ತು ಬೆಳೆಗಳ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ೨೦೦೦-೦೧						
	ಕಬ್ಬು	ಮಸಾಲೆ ಮತ್ತು ಸಾಂಬಾರ ಪದಾರ್ಥಗಳು	ಹಣ್ಣುಗಳು	ತರಕಾರಿಗಳು	ಒಟ್ಟು ಆಹಾರ ಬೆಳೆಗಳು	ವಣ್ಣುಕಾಳುಗಳು	ಒಟ್ಟು ಆಹಾರೇತರ ಪದಾರ್ಥಗಳು
೧	೨	೩	೪	೫	೬	೭	೮
ಕೋಲಾರ	೨೩	೪೬೬	೨೦೪೭	೫೦೬೬	೨೫೧೦೯೧	೪೯೨	೧೨೯೫೫
ಗುಡಿಬಂಡೆ	೧೦	೫೬	೨೦೩	೬೦೭	೯೦೨೫	೪೫೯೯	೪೯೯೯
ಗೌರಿಬಿದನೂರು	೧೩೦೦	೯೮೨	೨೫೨೦	೧೭೮	೨೬೫೬೭	೧೩೯೮೬	೧೭೫೦೬
ಚಿಂತಾಮಣಿ	೧೫	೧೯೫	೧೫೩೬	೨೬೭೪	೨೨೫೩೦	೧೫೩೨	೩೨೧೯

೧	೨	೩	೪	೫	೬	೭	೮
ಚಿಕ್ಕಬಳ್ಳಾಪುರ	೦	೯೦೪	೩೬೮೩	೯೯೧	೨೯,೪೭೫	೬೯೯೯	೧೦೯೬೬
ಬಂಗಾರಪೇಟೆ	೫೨೧	೨೯೫	೨೧೦೪	೩೪೪೬	೩೫೫೨೪	೧೧೭೦	೮೫೧೦
ಬಾಗೇಪಲ್ಲಿ	೯೮	೨೬೦	೯೨೭	೬೩೬	೧೧,೨೯೬	೨೧೦೭೨	೨೨೪೧೩
ಮಾಲೂರು	೭	೧೨೧೧	೩೯೦೩	೫೪೮೮	೩೧೯೦೬	೫೦೯	೧೦೮೧೬
ಮುಳಬಾಗಿಲು	೫೨೦	೧೧೦೦	೬೬೭೩	೪೧೭೫	೩೫೬೬೬	೫೩೦೬	೧೦೬೬೨
ಶಿಡ್ಲಾಹಳ್ಳಿ	೧೦	೨೭೪	೨೧೫೬	೩೭೧೧	೨೪೬೯೯	೧೨೫೫	೫೪೯೮
ಶ್ರೀನಿವಾಸಪುರ	೦	೧೭೮೧	೧೪೯೯೦	೨೫೯	೩೧೩೨೩	೨೯೫೭	೫೫೯೪
ಬಟ್ಟು ಜಿಲ್ಲೆ	೨೫೫೫	೭೫೨೪	೪೧೬೪೨	೨೭೫೧೧	೨೬೫೦೮೨	೫೯೬೮೫	೧೧೩೩೨೭

ರೈತಮಿತ್ರ ಯೋಜನೆ

ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ೨೦೦೧-೦೨ ನೇ ಸಾಲಿನಿಂದ ರೈತಮಿತ್ರ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈ ಯೋಜನೆಯಡಿ ಹೋಬಳಿ ಕೇಂದ್ರಕ್ಕೊಂದರಂತೆ ರೈತ ಸಂಪರ್ಕ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ತೆರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಬೆಳೆ ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಆಧುನಿಕ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವನ್ನು ನಿರಂತರವಾಗಿ, ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಹಾಗೂ ಸುಲಲಿತವಾಗಿ ರೈತರಿಗೆ ತಲುಪಿಸಿ, ವ್ಯಾಪಕ ಅಳವಡಿಕೆಗೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸಲು ಈ ಕೇಂದ್ರಗಳು ಶ್ರಮಿಸುತ್ತಿವೆ. ರೈತ ಸಂಪರ್ಕ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಉದ್ದೇಶಗಳೆಂದರೆ:

೧. ಬೆಳೆ ಆಯ್ಕೆ, ಬೆಳೆ ಉತ್ಪಾದನೆ ಕ್ರಮಗಳು, ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಮಾಹಿತಿ ಇವೇ ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ರೈತರಿಗೆ ಆಧುನಿಕ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡುವುದು.
೨. ಬೀಜ ಮೊಳಕೆ ಮತ್ತು ಗುಣಮಟ್ಟ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಣ್ಣು ಪರೀಕ್ಷೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಮೂಲ ಪರೀಕ್ಷಾ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಸ್ಥಳೀಯವಾಗಿ ಒದಗಿಸುವುದು.
೩. ಕೃಷಿ ಪರಿಕರಗಳಾದ ಬೀಜ, ರಸಗೊಬ್ಬರ, ಸಸ್ಯ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಔಷಧಿ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಸ್ಥಳೀಯವಾಗಿ ಒದಗಿಸಲು ಸಂಯೋಜನೆ ಮಾಡುವುದು.
೪. ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಮತ್ತು ಖಾಸಗಿ ವಲಯಗಳ ಬಿತ್ತನೆ ಮತ್ತು ಇತರ ಪರಿಕರಗಳ (ತಾಂತ್ರಿಕತೆಗಳ) ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆ ಸೌಲಭ್ಯ ಒದಗಿಸುವುದು.
೫. ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಮತ್ತು ಖಾಸಗಿ ರಂಗಗಳ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಪರಿಕರಗಳ ತುಲನಾತ್ಮಕ/ಪರಿಶೀಲನೆಗೆ ಅವಕಾಶ ಒದಗಿಸುವುದು.

ಜೈವಿಕ ಗೊಬ್ಬರಗಳ ಬಳಕೆ

ಸೂಕ್ಷ್ಮಾಣುವಿಗಳಿಂದ ತಯಾರಿಸಲ್ಪಡುವ ಜೈವಿಕ ಗೊಬ್ಬರಗಳು ಸಸ್ಯಗಳಿಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಕಗಳನ್ನು ಅದರಲ್ಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸಾರಜನಕವನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತವೆ. ಜೈವಿಕ ಗೊಬ್ಬರಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುವ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾಣುವಿಗಳು ಅಜೋಲ, ಪಾಚಿ ಮತ್ತು ರೈಜೋಬಿಯಂ ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರಿವೆ.

ಅಜೋಲ ಎಂಬುದು ನೀರಿನ ಮೇಲೆ ತೇಲಾಡಿಕೊಂಡು ಬೆಳೆಯಬಲ್ಲ ಒಂದು ಸಸ್ಯ. ಇದಕ್ಕೆ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿರುವ ಸಾರಜನಕವನ್ನು ಹೀರಿ ಹಿಡಿದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ಶಕ್ತಿ ಇದೆ. ಈ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಇದರಲ್ಲಿರುವ ಅನಿಲನಾ ಎಂಬ ನೀಲಿ ಹಸಿರು ಪಾಚಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಇದರ ಕಾಂಡ ಮತ್ತು ಎಲೆಗಳು ಬಹಳ ಚಿಕ್ಕದಾಗಿದ್ದು ಒಂದರ ಮೇಲೊಂದು ಜೋಡಿಸಿದಂತಿದೆ. ಮಣ್ಣಿನ ರಸಸಾರ ಐದರಿಂದ ೬% ಇರುವ ಮತ್ತು ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ೨೭ ರಿಂದ ೩೨ ಡಿಗ್ರಿ ಉಷ್ಣತೆಯಿರುವ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಇದು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬಯಸುತ್ತದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಇದರ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಸೂರ್ಯ ರಶ್ಮಿ ಸಹ ಅಗತ್ಯ. ಫಲವತ್ತಾದ ಮಣ್ಣು ಹಾಗೂ ಸದಾ

ಹರಿಯುವ ನೀರು ಲಭ್ಯವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅಜೋಲ ಅತಿ ಹುಲುಸಾಗಿ ಬೆಳೆಯಬಲ್ಲದು. ಅಜೋಲಾದಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ನಾಲ್ಕರಿಂದ ಆರು ಸಾರಜನಕ ಅಂಶವಿದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಸಸ್ಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಹಲವಾರು ಲಘು ಪೋಷಕಾಂಶಗಳೂ ಇದರಲ್ಲಿ ಆಡಗಿವೆ.

ರೈಜೋಬಿಯಂ ದ್ವಿಧಳ ಧಾನ್ಯ ಬೆಳೆಗಳ ಬೇರು ಮತ್ತು ಕಾಂಡಗಳಲ್ಲಿ ಗಂಟುಗಳನ್ನುಂಟು ಮಾಡಬಲ್ಲ ಏಕಾಣು ಜೀವಿಯಾಗಿದೆ. ದ್ವಿಧಳ ಧಾನ್ಯ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ರೈಜೋಬಿಯಂ ಜೀವಾಣುವಿನಿಂದ ಉಪಚರಿಸಿದಾಗ ಅವು ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿರುವ ಸಾರಜನಕವನ್ನು ಹೀರಿ ನೇರವಾಗಿ ಸಸ್ಯಗಳಿಗೆ ಒದಗಿಸಿಕೊಡುತ್ತವೆ.

ನೀಲಿ ಹಸಿರು ಪಾಚಿ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿರುವ ಸಾರಜನಕವನ್ನು ಹೀರಿ ಬೆಳೆಗಳಿಗೆ ಒದಗಿಸಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ನೀರು ನಿಲ್ಲುವ ಗದ್ದೆ ಜಮೀನಿನಲ್ಲಿ ಇದು ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಮಣ್ಣಿನ ರಸಸಾರ ೬.೫ ರಿಂದ ೭.೫ ರವರೆಗೆ ಇರುವ ಕಡೆ ಇದು ಹುಲುಸಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಹೆಕ್ಟೇರಿಗೆ ೨೫ ಕಿ.ಗ್ರಾಂ ನೀಲಿ ಹಸಿರು ಪಾಚಿಯನ್ನು ಮೂರು ಭತ್ತದೆ ಬೆಳೆಗೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಒದಗಿಸಿದಾಗ ಮುಂದೆ ಇದನ್ನು ಹಾಕುವ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

ರಂಜಕ ಕರಗಿಸುವ ಜೀವಾಣು ಗೊಬ್ಬರ: ಕೆಲವೊಂದು ಏಕಾಣು ಹಾಗೂ ಶಿಲೀಂಧ್ರ ವರ್ಗಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾಣುಗಳು ಸಾವಯವ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಮೇಲೆ ಬೆಳೆದು ಗ್ಲುಕೋನಿಕ್, ಸಿಟ್ರಿಕ್, ಅಸಿಟಿಕ್ ಇತ್ಯಾದಿ ಸಾಯವಯ ಆಮ್ಲಗಳನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಸಾವಯವ ಆಮ್ಲಗಳ ಕ್ರಿಯೆಯಿಂದ ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರೀಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಹಾಗೂ ಶಿಲಾರಂಜಕದಲ್ಲಿರುವ ರಂಜಕವು ಕರಗಿ ಬೆಳೆಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ರಂಜಕ ಲಭ್ಯವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಸಹಾಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಎರೆ ಹುಳು ಗೊಬ್ಬರ: ಕೃಷಿಕರ ಜಮೀನಿನಲ್ಲೇ ಸಿಗುವಂತಹ ದನ, ಕುರಿ, ಮೇಕೆಗಳ ತ್ಯಾಜ್ಯ ವಸ್ತುಗಳು ಮತ್ತು ಕಳೆ, ಕೂಳೆ, ಹೊಟ್ಟು, ತರಕಾರಿ ಹಸಿರಲೆ, ತರಗು ಇತ್ಯಾದಿ ಕಚ್ಚಾ ವಸ್ತುಗಳಿಂದ ಎರೆಹುಳು ಗೊಬ್ಬರವನ್ನು ತಯಾರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಗೊಬ್ಬರದಲ್ಲಿರುವ ಪೋಷಕಾಂಶಗಳ ಪ್ರಮಾಣವು ಬಳಸುವ ತ್ಯಾಜ್ಯ ವಸ್ತುಗಳನ್ನವಲಂಬಿಸುತ್ತದೆ.

ಜಲಾನಯನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ

ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸಾಗುವಳಿ ಪ್ರದೇಶವು ಮಳೆಯನ್ನೇ ಹೆಚ್ಚು ಅವಲಂಬಿಸಿರುವುದರಿಂದ, ಋಷ್ಠಿ ಪ್ರದೇಶವೆಂದು ಗುರುತಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಕಡಿಮೆ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬೀಳುವ ಮಳೆಯು ಅಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಹಂಚಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದು, ಮಳೆ ನೀರಿನ ಬಹುಶ ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಇಂಗದೇ ಪೋಲಾಗುತ್ತಿರುವುದೇ ಈ ಪ್ರದೇಶದ ಪ್ರಮುಖ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಉದ್ಭವಿಸುವ ಶುಷ್ಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ಬೆಳೆ ಇಳುವರಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದಲ್ಲದೆ ಅನೇಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆ ಪೂರ್ತಿ ನಾಶವಾಗುವ ನಿದರ್ಶನಗಳಿವೆ.

ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ನೀರಿನ ಸಂಗ್ರಹಣಕ್ಕೆ ನೀರುಣಿಸುವ ಭೂಪ್ರದೇಶವು ಜಲಾನಯನ ಪ್ರದೇಶವೆಂದು ಗುರುತಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿಯ ಜಲಾನಯನವು ಸಾಗುವಳಿ ಮತ್ತು ಸಾಗುವಳಿಯೇತರ ಭೂಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲದೇ ನೀರಾವರಿ ಪ್ರದೇಶ, ಮನೆ, ನಿವೇಶನ, ರಸ್ತೆ ಇತ್ಯಾದಿ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಭೂಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಸಾಗುವಳಿಯೇತರ ಭೂಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸಿ ನಿರ್ವಹಣೆ ಮಾಡದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹರಿದು ಬರುವ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ನೀರು ಸಾಗುವಳಿ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲೂ ಹಾನಿಯುಂಟು ಮಾಡುವ ಸಂಭವವಿರುತ್ತದೆ. ಬಿದ್ದ ಮಳೆ ನೀರಿನ ಹೆಚ್ಚಿನಾಂಶ ಸ್ಥಳದಲ್ಲೇ ಇಂಗುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು ಮತ್ತು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಹರಿದು ಹೋಗುವ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ನೀರು ಮಣ್ಣು ಕೊಚ್ಚಿಕೆಯಂಥ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನುಂಟು ಮಾಡದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಜಲಾನಯನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಎರಡು ಮುಖ್ಯ ಅಂಶಗಳಾಗಿವೆ. ಅದಲ್ಲದೇ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ನೀರನ್ನು ಸಾಧ್ಯತೆ ಇರುವೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಹೊಂಡ, ನಾಲಾ ಬದು, ತಡೆ ಒಡ್ಡು ಇತ್ಯಾದಿ ನೀರು ಸಂಗ್ರಹಣಾ ರಚನೆಗಳಲ್ಲಿ ಶೇಖರಿಸಿ ಬೆಳೆಗಳಿಗೆ ರಕ್ಷಣಾ ನೀರಾವರಿಗೆ ಬಳಸಿ ಬೆಳೆಗಳ ಇಳುವರಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು ಇನ್ನೊಂದು ಮಹತ್ವದ ಅಂಶವಾಗಿದೆ.

ತಿರುವುಗಾಲುವೆಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ: ಕೃಷಿ ಭೂ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಮೊದಲು ಅವುಗಳ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಇರಬಹುದಾದ ಇಳಿಜಾರಾದ ಗುಡ್ಡ ಬೆಟ್ಟ ಮತ್ತು ಕೃಷಿಯೇತರ ಭೂಮಿಗಳಿಂದ ಹರಿದು ಬರಬಹುದಾದ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಮಳೆ ನೀರು ಕೃಷಿ ಭೂಮಿಗೆ

ಹಾನಿಯುಂಟು ಮಾಡದಂತೆ ತಿರುವುಗಾಲುವೆಗಳ ಮೂಲಕ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಹರಿದುಹೋಗುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು ಅವಶ್ಯಕ. ಕಡಿದಾದ ತಿರುವುಗಾಲುವೆಗಳಲ್ಲಿ ವೇಗವಾಗಿ ಹರಿಯುವ ನೀರಿನ ಕೊಚ್ಚಣಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಕಡಿಮೆಗೊಳಿಸಲು ಸ್ಥಳೀಯವಾಗಿ ದೊರೆಯುವ ಹುಲ್ಲು ಬಳಸಿ ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ತಿರುವುಗಾಲುವೆಗಳ ಎರಡೂ ಮಗ್ಗುಲುಗಳಲ್ಲಿ ಗಿಡಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸುವುದರಿಂದ ಬದುಗಳನ್ನು ಸದೃಡಗೊಳಿಸುವುದಲ್ಲದೆ, ಇದರಿಂದ ಉರುವಲು ಮತ್ತು ಮೇವು ಪಡೆಯುವುದು ಸಹ ಸಾಧ್ಯ. ಇದಲ್ಲದೆ ಹಳ್ಳ ಕೊಳ್ಳಗಳ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಿರಂತರ ಭೂ ಕೊಚ್ಚಣೆಯಿಂದ ಆ ಹಳ್ಳಗಳ ವಿಸ್ತರಣೆಗಳನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಲು ಅವುಗಳ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸಹ ತಿರುವುಗಾಲುವೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವುದು ಅಗತ್ಯ.

ಮಣ್ಣು ಮತ್ತು ತೇವಾಂಶ ಸಂರಕ್ಷಣೆ: ಋಷಿ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣು ಮತ್ತು ತೇವಾಂಶ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಅತ್ಯಂತ ಅಗತ್ಯದ ಅಂಶವಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಮಣ್ಣು/ಕಲ್ಲಿನ ಬದುಗಳ ಬಳಕೆ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿರುವ ಪದ್ಧತಿಯಾಗಿದೆ. ಬದುಗಳ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಗಿಡಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸುವುದರಿಂದ ಬದುಗಳನ್ನು ಸುಭದ್ರಗೊಳಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಉರುವಲು ಮತ್ತು ಮೇವು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ.

ಕೃಷಿ ಹೊಂಡ: ಎರಡು ಮಳೆಗಳ ನಡುವೆ ಅಂತರ ಬಹಳವಿದ್ದಾಗ, ಕೃಷಿ ಭೂಮಿಯಿಂದ ಹರಿದು ಬರುವ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ನೀರನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಿರುವೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಹೊಂಡಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಶೇಖರಿಸಿಟ್ಟು ಬೆಳೆಗಳ ರಕ್ಷಣೆ ನೀರಾವರಿಗೆ ಬಳಸುವುದರಿಂದ, ಬೆಳೆಗಳಿಗಾಗುವ ಹಾನಿಯನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಬಹುದು. ಆರು ತಿಂಗಳುಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ಕೃಷಿ ಹೊಂಡಗಳಲ್ಲಿ ನೀರು ನಿಲ್ಲುವಂತಿದ್ದಲ್ಲಿ, ಮೀನಿನ ಕೃಷಿ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆದಾಯವನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು. ಕೃಷಿ ಹೊಂಡಗಳ ನೀರನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಲಾಭ ತರುವ ತರಕಾರಿ ಮತ್ತು ಹಣ್ಣಿನ ಬೆಳೆಗಳಿಗೆ ಬಳಸುವುದು ಸೂಕ್ತವಾಗಿದೆ.

ಕೃಷಿಯೇತರ ಭೂಮಿಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ನಿರ್ವಹಣೆ: ಕೃಷಿಯೇತರ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಇಳಿಜಾರಿರುವೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಸಮಪಾತಳಿಯಲ್ಲಿ ಚರಂಡಿ ಅಥವಾ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ 'ಎ' ಆಕಾರದ ಕಂದಕಗಳನ್ನು ತೆಗೆಯುವುದರಿಂದ ಮಣ್ಣು ಮತ್ತು ನೀರಿನ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು. ಕೃಷಿಯೇತರ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಮೇವು, ಉರುವಲು, ಹಣ್ಣು, ಮರ, ಕಚ್ಚಾ ವಸ್ತು ಇತ್ಯಾದಿ ಸಮುದಾಯ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ನೀಡಬಲ್ಲ ಮತ್ತು ಸ್ಥಳೀಯ ವಾತಾವರಣಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿ ಪರಸ್ಪರ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯಾಗಬಲ್ಲ ಜಾತಿಯ ಸಸಿಗಳನ್ನು ನೆಡುವುದರಿಂದ, ಹೆಚ್ಚಿನ ಆದಾಯವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಬಹುದು. ಹವಾಮಾನ ಮತ್ತು ಗುಣಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನುವಲಂಬಿಸಿ ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡಲಾದ ಮರಗಳೆಂದರೆ ಜಾಲಿ, ಬಂಗಾಳ ಜಾಲಿ, ಸೀಮೆ ತಂಗಡಿ, ಬೇವು, ಹೊಂಗೆ, ಹಿಪ್ಪೆ ನೇರಳೆ, ಹುಣಸೆ, ಹಲಸು, ಮಾವು, ನೆಲ್ಲಿ, ಸೀತಾಫಲ, ಬಾರೆ, ಇತ್ಯಾದಿ. ಬಹು ಕಾಲದಿಂದ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯ ಗುರಿಯಾಗಿರುವ ಹಳ್ಳಕೊಳ್ಳಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ತ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಉಪಚರಿಸಿ, ಮುಂದೆ ಆಗಬಹುದಾದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಹಾನಿಯನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿದೆ. ಕಿರಿದಾದ ಹಾಗೂ ಕಡಿಮೆ ಆಳದ ಹಳ್ಳಗಳ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆ ಖರ್ಚಿನ ದೀರ್ಘಕಾಲ ಬಾಳಿಕೆ ಬರುವ ಜೈವಿಕ ತಡೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವುದರಿಂದ, ಹೆಚ್ಚಿನ ಕೊರೆತದಿಂದ ಉಂಟಾಗಬಹುದಾದ ಹೊಸ ಹಳ್ಳಗಳ ನಿರ್ಮಾಣವನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಬಹುದು. ತೀವ್ರ ಹಾನಿಗೆ ತುತ್ತಾಗಬಲ್ಲ, ಅತಿ ಇಳಿಜಾರಿನ, ಕಡಿಮೆ ಆಳದ ಕೊಳ್ಳಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳೀಯವಾಗಿ ಲಭ್ಯವಿರುವ ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಶೋಧಕ ನಿರ್ಮಿಸಬೇಕು. ಈ ಶೋಧಕ ತಡೆಗಳ ಮೇಲೆ ಹಾಗೂ ಕೆಳಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕತ್ತಾಳೆ, ಬಿದಿರು, ಹೊಂಗೆ, ಆಲ, ಅರಳಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಸಸಿಗಳನ್ನು ನೆಟ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿನ ಭೂ ಕೊರೆತೆಯಾಗದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ನೀರಾವರಿ

ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ೧೯೬೫-೬೬ ರಲ್ಲಿ ೯೯,೩೪೦ ಎಕರೆಗಳಿಗೆ (೪೦,೨೧೮ ಹೆಕ್ಟೇರು) ನೀರಾವರಿ ಸೌಲಭ್ಯ ಒದಗಿಸಲಾಗಿತ್ತು ಆಗ ೫,೩೧,೬೭೧ ಎಕರೆಗಳಲ್ಲಿ(೨,೧೫,೨೫೧ ಹೆಕ್ಟೇರುಗಳಲ್ಲಿ) ಋಷಿ ಬೇಸಾಯ ಕೈಗೊಳ್ಳಲಾಗಿತ್ತು ರಾಜ್ಯದ ಒಟ್ಟು ನಿವ್ವಳ ನೀರಾವರಿ ಪ್ರದೇಶವು ೧೯೫೭-೫೮ ರಲ್ಲಿ ಶೇ ೫.೯ ರಷ್ಟಿದ್ದು, ಅದು ೨೦೦೦-೨೦೦೧ ರಲ್ಲಿ ಶೇ ೨.೫ ಕ್ಕೆ ಇಳಿಯಿತು. ನಿವ್ವಳ ಬಿತ್ತನೆ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ನಿವ್ವಳ ನೀರಾವರಿಯಾದ ಪ್ರದೇಶ ೧೯೫೭-೫೮ ರಲ್ಲಿ ಶೇ ೧೭ ರಷ್ಟಿದ್ದರೆ, ೨೦೦೦-೨೦೦೧ ರಲ್ಲಿ ಶೇ ೧೮.೮ ಕ್ಕೆ ಏರಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ೨೦೦೦-೨೦೦೧ ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ೮೦,೦೮೯ ಹೆಕ್ಟೇರುಗಳಿಗೆ ನೀರಾವರಿ ಸೌಲಭ್ಯ ಒದಗಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕೋಷ್ಟಕ ೪.೮

ರಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಆಯ್ದ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ನೀರಾವರಿಯಾದ ಪ್ರದೇಶ (ಹೆಕ್ಟೇರುಗಳಲ್ಲಿ), ಕೋಷ್ಟಕ ೪.೮೮ ದಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ೧೯೯೮-೯೯ ರಲ್ಲಿ ತಾಲೂಕುವಾರು ನೀರಾವರಿಯಾದ ಪ್ರದೇಶ (ಹೆಕ್ಟೇರುಗಳಲ್ಲಿ) ಮತ್ತು ಕೋಷ್ಟಕ ೪.೯ ರಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೆರೆಗಳು ಮತ್ತು ಬಾವಿಗಳಿಂದ ನೀರಾವರಿಯಾದ ನಿವ್ವಳ ಪ್ರದೇಶದ ವಿವರಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ಕೋಷ್ಟಕ ೪.೮ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಆಯ್ದ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ನೀರಾವರಿಯಾದ ಪ್ರದೇಶ (ಹೆಕ್ಟೇರುಗಳಲ್ಲಿ)

	ಕೆರೆಗಳು		ಬಾವಿಗಳು	
	ಸಂಖ್ಯೆ	ನಿವ್ವಳ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ	ಸಂಖ್ಯೆ	ನಿವ್ವಳ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ
೧೯೬೦-೬೧	೮೫೫೮	೩೯೧೦೭	೮೫೫೮	೧೧೭೮೯
೧೯೭೦-೭೧	೩೩೦೭	೩೬೨೫೫	೪೫೭೫೯	೩೨೯೧೬
೧೯೮೦-೮೧	೩೨೯೭	೧೬೫೭೨	೫೦೮೭೦	೪೦೫೫೫
೧೯೮೫-೮೬	೩೨೯೭	೨೧೨೦೯	೬೨೨೯೯	೫೫೦೬೩
೧೯೯೦-೯೧	೩೨೯೮	೨೧೦೫೫	೭೧೧೨೦	೬೮೦೫೨
೧೯೯೫-೯೬	೩೨೯೮	೧೦೫೭೬	೭೮೫೫೫	೬೯೭೮೫
೧೯೯೬-೯೭	೩೨೯೮	೧೫೫೦೦	೭೮೫೫೫	೬೩೮೮೮
೧೯೯೭-೯೮	೩೨೯೮	೯೩೦೦	೭೮೫೫೫	೬೭೫೫೫

Source: Perspective Land Use Plan for Karnataka 2025

ಕೋಷ್ಟಕ ೪.೮೮ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ೧೯೯೮-೯೯ ರಲ್ಲಿ ತಾಲೂಕುವಾರು ನೀರಾವರಿಯಾದ ಪ್ರದೇಶ (ಹೆಕ್ಟೇರುಗಳಲ್ಲಿ)

ತಾಲೂಕು	ನಿವ್ವಳ ಬಿತ್ತನೆಯಾದ ಪ್ರದೇಶ	ನಿವ್ವಳ ನೀರಾವರಿಯಾದ ಪ್ರದೇಶ	ಶೇಕಡಾ
ಕೋಲಾರ	೪೧೨೮೨	೧೧೯೫೩	೨೮.೯೩
ಗುಡಿಬಂಡೆ	೧೫೫೦೧	೧೫೫೮	೧೦.೩೬
ಗೌರಿಬಿದನೂರು	೪೫೫೯೯	೧೫೫೭೭	೨೯.೫೧
ಚಿಂತಾಮಣಿ	೪೧೫೫೧	೮೮೫೫	೨೧.೫೫
ಚಿಕ್ಕಬಳ್ಳಾಪುರ	೨೫೫೭೨	೭೯೭೬	೩೧.೦೬
ಬಂಗಾರಪೇಟೆ	೪೫೫೯೯	೬೯೯೮	೧೫.೩೬
ಬಾಗೇಪಲ್ಲಿ	೩೦೭೫೩	೪೫೫೭	೧೫.೩೭
ಮಾಲೂರು	೩೫೫೫೫	೮೫೫೫	೨೫.೫೫
ಮುಳಬಾಗಿಲು	೪೫೫೭೨	೬೯೯೩	೧೫.೩೬
ಶಿಡ್ಲಘಟ್ಟ	೨೬೯೦೫	೭೬೯೯	೨೮.೫೫
ಶ್ರೀನಿವಾಸಪುರ	೪೫೫೦೯	೩೫೦೭	೭.೬೫
ಒಟ್ಟು ಜಿಲ್ಲೆ	೩೮೦೦೭	೮೧೮೭೭	೨೧.೫೫

ಕೋಷ್ಟಕ ೪.೯ : ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ನೀರಾವರಿಯಾದ ನಿವ್ವಳ ಪ್ರದೇಶ ೨೦೦೦-೦೧

ತಾಲೂಕು	ನೀರಾವರಿಯಾದ ನಿವ್ವಳ ಪ್ರದೇಶ ೨೦೦೧-೦೧					
	ಕಾಲುವೆಗಳಿಂದ	ಕೆರೆಗಳಿಂದ	ಬಾವಿಗಳಿಂದ	ಕೊಳವೆ ಬಾವಿಗಳಿಂದ	ಒಟ್ಟು	ಕೆರೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ
ಕೋಲಾರ	೦	೧೫೨೫	೭೮೫	೬೭೫	೮೮೫	೩೫೧
ಗುಡಿಬಂಡೆ	೦	೩೫೭	೬೫೬	೧೧೯೭	೨೧೫೦	೭೩
ಗೌರಿಬಿದನೂರು	೦	೨೧೫೦	೩೫೭	೬೭೫	೧೧೫೦	೧೫೫
ಚಿಂತಾಮಣಿ	೦	೬೫೬	೧೫೦	೫೫೬	೬೫೬	೧೫೫
ಚಿಕ್ಕಬಳ್ಳಾಪುರ	೦	೧೫೭೬	೧೫೦	೫೫೬	೬೫೬	೩೫೦
ಬಂಗಾರಪೇಟೆ	೦	೧೫೫೫	೧೫೦	೫೫೬	೬೫೬	೩೫೭
ಬಾಗೇಪಲ್ಲಿ	೦	೮೫೦	೧೫೦	೫೫೬	೬೫೬	೩೫೫
ಮಾಲೂರು	೦	೮೫೦	೧೫೦	೫೫೬	೬೫೬	೨೫೧
ಮುಳಬಾಗಿಲು	೦	೧೫೫೫	೩೫೭	೩೫೬	೮೫೬	೭೫೦
ಶಿಡ್ಲಘಟ್ಟ	೦	೬೫೬	೧೫೬	೬೫೬	೬೫೬	೨೫೬
ಶ್ರೀನಿವಾಸಪುರ	೦	೫೫೦	೬೫೬	೧೫೬	೬೫೬	೩೫೫
ಒಟ್ಟು ಜಿಲ್ಲೆ	೦	೧೫೫೬	೧೫೬೯	೫೫೬೫	೮೫೬೯	೩೫೬೯

ಜಮೀನಿನಲ್ಲಿ ನೀರಿನ ನಿರ್ವಹಣೆ: ಕೆಂಪು ಮಣ್ಣಿನ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ನೀರಿನ ಯಶಸ್ವಿ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಕೆಳಕಂಡ ಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನು ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಪಟ್ಟಿ ನೀರಾವರಿ ಪದ್ಧತಿ(ಬಾರ್ಡರ್ ಸ್ಟ್ರಿಪ್): ಮಣ್ಣಿನ ಫಲವತ್ತತೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗದಂತೆ ಜಮೀನನ್ನು ಮಟ್ಟ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿರುವ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಬಹುದು. ಪಟ್ಟಿಗಳ ಮಧ್ಯದ ಜಮೀನನ್ನು ಮಟ್ಟಗೊಳಿಸಿ ನೀರು ಹರಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವಂತೆ ಪಟ್ಟಿ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಸಾಧಾರಣ ಇಳಿಜಾರು ಕೊಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಪಟ್ಟಿಗಳ ಅಗಲವನ್ನು ೩೦ ಸೆ.ಮೀ. ಗೆ ಮಿತಿಗೊಳಿಸುವುದರಿಂದ ಭೂಮಿ ಕಡಿದು ತುಂಬಿಸುವುದನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಬಹುದು. ನೆಲಗಡಲೆ, ದ್ವಿದಳ ಧಾನ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಮೇವಿನ ಬೆಳೆಗಳಿಗೆ ಈ ಪದ್ಧತಿ ಬಹಳ ಉಪಯುಕ್ತ.

ಮಡಿ ನೀರಾವರಿ(ಚೆಕ್ ಬೇಸಿನ್) ಪದ್ಧತಿ: ಈ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಲೂ ಬದುವಿದ್ದು ಮಧ್ಯದ ಮಟ್ಟವಾದ ಜಮೀನಿಗೆ ನೀರು ಹಾಯಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಕಡಿಮೆ ನೀರು ಹಿಂಗುವ ಸಾಧಾರಣದಿಂದ ಸಮತಲ ಭೂಮಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಸೂಕ್ತವಾದ ಈ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಪಾತಿಗಳಲ್ಲಿ ಇಂಗುವಷ್ಟು ನೀರನ್ನು ಹಿಡಿದಿಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಮುಸುಕಿನ ಜೋಳ, ದ್ವಿದಳ ಧಾನ್ಯ, ಎಣ್ಣೆ ಕಾಳು, ಹಾಗೂ ಮೇವಿನ ಬೆಳೆಗಳಿಗೆ ಈ ಪದ್ಧತಿ ಉಪಯುಕ್ತವಾಗಿದೆ.

ಬದು ಮತ್ತು ಸಾಲು ಪದ್ಧತಿ: ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ನೀರು ನಿಲ್ಲದಂತೆ ಸರಾಗವಾಗಿ ಹರಿಯುವ ಈ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಹಲವು ಬೆಳೆಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಸರಿಸಬಹುದು. ಬದು ಮತ್ತು ಸಾಲುಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ನಿರ್ಮಿಸಬೇಕು. ಕಬ್ಬು, ತೊಗರಿ, ಮುದುಕಿನ ಜೋಳ, ಸೂರ್ಯಕಾಂತಿ, ಆಲೂಗಡ್ಡೆ ಮೆಣಸಿನಕಾಯಿ, ಟೊಮ್ಯಾಟೋ ಮುಂತಾದ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ನೀರಾವರಿ ಮಾಡಬಹುದು.

ಹನಿ ನೀರಾವರಿ ಪದ್ಧತಿ: ಈ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ನೀರನ್ನು ಹನಿಹನಿಯಾಗಿ ಬೇರಿನ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಒದಗಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ನೀರಾವರಿ ಪದ್ಧತಿಗಳಲ್ಲಿ ನೀರು ಬೇರಿನ ವಲಯಕ್ಕಿಂತ ಆಳವಾಗಿ ಇಂಗಿ ಮತ್ತು ಆವಿಯಾಗಿ ಹೋಗುವುದರಿಂದ ಆಗುವ ನಷ್ಟವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಬಹುದು. ನೀರಿನ ಕೊರತೆ ಇರುವ ಮತ್ತು ಕ್ಷಾರಯುಕ್ತ ಜಮೀನಿನ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಪದ್ಧತಿಯು ಜನಪ್ರಿಯವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೯೦ ರಷ್ಟು ನೀರು ಸಸ್ಯಗಳಿಗೆ ದೊರಕಿ, ನೀರಿನ ಸಮರ್ಥ ಬಳಕೆ ಆಗುತ್ತದೆ.

ತುಂತುರು ಪದ್ಧತಿ: ಜಮೀನು ಮಟ್ಟ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದಂತೆ ಹೆಚ್ಚು ಇಳಿಜಾರು ಅಥವಾ ಕಡಿಮೆ ಆಳ ಇರುವ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಪದ್ಧತಿ ತುಂಬಾ ಉಪಯುಕ್ತ ಮಣ್ಣಿನ ನೀರು ಇಂಗುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಬೆಳೆಗಳ ಅಂತರಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಸಿಂಪರಕಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿ ನೀರು ಕೊಡಬಹುದು. ಹಲವು ಬೆಳೆ ಹಾಗೂ ವಿವಿಧ ಜಾತಿಯ ಮಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಈ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಅಳವಡಿಸಬಹುದಾದರೂ ನೀರು ಇಂಗುವ ಶಕ್ತಿ ಘಟಕಿಗೆ ೪ ಮಿ.ಮಿ. ಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಇರುವ ಜಮೀನಿಗೆ ಸೂಕ್ತವಲ್ಲ.

ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಮುಖ ಕೆರೆಗಳ ವಿವರಗಳನ್ನು ಕೋಷ್ಟಕ ೪.೯ ರಲ್ಲಿ ನೀಡಿದೆ.

ಕೆರೆಯ ಹೆಸರು	ನದಿಯ ಅಡ್ಡಲಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗಿದೆ	ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟು ಪ್ರದೇಶ ಎಕರೆಗಳಲ್ಲಿ
ರಾಮಸಾಗರ	ಪಾಲಾರ್	೧೨೬೧
ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ	ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ	೮೫೭
ಕಾಮಸಮುದ್ರ	ವೃಷಭಾವತಿ	೬೦೦
ಬೇತಮಂಗಲ	ಪಾಲಾರ್	ಕೆ.ಬಿ.ಎಫ್ ಗೆ ಕುಡಿಯುವ ನೀರು
ಸೋಮಾಂಬುಧಿ ಅಗ್ರಹಾರ	ಪಾಲಾರ್	೮೮೮
ಜನ್ನಘಟ್ಟ	ಪಾಲಾರ್	೮೫೫
ಅಮಾನಿ ಬೈರಸಾಗರ	ಕುಶಾವತಿ	೮೫೫
ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಸಾಗರ	ಉತ್ತರ ಪಿನಾಕಿನಿ	೧೨೦೦
ರಾಮಸಮುದ್ರ	ಚಿತ್ರಾವತಿ	೮೫೯
ಅಮಾನಿ ಭದ್ರನಕೆರೆ	ದಕ್ಷಿಣ ಪಿನಾಕಿನಿ	೧೦೧೧
ವೆಂಕಟೇಶ ಸಾಗರ	ಪಾಪಾಘ್ನಿ	೧೯೧
ಮುದವಾಡಿ ದೊಡ್ಡಕೆರೆ	ಪಾಲಾರ್	೯೯೩
ಚಿಲ್ಲಪಲ್ಲಿ ಅಮಾನಿಕೆರೆ	ಪಾಲಾರ್	೮೫೦
ರೆಡ್ಡಿಹಳ್ಳಿ ಅಮಾನಿಕೆರೆ	ಚಿತ್ರಾವತಿ	೨೫೩

ಸಣ್ಣ ನೀರಾವರಿ

ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸಣ್ಣ ನೀರಾವರಿ ವಿಭಾಗವು ಜಿಲ್ಲೆಯ ೧೧ ತಾಲೂಕುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಕೆರೆಗಳು, ಪಿಕ್ಯುಪ್‌ಗಳು ಮತ್ತು ಏತ ನೀರಾವರಿ ಯೋಜನೆಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ, ನಿರ್ವಹಣೆ ಹಾಗೂ ಕೆರೆಗಳ ಹೂಳೆತ್ತುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತವೆ. ಈ

ವಿಭಾಗದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ೪೦ ರಿಂದ ೨,೦೦೦ ಹೆಕ್ಟೇರು ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟು ಹೊಂದಿರುವ ೩೩೫ ಸಣ್ಣ ನೀರಾವರಿ ಕೆರೆಗಳಿದ್ದು, ೩೧,೮೧೭ ಹೆಕ್ಟೇರುಗಳ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಮೂರು ಏತ ನೀರಾವರಿ ಯೋಜನೆಗಳಿದ್ದು, ೧೨೦ ಹೆಕ್ಟೇರುಗಳ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಭಾಗದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ಉಪವಿಭಾಗಗಳಿವೆ. ಕೋಲಾರ ನಗರದಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರಸ್ಥಾನ ಹೊಂದಿರುವ ಕೋಲಾರ ಸಣ್ಣ ನೀರಾವರಿ ಉಪವಿಭಾಗವು ಕೋಲಾರ, ಮಾಲೂರು, ಬಂಗಾರಪೇಟೆ, ಮುಳಬಾಗಿಲು, ಶ್ರೀನಿವಾಸಪುರ ಮತ್ತು ಚಿಂತಾಮಣಿ ತಾಲೂಕುಗಳ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಚಿಕ್ಕಬಳ್ಳಾಪುರದಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರಸ್ಥಾನ ಹೊಂದಿರುವ ಚಿಕ್ಕಬಳ್ಳಾಪುರ ಸಣ್ಣ ನೀರಾವರಿ ಉಪವಿಭಾಗವು ಗೌರಿಬಿದನೂರು, ಬಾಗೇಪಲ್ಲಿ, ಚಿಕ್ಕಬಳ್ಳಾಪುರ, ಶಿಡ್ಲಘಟ್ಟ ಮತ್ತು ಗುಡಿಬಂಡೆ ತಾಲೂಕುಗಳ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ೨೦೦೧-೨೦೦೨ ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಶ್ರೀನಿವಾಸಪುರ ತಾಲೂಕಿನ ಜಲಗೊಂಡನಹಳ್ಳಿ ಬಳಿಯ ಹೊಸಕೆರೆಯ ೧೦೦ ಹೆಕ್ಟೇರು ಮತ್ತು ಬಾಗೇಪಲ್ಲಿ ತಾಲೂಕಿನ ಗೊಲ್ಲಹಳ್ಳಿ ಬಳಿಯ ಹೊಸ ಕೆರೆಯ ಕೆಳಗೆ ೫೦ ಹೆಕ್ಟೇರುಗಳ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟನ್ನು ನೀರಾವರಿಗೆ ಒಳಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕೋಷ್ಟಕ ೪.೧೦ ರಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ನೀರಾವರಿ ಯೋಜನೆಗಳ ವಿವರಗಳನ್ನು ನೀಡಿದೆ. ೨೦೦೩-೦೪ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಕೋಲಾರ ಸಣ್ಣ ನೀರಾವರಿ ಉಪವಿಭಾಗದಡಿ ಹೊಸ ಕೆರೆಗಳ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ, ಅಣೆಕಟ್ಟು, ಪಿಕ್‌ಅಪ್ ನಿರ್ಮಾಣ ಇತ್ಯಾದಿ ಕಾಮಗಾರಿಗಳಿಗೆ ೧೮.೩೯ ಲಕ್ಷ ರೂ.ಗಳನ್ನು ವಿನಿಯೋಗಿಸಿದೆ; ಚಿಕ್ಕಬಳ್ಳಾಪುರ ಉಪವಿಭಾಗದಡಿ ೧೧.೯೬ ಲಕ್ಷ ರೂ.ಗಳು ಖರ್ಚಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಕೋಷ್ಟಕ ೪.೧೦ ರಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ನೀರಾವರಿ ಯೋಜನೆಗಳ ವಿವರಗಳು (೩೧-೮-೨೦೦೪ ರಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ)

ತಾಲೂಕು	ಸಣ್ಣ ನೀರಾವರಿ ಕೆರೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ			ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟು (ಹೆಕ್ಟೇರುಗಳಲ್ಲಿ)	ಏತ ನೀರಾವರಿ ಯೋಜನೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟು (ಹೆಕ್ಟೇರುಗಳಲ್ಲಿ)	ಒಟ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆ	ಒಟ್ಟು ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟು (ಹೆಕ್ಟೇರುಗಳಲ್ಲಿ)
	ಐಂ ಹೆಕ್ಟೇರ್ ವರೆಗೆ	ಐಂ ಹೆಕ್ಟೇರ್‌ಗೆ ಮೇಲ್ಪಟ್ಟು	ಒಟ್ಟು					
ಕೋಲಾರ	೩೯	೫	೪೪	೪೧೬೯	೦	೦	೪೪	೪೧೬೯
ಮಾಲೂರು	೧	೦	೧	೬೪೨	೨	೮	೧೩	೭೨೨
ಬಂಗಾರಪೇಟೆ	೯	೪	೧೩	೧೯೮೦	೧	೪೦	೪೧	೨೦೨೦
ಮುಳಬಾಗಿಲು	೩೪	೧	೩೫	೨೪೯೮	೦	೦	೩೫	೨೪೯೮
ಶ್ರೀನಿವಾಸಪುರ	೩೫	೦	೩೫	೨೮೩೫	೦	೦	೩೫	೨೮೩೫
ಚಿಂತಾಮಣಿ	೨೦	೦	೨೦	೧೫೫೮	೦	೦	೨೦	೧೫೫೮
ಕೋಲಾರ ವಿಭಾಗ	೧೫೮	೧೦	೧೬೮	೧೫೫೨೨	೩	೧೨೦	೧೬೧	೧೫೬೮೨
ಗೌರಿಬಿದನೂರು	೭೭	೯	೮೬	೯೧೯೭	೦	೦	೮೬	೯೧೯೭
ಬಾಗೇಪಲ್ಲಿ	೩೦	೧	೩೧	೨೧೮೯	೦	೦	೩೧	೨೧೮೯
ಚಿಕ್ಕಬಳ್ಳಾಪುರ	೧೬	೫	೨೧	೨೮೭೭	೦	೦	೨೧	೨೮೭೭
ಶಿಡ್ಲಘಟ್ಟ	೨೫	೨	೨೭	೨೬೨೭	೦	೦	೨೭	೨೬೨೭
ಗುಡಿಬಂಡೆ	೧೨	೧	೧೩	೧೫೬೫	೦	೦	೧೩	೧೫೬೫
ಚಿಕ್ಕಬಳ್ಳಾಪುರ ವಿಭಾಗ	೧೫೯	೧೮	೧೭೭	೧೫೫೫೫	೦	೦	೧೭೭	೧೫೫೫೫
ಜಿಲ್ಲೆಯ ಒಟ್ಟು	೩೦೭	೨೮	೩೩೫	೩೧೫೧೭	೩	೧೨೦	೩೩೮	೩೧೯೩೭

ಆಧಾರ: ಜಿಲ್ಲಾ ಪಂಚಾಯತ್ ವಾರ್ಷಿಕ ಆಡಳಿತ ವರದಿ, ಜಿಲ್ಲಾ ಪಂಚಾಯತ್, ಕೋಲಾರ ೨೦೦೩-೨೦೦೪

ಕೃಷಿ ಉಪಕರಣಗಳು : ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತುತ ಈ ಕೆಳಕಂಡ ಕೃಷಿ ಉಪಕರಣಗಳನ್ನು ಬಳಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಭೂಮಿಯನ್ನು ಹದಮಾಡುವ ಉಪಕರಣಗಳಲ್ಲಿ ಕೋಲಾರ ಮೌಲ್ಡ್ ಬೋರ್ಡ್ ಪ್ಲೋ(ಕೆ.ಎಂ.ಪ್ಲೋ), ಬಾರ್ ಪಾಯಿಂಟ್ ನೇಗಿಲು, ಬಂಡ್ ಫಾರ್ಮರ್(ಬದು ಮಾಡುವ ಉಪಕರಣ), ಪಡ್ಲರ್(ಗದ್ದೆ ಸಮ ಮಾಡುವ ಉಪಕರಣ), ರಿಡ್ಜರ್(ಬಿತ್ತನೆಗೆ ಅಣಿಮಾಡುವ ಉಪಕರಣ); ಬಿತ್ತನೆ ಉಪಕರಣಗಳಲ್ಲಿ ರಾಗಿ ಸಂಯುಕ್ತ ಕೂರಿಗೆ, ನೆಲಗಡಲೆ ಸಂಯುಕ್ತ ಕೂರಿಗೆ ಹಾಗೂ ಬಹುಸಾಲು ಸಾಧನ ಹಾಗೂ ಡ್ರೂ ಸೀಡರ್; ಒಕ್ಕಣೆ ಸಾಧನಗಳಲ್ಲಿ ಕಡಲೆ ಕಾಯಿ ಸುಲಿಯುವ ಯಂತ್ರ, ತೆಂಗಿನ ಮರ ಹತ್ತುವ ಸಾಧನ, ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ ಸುಲಿಯುವ ಸಾಧನ, ಗಾಳಿ ತೂರುವ ಯಂತ್ರ ಹಾಗೂ ಸುಧಾರಿತ ಕಣಜ.

೨೦೦೧ರಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಟ್ರಾಕ್ಟರ್‌ಗಳ ವಿವರ: (ಆವರಣದಲ್ಲಿರುವ ಸಂಖ್ಯೆಯು ೧,೦೦೦ ಹೆಕ್ಟೇರುಗಳಿಗೆ ಇರುವ ಟ್ರಾಕ್ಟರ್‌ಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.) ಬಾಗೇಪಲ್ಲಿ ೨೨೦(೭), ಬಂಗಾರಪೇಟೆ ೩೮೧(೯), ಚಿಕ್ಕಬಳ್ಳಾಪುರ ೪೦೦(೧೫), ಚಿಂತಾಮಣಿ ೪೩೩(೧೦), ಗೌರಿಬಿದನೂರು ೨೯೮ (೬), ಗುಡಿಬಂಡೆ ೧೩೨(೮), ಕೋಲಾರ ೧,೧೦೯(೨೪), ಮಾಲೂರು ೩೩೬ (೧೦), ಮುಳಬಾಗಿಲು ೩೦೧ (೬), ಶಿಡ್ಲಘಟ್ಟ ೩೨೬ (೧೧) ಶ್ರೀನಿವಾಸಪುರ ೨೩೨(೫) ಮತ್ತು ಕೋಲಾರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಒಟ್ಟು ಟ್ರಾಕ್ಟರ್‌ಗಳು ೪,೨೧೧(೧೦). (ಆಧಾರ: ಸಾರಿಗೆ ಆಯುಕ್ತರು, ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ, ಅಧ್ಯಾಯ ೭ನ್ನು ನೋಡಿ).

ತೋಟಗಾರಿಕೆ

ಕೋಲಾರ ಜಿಲ್ಲೆಯು ರಾಜ್ಯದ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಹಣ್ಣು ಮತ್ತು ತರಕಾರಿ ಬೆಳೆಯುವ ಜಿಲ್ಲೆಯಾಗಿದೆ ಹಾಗೂ ಮಾವಿನ ಹಣ್ಣು ಬೆಳೆಯುವುದರಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಗಣ್ಯ ಜಿಲ್ಲೆಯಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ವಿವಿಧ ಜಾತಿಯ ಮಾವಿನ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಹಲವಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಹೊರರಾಜ್ಯ ಮತ್ತು ವಿದೇಶಗಳಿಗೂ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವ ವಾಣಿಜ್ಯ ಬೆಳೆಗಳಾದ ಆಲೂಗಡ್ಡೆ, ಟೊಮ್ಯಾಟೋ, ಈರುಳ್ಳಿ ಮತ್ತು ವಾಣಿಜ್ಯ ಪುಷ್ಪ ಬೆಳೆಗಳಾದ ಗುಲಾಬಿ, ಚಿಂಡುವಲ್ಲಿಗೆ, ಕನಕಾಂಬರ, ಸೇವಂತಿಗೆ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ೨೦೦೦-೨೦೦೧ ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ೪೫,೯೭೬ ಹೆಕ್ಟೇರುಗಳಲ್ಲಿ ಹಣ್ಣಿನ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು, ೩೭,೦೮೫ ಹೆಕ್ಟೇರ್ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ತರಕಾರಿ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು, ೨೪,೮೩೨ ಹೆಕ್ಟೇರುಗಳಲ್ಲಿ ತೋಟದ ಮತ್ತು ಸಾಂಬಾರ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ೨,೦೪೪ ಹೆಕ್ಟೇರುಗಳಲ್ಲಿ ವಾಣಿಜ್ಯ ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯಲಾಗಿದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ೧೦ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳು ಮತ್ತು ಐದು ನರ್ಸರಿಗಳು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿವೆ.

ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ತಾಲೂಕುವಾರು ೧೯೯೮-೯೯ ರಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದ ಒಟ್ಟು ಬಿತ್ತನೆ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ತೋಟಗಾರಿಕಾ ಪ್ರದೇಶದ ವಿವರ (ಹೆಕ್ಟೇರುಗಳಲ್ಲಿ) ಹೀಗಿದ್ದಿತು: ಆವರಣದಲ್ಲಿರುವ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಒಟ್ಟು ಬಿತ್ತನೆ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಬಾಗೇಪಲ್ಲಿ ೧೨೭೧(೩೨೬೬೦), ಬಂಗಾರಪೇಟೆ ೨೮೭೬(೪೩೨೩೫), ಚಿಕ್ಕಬಳ್ಳಾಪುರ ೪೬೩೭(೨೬೯೧೭), ಚಿಂತಾಮಣಿ ೪೪೯೯(೪೪೩೪೧), ಗೌರಿಬಿದನೂರು ೨೩೪೮ (೪೨೯೨), ಗುಡಿಬಂಡೆ ೫೨೪(೧೫೮೭೦), ಕೋಲಾರ ೭೫೬೬(೪೬೪೭೩), ಮಾಲೂರು ೬೪೪೬ (೩೬೬೫೯), ಮುಳಬಾಗಿಲು ೧೧೪೧೭ (೪೯೧೦೦), ಶಿಡ್ಲಘಟ್ಟ ೩೭೯೨ (೨೮೩೭೧) ಶ್ರೀನಿವಾಸಪುರ ೧೩೮೭೬(೪೪೭೭೧) ಮತ್ತು ಕೋಲಾರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಒಟ್ಟು ತೋಟಗಾರಿಕಾ ಕ್ಷೇತ್ರ ೫೯೨೫೨(೪೧೫೬೮೯). ತೋಟಗಾರಿಕಾ ಕ್ಷೇತ್ರ ತರಕಾರಿ, ಹಣ್ಣು ಮತ್ತು ಹೂವಿನ ಬೆಳೆಗಳ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. (ಆಧಾರ: ವಾರ್ಷಿಕ ಋತು ಮತ್ತು ಬೆಳೆ ವರದಿ ೧೯೯೮-೯೯). ತಾಲೂಕುವಾರು ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಬೆಳೆಗಳ ವಿವರಗಳನ್ನು ಮುಂದಿನ ಕೋಷ್ಟಕದಲ್ಲಿ ನೀಡಿದೆ.

ಕೋಷ್ಟಕ ೪.೧೦೮ : ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ತಾಲೂಕುವಾರು ತೋಟಗಾರಿಕಾ ಬೆಳೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರ ೨೦೦೦-೦೧

ತಾಲೂಕು	ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ (ಎಕರೆಗಳಲ್ಲಿ)	ತೋಟಗಾರಿಕೆ ನರ್ಸರಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ತೋಟಗಾರಿಕೆ ನರ್ಸರಿಗಳ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ (ಎಕರೆಗಳಲ್ಲಿ)	ಬಾಳೆ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ (ಹೆಕ್ಟೇರು ಗಳಲ್ಲಿ)	ನಿಂಬೆ (ಹೆಕ್ಟೇರು ಗಳಲ್ಲಿ)	ಮಾವು (ಹೆಕ್ಟೇರು ಗಳಲ್ಲಿ)
ಕೋಲಾರ	೧	೫೮೩೩	೧	೮೨೦	೬೮	೦೦೫	೨೮೦
ಗುಡಿಬಂಡೆ	೨	೪೬೩೮	೧	೧೦೦	೨	೧	೫
ಗೌರಿಬಿದನೂರು	೧	೩೯೦೫	೨	೪೧೯	೫೦೦	೩೦	೨೮೦
ಚಿಂತಾಮಣಿ	೩	೧೮೨೦	೧	೦೨೦	೧೬೦	೩೬	೩೨೯೦
ಚಿಕ್ಕಬಳ್ಳಾಪುರ	೩	೭೮೩೯	೧	೦೨೦	೬	೨	೧೬೬
ಬಂಗಾರಪೇಟೆ	೧	೧೧೧೪	೩	೫೧೦	೧೩೮	೧೦	೨೬೩೨
ಬಾಗೇಪಲ್ಲಿ	೧	೧೦೦೦	೧	೦೨೦	೩೫	೦	೬೭೧
ಮಾಲೂರು	೨	೧೬೦೦	೧	೨೦೦	೧೫೦	೩	೮೫೦
ಮುಳಬಾಗಿಲು	೧	೧೦೪೨೫	೧	೦೨೦	೧೬೮	೩೭	೮೨೫೬
ಶಿಡ್ಲಘಟ್ಟ	೩	೩೪೮೨೦	೧	೩೨೦	೬೧	೨೨೧	೧೩೩೮
ಶ್ರೀನಿವಾಸಪುರ	೨	೫೦೫೦೦	೧	೨೦೩	೪	೭	೧೫೨೯೫
ಒಟ್ಟು ಜಿಲ್ಲೆ	೨೦	೧೨೩೬೧೪	೧೪	೨೭೧೨	೧೨೭೮	೩೯೭೦೫	೩೮೮೩೩

ಆಧಾರ: ಕೋಲಾರ ಜಿಲ್ಲಾ ಅಂಕಿಅಂಶಗಳ ನೋಟ, ಜಿಲ್ಲಾ ಸಂಖ್ಯಾ ಸಂಗ್ರಹಣಾಧಿಕಾರಿಗಳ ಕಛೇರಿ, ಕೋಲಾರ.

ಕೋಷ್ಟಕ ೪.೧೦೮ : ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ತಾಲೂಕುವಾರು ತೋಟಗಾರಿಕಾ ಬೆಳೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರ ೨೦೦೦-೦೧ (ಮುಂದುವರೆದಿದೆ)

ತಾಲೂಕು	ಬದನೆ (ಹೆಕ್ಟೇರು ಗಳಲ್ಲಿ)	ಕ್ಯಾರೆಟ್ (ಹೆಕ್ಟೇರು ಗಳಲ್ಲಿ)	ಮೆಣಸಿ ನಕಾಯಿ (ಹೆಕ್ಟೇರು ಗಳಲ್ಲಿ)	ಆಲೂ ಗಡ್ಡೆ (ಹೆಕ್ಟೇರು ಗಳಲ್ಲಿ)	ಟೋಮ್ಯಾಟೋ (ಹೆಕ್ಟೇರು ಗಳಲ್ಲಿ)	ಈರುಳ್ಳಿ (ಹೆಕ್ಟೇರು ಗಳಲ್ಲಿ)	ಹರಳಿ (ಹೆಕ್ಟೇರು ಗಳಲ್ಲಿ)	ದ್ರಾಕ್ಷೆ (ಹೆಕ್ಟೇರು ಗಳಲ್ಲಿ)	ತೆಂಗು (ಹೆಕ್ಟೇರು ಗಳಲ್ಲಿ)	ಸಿಬೆ (ಹೆಕ್ಟೇರು ಗಳಲ್ಲಿ)
೧	೨	೩	೪	೫	೬	೭	೮	೯	೧೦	೧೧
ಕೋಲಾರ	೨೦೦	೧೮೦	೧೭೦	೮೫೦	೫೭೦	೧೦೫	೨೩೦	೧೦	೧೮೬೬	೯೪
ಗುಡಿಬಂಡೆ	೧೨	೭	೩೦	೮೫	೬೦	೯೦	೫೦	೨	೩೫೨	೧
ಗೌರಿಬಿದನೂರು	೫೦	೮	೩೦	೨೯	೧೫೦	೯೦	೬೦	೯	೯೯೩	೨೦೩
ಚಿಂತಾಮಣಿ	೨೫೫	೬೨	೧೮೨	೨೯೦	೬೮೦	೨೫೫	೪೯೦	೨೬	೧೫೭೦	೧೮೫
ಚಿಕ್ಕಬಳ್ಳಾಪುರ	೧೮	೭	೧೮	೨೫೦	೫೩	೧೦೦	೧೧೨	೩೯೪	೫೩	೮೨
ಬಂಗಾರಪೇಟೆ	೨೫	೧೭೫	೨೨೦	೧೫೬೨	೩೦೦	೧೦	೧೫೦	೪	೨೦೦೦	೧೫೭
ಬಾಗೇಪಲ್ಲಿ	೨೦	೩	೨೫	೫೫	೧೮೦	೧೨೦	೩೦	೦೬೦	೫೮೮	೩೫

೧	೨	೩	೪	೫	೬	೭	೮	೯	೧೦	೧೧
ಮಾಲಾರು	೨೨೦	೮೫೦	೨೫೦	೮೦೦	೭೫೦	೧೦೦	೪೫೦	೧೨೦	೧೫೦	೨
ಮುಳಬಾಗಿಲು	೬೫೦	೨೫೦	೧೦೫೦	೨೫೦	೩೫೦	೧೫೦	೨೫೦	೦೮	೨೫೦	೫೦
ಶಿಕ್ಷಣ	೧೯೮	೨೫೦	೧೨೦	೪೨೦	೫೦	೭೦	೨೦	೨೦	೭೫	೨೦
ಶೀನಿವಾಸಪುರ	೧೦	೦	೨೫	೪೫೦	೫೦	೮	೧೫	೦	೧೫೦	೦
ಒಟ್ಟು ಜಿಲ್ಲೆ	೧೫೯೩	೧೭೮೦	೧೫೦೦	೮೮೦	೭೫೦	೧೫೦	೪೫೦	೭೫	೧೨೫೦	೧೫೦

ಆಧಾರ: ಕೋಲಾರ ಜಿಲ್ಲಾ ಅಂಕಿಅಂಶಗಳ ನೋಟ, ಜಿಲ್ಲಾ ಸಂಖ್ಯಾ ಸಂಗ್ರಹಣಾಧಿಕಾರಿಗಳ ಕಛೇರಿ, ಕೋಲಾರ.

ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಇಲಾಖೆಯು ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಮುಖ ಯೋಜನೆಗಳು:

೧. ಬೀಜದ ತೆಂಗಿನಕಾಯಿಗಳ ಸಂಗ್ರಹಣೆ ಮತ್ತು ಸಸ್ಯಾಗಾರ ನಿರ್ವಹಣೆ: ಈ ಯೋಜನೆಯಡಿ ಬೀಜದ ತೆಂಗಿನ ಕಾಯಿ ಶೇಖರಣೆ ಮಾಡಿ, ಇಲಾಖೆಯ ಸ್ವೀಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತನೆ ಮಾಡಿ ಸಸಿಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿ, ಇಲಾಖೆಯು ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುವ ಯೋಜನೆಗಳಡಿ ಫಲಾನಿಭವಿಗಳಿಗೆ ವಿತರಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಗೂ ಈ ಸಸಿಗಳನ್ನು ವಿತರಿಸುವುದಲ್ಲದೆ ತೆಂಗಿನ ಬೇಸಾಯದ ಬಗ್ಗೆ ರೈತರಿಗೆ ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನು ಸಹ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ತೆಂಗಿನ ಮರಕ್ಕೆ ತಗಲುವ ಕಪ್ಪುತಲೆ ಹುಳುವಿನ ನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕಾಗಿ ಪರೋಪಜೀವಿಗಳನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸಲು ಕಿರು ಪ್ರಯೋಗಶಾಲೆಯನ್ನು ತೆರೆಯಲಾಗಿದೆ ಈ ಪ್ರಯೋಗಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಪರೋಪಜೀವಿಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಿ, ಹುಳುವಿನ ಬಾಧೆ ಇರುವ ತೆಂಗಿನ ತೋಟಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಡಲು ಉಚಿತವಾಗಿ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ೨೦೦೧-೦೨ ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ೨.೯೭ ಲಕ್ಷ ಪರೋಪಜೀವಿಗಳನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸಿ ೨.೭೮ ಲಕ್ಷ ತೆಂಗಿನ ಮರಗಳಿಗೆ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.
೨. ರೈತರಿಗೆ ಹಾಗೂ ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ತರಬೇತಿ : ಈ ಯೋಜನೆಯಡಿ ನೂತನ ತಾಂತ್ರಿಕ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸುವುದು, ರಸಗೊಬ್ಬರ ನೀಡುವುದು, ಸಸ್ಯಸಂರಕ್ಷಣೆ, ಮಿಶ್ರಬೇಸಾಯ ಪದ್ಧತಿ, ಬೆಳೆಗಳ ಬದಲಾವಣೆ ಮತ್ತು ವಿವಿಧ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಸಿಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವ ಬಗ್ಗೆ ಅಲ್ಪಾವಧಿ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗುವುದು. ಮನೆಮುಂದೆ ಇರುವ ಜಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ತೋಟಗಳಲ್ಲಿ ಬಗ್ಗೆ ದಿನನಿತ್ಯ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಸೊಪ್ಪು ಮತ್ತು ತರಕಾರಿಗಳನ್ನು ಬೆಳೆದು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಬಗ್ಗೆ ಮತ್ತು ಹಣ್ಣು ತರಕಾರಿಗಳ ಸಂಸ್ಕರಣೆ ಬಗ್ಗೆ ಗ್ರಾಮೀಣ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ.
೩. ಸಾಮಾಜಿಕ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಯೋಜನೆ: ಇದರಡಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ತೋಟದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಪ್ರತಿ ಸಂಸ್ಥೆಗೂ ಹಣ್ಣಿನ, ತೆಂಗಿನ ಮತ್ತು ಅಲಂಕಾರಿಕ ಗಿಡಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಸಲಕರಣೆಗಳನ್ನು ವಿತರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.
೪. ಸಸ್ಯಸಂರಕ್ಷಣೆ ಔಷಧಿ ವಿತರಣೆ: ಈ ಯೋಜನೆಯಡಿಯಲ್ಲಿ ತೋಟಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವ ರೈತರಿಗೆ ಶೇಕಡ ೫೦ ರ ರಿಯಾಯತಿ ದರದಲ್ಲಿ ಔಷಧಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.
೫. ಶೀಘ್ರ ಗೃಹಗಳ ಸಹಾಯಧನ ಯೋಜನೆ: ಈ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಶೀಘ್ರ ಗೃಹಗಳು ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸಲು ಬಳಸುವ ಪ್ರತಿ ಯೂನಿಟ್ ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಒಂದು ರೂಪಾಯಿಯ ಸಹಾಯಧನವನ್ನು ನೀಡಲಾಗುವುದು.

ಕೋಷ್ಟಕ ೪.೧೧ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಬೆಳೆಗಳ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ - ಹೆಕ್ಟೇರುಗಳಲ್ಲಿ

ತೋಟದ ಬೆಳೆ	೧೯೭೭-೭೮	೧೯೯೦-೯೧
ಅಡಿಕೆ	೩೦	೭೨
ತೆಂಗು	೨೨೪೦	೮೦೨
ಗೋಡಂಬಿ	೨೬೯೬	೨೦೪೭
ವಿಳೆಯದೆಲೆ	೨೮	೧೯೧
ಮೆಣಸಿನಕಾಯಿ	೨೫೫೦	೧೪೮೬
ಈರುಳ್ಳಿ	೮೦೦	೧೧೫೧
ಕೊತ್ತಂಬರಿ	೭೨೦	೧೯೦
ಶುಂಠಿ	೧೨೦	೪೨
ಅರಿಶಿನ	೩೮	೧೬೬
ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿ	೬೮	೭೨
ಹಣ್ಣೆಸೆ	೪೮೫೫	೭೨೪೯
ಆಲೂಗಡ್ಡೆ	೬೯೫೦	೬೩೯೫
ಟೊಮ್ಯಾಟೋ	೧೫೫೦	೫೦೫೬
ಬದನೆ	೧೪೦೦	೭೩೭
ಕೋಲ್‌ಜಾತಿಗಳು	೨೧೫೫	೧೦೩೦
ಬಟಾಣಿ	೪೬	೧೫೪
ಹರುಳಿಕಾಯಿ	೧೮೦೦	೧೨೦೯
ಬೆಂಡೆ	೯೮೦	೪೧೬
ಮೂಲಂಗಿ	೩೧೦	೨೫೧
ಬೀಟ್‌ರೂಟ್	೨೨೨	೩೩೧
ಕ್ಯಾರಟ್	೬೭೫	೮೧೬
ಗೆಣಸು	೧೧೦	೭೧
ಸೊಪ್ಪುಗಳು	೭೩೦	೧೦೬೪
ಸೋರೆ, ಕುಂಬಳ ಇತ್ಯಾದಿ	೨೧೨	೧೧೮
ಮಾವು	೮೯೭೦	೨೪೨೯೮
ಬಾಳೆಹಣ್ಣು	೧೯೩	೧೫೫
ಸೀಬೆ	೩೬೦	೧೭೭೫
ಚಿಕ್ಕು	೪೦೮	೧೩೦೭
ದ್ರಾಕ್ಷೆ	೪೫೧	೧೬೯೯
ದಾಳಿಂಬೆ	೧೧೧	೧೯೯
ಹಲಸು	೧೫೫	೪೫೮
ಪಪ್ಪಾಯ	೪೧೯	೧೭೧
ಗುಲಾಬಿ	೭	೨೧
ಸೇವಂತಿಗೆ	೨೧೦	೩೯೦

ತೋಟದ ಬೆಳೆ	೧೯೭೭-೭೮	೧೯೯೦-೯೧
ಸುಗಂಧರಾಜ	೧೦	೩೩
ಆಸ್ಟರ್	೧೦	೩೩
ಮಲ್ಲಿಗೆ	೨೪	೮೬
ಕನಕಾಂಬರ	೧೬	೩೪
ಚಿಂಡುಮಲ್ಲಿಗೆ	೧೫೦	೧೧೯
ಸಂಪಿಗೆ	೭	೧೧

ಕೋಷ್ಟಕ ೪.೧೧೮ - ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ೨೦೦೦-೨೦೦೧ ರಲ್ಲಿ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಬೆಳೆಗಳ ವಿವರ

ಕ್ರ.ಸಂ	ಬೆಳೆಯ ಹೆಸರು	ಋತು	ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ಹೆ.ಗಾ.ಲಿ	ಉತ್ಪಾದನೆ ಟನ್ನುಗಳಲ್ಲಿ	ಇಳುವರಿ ಕಿ.ಗ್ರಾಂ/ಹೆ
೧	೨	೩	೪	೫	೬
೧	ಆಲೂಗಡ್ಡೆ	ಮುಂಗಾರು	೮೫೪	೬೭೮೩	೮೩೬೧
		ಹಿಂಗಾರು	೩೭೯೮	೮೯೯೭	೧೬೧೫೨
		ಬೇಸಿಗೆ	೩೭೨೦	೭೪೯೬೩	೨೧೨೧೨
		ವಾರ್ಷಿಕ	೧೦೩೭೨	೧೭೦೭೧೩	೧೭೩೮೫
೨	ಕಡಲೆ	ಮುಂಗಾರು	೯೯೩	೯೮೧	೩೫೭೦
		ಹಿಂಗಾರು	೩೫೮	೩೮೦	೬೧೮೭
		ಬೇಸಿಗೆ	೬೪೨	೭೫೫	೧೭೫೮೮
		ವಾರ್ಷಿಕ	೨೧೫೩	೧೫೯೬೬	೭೬೮೫
೩	ಟೊಮ್ಯಾಟೊ	ಮುಂಗಾರು	೨೬೩೮	೪೦೬೫೯	೧೫೫೧೩
		ಹಿಂಗಾರು	೧೭೧೫	೨೨೯೬೮	೧೩೧೧೧
		ಬೇಸಿಗೆ	೨೩೭೮	೩೧೭೩೭	೧೩೩೮೬
		ವಾರ್ಷಿಕ	೬೭೩೧	೯೯೮೬೪	೧೪೦೯೪
೪	ಹುರುಳಿಕಾಯಿ	ಮುಂಗಾರು	೧೫೫೧	೧೩೩೫೧	೮೬೬೪
		ಹಿಂಗಾರು	೭೬೫	೬೯೯೬	೮೯೯೨
		ಬೇಸಿಗೆ	೯೬೭	೩೮೩೦	೬೯೧೬
		ವಾರ್ಷಿಕ	೨೭೭೩	೨೩೦೭೭	೮೫೨೨
೫	ಬದನೆ	ಮುಂಗಾರು	೩೫೫	೨೭೦	೭೮೪
		ಹಿಂಗಾರು	೩೫	೯೯೬	೮೫೮೧
		ಬೇಸಿಗೆ	೧೯೯	೧೫೫೬	೭೯೧೮
		ವಾರ್ಷಿಕ	೬೦೬	೪೯೯೨	೭೯೦೮
೬	ಬಾಳೆ	ವಾರ್ಷಿಕ	೯೮೧	೮೮೨	೧೮೩೮೩
೭	ದ್ರಾಕ್ಷೆ	ವಾರ್ಷಿಕ	೯೩೯	೧೯೯೬೭	೨೦೭೩೨
೮	ಮಾವು	ವಾರ್ಷಿಕ	೩೫೬೫	೧೧೯೧೬	೩೩೩೮
೯	ಪರಂಗಿ	ವಾರ್ಷಿಕ	೩೧	೯೧	೧೮೩
೧೦	ಗೋಡಂಬಿ	ವಾರ್ಷಿಕ	೧೦೩೩	೩೭೭	೩೬೯
೧೧	ಸೀಬೆ	ವಾರ್ಷಿಕ	೭೭೭	೩೬೭೮	೪೭೩೪

೧	೨	೩	೪	೫	೬
೧೧	ಸಪೋಟ	ವಾರ್ಷಿಕ	೮೧	೧೯೨	೨೪೨೮
೧೨	ನಿಂಬೆ	ವಾರ್ಷಿಕ	೫೦	೫೧೧	೧೦೫೧
೧೩	ಒಣಮೆಣಸಿನಕಾಯಿ	ಮುಂಗಾರು	೧೦೮	೬೮೨	೬೯
		ಹಿಂಗಾರು	೫೯೯	೫೯೫	೧೦೮೨
		ಬೇಸಿಗೆ	೧೫೫	೧೬೦	೧೦೫೫
		ವಾರ್ಷಿಕ	೧೨೯೨	೧೯೫೯	೮೦೩
೧೪	ಅಡಿಕೆ	ವಾರ್ಷಿಕ	೬	೫೦	೬೮೧೮
೧೫	ದನಿಯಾ	ವಾರ್ಷಿಕ	೧೨೦	೧	೧೦೩
೧೬	ತೆಂಗು	ವಾರ್ಷಿಕ	೨೧೧	೧೦೦೦	೪೮೨೨

ಆಧಾರ : Fully Revised Estimates of Principal Crops in Karnataka for the year 2000-2001 No. DES 5/2003, Government of Karnataka, DES, Bangalore 2002

ಮೀನುಗಾರಿಕೆ

ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮೀನು ಕೃಷಿ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು: ಕೋಲಾರ ಜಿಲ್ಲೆಯು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕೆರೆಗಳಿರುವ ಜಿಲ್ಲೆಯಾಗಿದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ೩,೮೩೩ ಕೆರೆಗಳಿದ್ದು, ಇವುಗಳ ಒಟ್ಟು ಅಂದಾಜು ಜಲವಿಸ್ತೀರ್ಣ ೪೮,೦೪೩ ಹೆಕ್ಟೇರುಗಳಷ್ಟು ಇರುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ೨,೬೯೭ ಕೆರೆಗಳು ೧೦ ಹೆಕ್ಟೇರ್ ಒಳಗಿನ ವಿಸ್ತೀರ್ಣವುಳ್ಳವುಗಳಾಗಿದ್ದು, ಇವು ಮೀನು ಕೃಷಿಕರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಆಡಳಿತ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ಒಳಪಡುತ್ತವೆ. ೧೦ ರಿಂದ ೨೫ ಹೆಕ್ಟೇರ್ ವಿಸ್ತೀರ್ಣವುಳ್ಳ ೭೪೩ ಕೆರೆಗಳು ಜಿಲ್ಲಾಪಂಚಾಯತ್ ಆಡಳಿತ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತವೆ. ಉಳಿದ ೩೯೩ ಕೆರೆಗಳು ೨೫ ಹೆಕ್ಟೇರ್‌ಗಿಂತ ಮೇಲ್ಪಟ್ಟ ವಿಸ್ತೀರ್ಣವುಳ್ಳವುಗಳಾಗಿದ್ದು, ಮೀನುಗಾರಿಕೆ ಇಲಾಖೆಯ ಆಡಳಿತ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ಸೇರಿರುತ್ತವೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೆರೆಗಳ ತಾಲೂಕುವಾರು ಸಂಖ್ಯೆ ಮತ್ತು ಜಲವಿಸ್ತೀರ್ಣದ ವಿವರಗಳನ್ನು ಮುಂದಿನ ಕೋಷ್ಟಕ ೪.೧೨ ರಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ಕೋಷ್ಟಕ : ೪.೧೨ ತಾಲೂಕುವಾರು ಕೆರೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಮತ್ತು ಜಲವಿಸ್ತೀರ್ಣದ ವಿವರಗಳು

ತಾಲೂಕು	ಸಂಖ್ಯೆ	ಜಲವಿಸ್ತೀರ್ಣ	ಸಂಖ್ಯೆ	ಜಲವಿಸ್ತೀರ್ಣ	ಸಂಖ್ಯೆ	ಜಲವಿಸ್ತೀರ್ಣ	ಸಂಖ್ಯೆ	ಜಲವಿಸ್ತೀರ್ಣ
ಕೋಲಾರ	೫೫	೪೯೦೫	೯೯	೧೯೫೯	೧೯೩	೧೦೦೮	೩೩೬	೬೮೨೨
ಗುಡಿಬಂಡೆ	೯	೪೮೨	೨೨	೩೫೯	೫೮	೨೩೮	೯೯	೧೦೦೧
ಗೌರಿಬದನೂರು	೫೨	೨೯೯೩	೪೬	೭೬೨	೪೩	೧೯೧	೧೫೧	೩೯೯೮
ಚಿಂತಾಮಣಿ	೨೮	೧೧೯೬	೧೦೦	೧೫೮೦	೪೨೯	೧೨೯೫	೫೫೨	೪೫೫೧
ಚಿಕ್ಕಬಳ್ಳಾಪುರ	೧೮	೧೨೬೯	೨೨	೩೯೯	೯೬	೫೧೧	೧೩೬	೧೯೫೯
ಬಂಗಾರಹೇಟೆ	೫೫	೧೯೭೨	೫೫	೧೧೦೮	೪೩೨	೧೨೫೨	೫೫೨	೪೨೩೨
ಬಾಗೇಪಲ್ಲಿ	೩೨	೧೯೦೬	೭೯	೧೨೯೦	೨೮೨	೧೧೯೮	೩೯೫	೩೯೯೨
ಮಾಲೂರು	೩೦	೧೫೫೫	೫೦	೭೬೫	೫೮೮	೧೦೧೧	೩೩೮	೩೩೦೧
ಮುಳಬಾಗಿಲು	೫೫	೨೮೫೫	೧೩೧	೧೯೩೬	೫೦೨	೧೯೯೩	೬೮೮	೬೨೦೨
ಶಿಡ್ಲಾಹಟ್ಟಿ	೩೨	೨೯೨೧	೪೨	೬೧೧	೧೯೮	೬೮೮	೨೨೨	೪೧೯೦
ಶ್ರೀನಿವಾಸಪುರ	೫೮	೪೩೩೩	೮೨	೧೩೦೨	೫೫೨	೧೩೬೨	೩೯೭	೬೯೯೯
ಒಟ್ಟು	೩೯೩	೨೫೨೩೧	೭೯೩	೧೧೯೫೬	೨೬೯೭	೧೧೩೫೬	೩೯೩೩	೪೮೦೫೩

ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕೆರೆಗಳು ಹೂಳು ತುಂಬಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ, ಕೆರೆಗಳು ಕೇವಲ ೨೩೩ ಮಾತ್ರ ಮೀನುಗಾರಿಕೆಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿವೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಸದಾ ತುಂಬಿರುವ ಬೇತಮಂಗಲ ಮತ್ತು ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಜಲಾಶಯಗಳು ಎಂಬ ಜಲವಿಸ್ತೀರ್ಣ ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ೩೧೭ ಹೆಕ್ಟೇರು ಮತ್ತು ೧೪೫ ಹೆಕ್ಟೇರು ಆಗಿದೆ. ಈ ಜಲಾಶಯಗಳಲ್ಲಿ ವಿಪುಲ ಮತ್ಸ್ಯಸಂಪತ್ತಿದ್ದು, ನೂರಾರು ಕುಟುಂಬಗಳು ಈ ಜಲಾಶಯಗಳಲ್ಲಿ ಪರವಾನಿಗೆ ಮೂಲಕ ಮೀನುಗಾರಿಕೆ ಕೈಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಕೋಲಾರ ಜಿಲ್ಲೆಯು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮಳೆ ಆಧಾರಿತ ಪ್ರದೇಶವಾಗಿದ್ದರೂ, ಕೊಳವೆ ಬಾವಿಗಳು ನೀರಾವರಿಯ ಮುಖ್ಯ ಮೂಲವಾಗಿದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ೩೦,೦೦೦ ಕೊಳವೆ ಬಾವಿಗಳಿದ್ದು, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕೊಳವೆ ಬಾವಿಯಿಂದ ಬರುವ ನೀರನ್ನು ಶೇಖರಿಸಲು ಶೇಖರಣಾ ತೊಟ್ಟಿಗಳಿವೆ. ಇಂತಹ ನೀರು ಶೇಖರಣಾ ತೊಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ಮೀನು ಕೃಷಿಗೆ ಸೂಕ್ತವಾಗುವಂತೆ ಮಾರ್ಪಾಡು ಮಾಡಿ ಮೀನು ಕೃಷಿಯನ್ನು ಕೈಗೊಂಡಲ್ಲಿ, ಸಣ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಮೀನನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಮೀನುಗಾರರ ಜನಸಂಖ್ಯೆ

ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಸುಮಾರು ೮೯,೩೦೦ ಮೀನುಗಾರರಿದ್ದು ಅವರಲ್ಲಿ ೭೧೪೦ ಜನ ಮೀನುಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಉಳಿದವರು ಹವ್ಯಾಸಿ ಮೀನುಗಾರರು ಅಥವಾ ಅಲ್ಪಕಾಲಿಕ ಮೀನುಗಾರರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಮೀನುಗಾರರ ಸಂಖ್ಯೆಯ ವಿವರಗಳನ್ನು ಮುಂದಿನ ಕೋಷ್ಟಕ ೪.೧೩ ರಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ಕೋಷ್ಟಕ ೪.೧೩ : ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸಕ್ರಿಯ ಮೀನುಗಾರರ ತಾಲೂಕುವಾರು ಸಂಖ್ಯೆ

ತಾಲೂಕು	ಗಂಡಸರು	ಹೆಂಗಸರು	ಒಟ್ಟು	ಗಂಡಸರು	ಹೆಂಗಸರು	ಒಟ್ಟು
ಬಾಗೇಪಲ್ಲಿ	೪೪೦೦	೩೧೦೦	೭೫೦೦	೫೫೫	೫೦	೫೫೫
ಬಂಗಾರಪೇಟೆ	೬೬೫೦	೪೧೫೦	೧೦೮೦೦	೯೨೦	೩೬೦	೧೨೮೦
ಚಿಕ್ಕಬಳ್ಳಾಪುರ	೪೧೨೦	೩೨೩೦	೭೩೫೦	೪೮೦	೩೦	೫೧೦
ಚಿಂತಾಮಣಿ	೪೨೩೦	೩೯೬೦	೮೨೯೦	೫೫೦	೬೦	೫೯೦
ಗೌರಿಬಿದನೂರು	೪೮೦೦	೩೮೩೦	೮೬೩೦	೪೫೦	೬೫	೫೧೫
ಗುಡಿಬಂಡೆ	೧೧೫೦	೯೨೦೦	೨೦೭೦	೮	೦	೮
ಕೋಲಾರ	೪೬೫೦	೪೧೮೦	೮೮೩೦	೬೨೦	೧೫೦	೮೭೦
ಮಾಲೂರು	೪೨೦೦	೪೨೦೦	೮೪೦೦	೩೨೦	೨೦	೩೪೦
ಮುಳಬಾಗಿಲು	೫೧೫೦	೪೨೮೦	೯೪೩೦	೮೮	೨೮	೧೧೬
ಶಿಡ್ಲಘಟ್ಟ	೪೨೨೦	೩೮೩೦	೮೦೫೦	೩೯೦	೧೫೫	೫೪೫
ಶ್ರೀನಿವಾಸಪುರ	೪೮೦೦	೩೨೦೦	೮೦೦೦	೫೫೦	೧೫೫	೭೦೫
ಒಟ್ಟು	೪೯,೪೨೦	೩೯,೮೮೦	೮೯,೩೦೦	೫,೭೯೫	೧,೩೫೫	೭,೧೫೦

ಮೀನು ಮರಿ ಉತ್ಪಾದನಾ ಕೇಂದ್ರಗಳು: ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಐದು ಮೀನು ಮರಿ ಕೇಂದ್ರಗಳಿವೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಬೇತಮಂಗಲ, ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಮತ್ತು ತಿಪ್ಪಗಾನಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಮೀನುಮರಿ ಉತ್ಪಾದನಾ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಶಿಡ್ಲಘಟ್ಟ ತಾಲೂಕು ಆನೂರು ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮೀನುಮರಿ ಪಾಲನೆ ಕೇಂದ್ರವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸರ್ಕಾರಿ ಮೀನುಮರಿ ಉತ್ಪಾದನಾ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲದೆ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಸಹಾಯಧನ ಪಡೆದು ಖಾಸಗಿಯವರು ಬಂಗಾರಪೇಟೆ ತಾಲೂಕು ಬೇತಮಂಗಲ ಬಳಿಯ ಅಯ್ಯಪಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಮೀನುಮರಿ ಉತ್ಪಾದನಾ ಕೇಂದ್ರವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲದೆ ಮುಳಬಾಗಿಲು,

ಚಿಂತಾಮಣಿ ಮತ್ತು ಕೋಲಾರ ತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದ ಮೀನುಮರಿ ಸಾಕಾಣಿಕೆ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮೀನುಮರಿ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ಪಾಲನಾ ಕೇಂದ್ರಗಳ ವಿವರಗಳನ್ನು ಮುಂದಿನ ಕೋಷ್ಟಕ ೪.೧೪ ರಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ಕೋಷ್ಟಕ ೪.೧೪ :

ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಗಿರುವ ಮೀನುಮರಿ ಉತ್ಪಾದನಾ ಮತ್ತು ಪಾಲನಾ ಕೇಂದ್ರಗಳ ವಿವರಗಳು

ತಾಲೂಕು	ಕೇಂದ್ರದ ಹೆಸರು	ಒಟ್ಟು ಭೂ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ	ಒಟ್ಟು ಜಲ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ	ಕೊಳಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ಷರಾ
ಬಂಗಾರಪೇಟೆ	ಮೀನುಮರಿ ಉತ್ಪಾದನಾ ಕೇಂದ್ರ ಬೇತಮಂಗಲ	೨೫೨	೦೯೪	೫೩	ಜಿಲ್ಲಾ ಪಂಚಾಯತ್ ವ್ಯಾಪ್ತಿ
ಬಂಗಾರಪೇಟೆ	ಶ್ರೀ ಪದ್ಮಾವತಿ ಮೀನು ಮರಿ ಉತ್ಪಾದನಾ ಕೇಂದ್ರ ಅಯ್ಯಪಲ್ಲಿ	೧೦೦	೦೬೦	೨೫	ಖಾಸಗಿ
ಗೌರಿಬಿದನೂರು	ಮೀನು ಮರಿ ಉತ್ಪಾದನಾ ಕೇಂದ್ರ ತಿಪ್ಪಾನಹಳ್ಳಿ	೫೬೮	೦೯೯	೫೩	ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದ ವ್ಯಾಪ್ತಿ
ಶಿಡ್ಲಾಂಗುಡಿ	ಮೀನು ಮರಿ ಪಾಲನಾ ಕೇಂದ್ರ ಅನೂರು	೨೧೮	೦೩೦	೨೬	ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದ ವ್ಯಾಪ್ತಿ
ಬಂಗಾರಪೇಟೆ	ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಮೀನು ಮರಿ ಉತ್ಪಾದನಾ ಕೇಂದ್ರ ಬೂದಿಕೋಟೆ	೪೫೬	೧೦೬	೪೯	ಮೀನು ಮರಿ ಕೃಷಿಕರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಂಸ್ಥೆ, ಕೋಲಾರ

ಮೀನುಗಾರರ ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳು: ಮೀನುಗಾರರನ್ನು ಸಂಘಟಿತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಅವರು ತಮ್ಮ ಆರ್ಥಿಕ-ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಹಾಗೂ ತಮ್ಮ ಶ್ರೇಯೋಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಸಹಕಾರದಿಂದ ಜೀವಿಸಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ಮೀನುಗಾರರ ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಈ ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಸುಗಮವಾಗಿ ಕೆಲಸ ನಿರ್ವಹಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಶೇರು ಬಂಡವಾಳವನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಸಂಘದ ಸದಸ್ಯರು ಮೀನು ಹಿಡಿಯುವ ಸಲಕರಣೆಗಳನ್ನು ಖರೀದಿಸಲು ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆಯರು ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳಲ್ಲಿ ಸದಸ್ಯರಾಗಲು ಸಹಾಯವನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಕೆರೆ, ಜಲಾಶಯ ಮತ್ತು ನದಿಗಳ ಮೀನುಗಾರಿಕೆ ಹಕ್ಕನ್ನು ಮೀನುಗಾರರ ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಆದ್ಯತೆಯ ಮೇಲೆ ಗುತ್ತಿಗೆ ನೀಡಿ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಉದ್ಯೋಗ ಮತ್ತು ಆದಾಯವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನೆಗೊಂಡಿರುವ ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳ ವಿವರಗಳನ್ನು ಮುಂದಿನ ಕೋಷ್ಟಕ ೪.೧೫ ರಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ಕೋಷ್ಟಕ ೪.೧೫ ಜಿಲ್ಲೆಯ ವಿವಿಧ ತಾಲೂಕುಗಳ ಮೀನುಗಾರರ ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳ ವಿವರಗಳು

ತಾಲೂಕು	ಸಹಕಾರ ಸಂಘದ ಹೆಸರು	ಸದಸ್ಯತ್ವ	ಶೇರು ಬಂಡವಾಳ		ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಪಡೆದಿರುವುದು
			ಸರ್ಕಾರ	ಸಾರ್ವಜನಿಕ	
೧	೨	೩	೪	೫	೬
ಬಂಗಾರಪೇಟೆ	ಮೀನು ಉತ್ಪನ್ನ ಮತ್ತು ಮಾರಾಟ ಸಹಕಾರ ಸಂಘ, ಕಂಗಾಂಡಹಳ್ಳಿ	೧೬೪	೦	೯೨೦೦	೦
ಬಂಗಾರಪೇಟೆ	ಮೀನುಗಾರರ ಸಹಕಾರ ಸಂಘ ನಿಯಮಿತ, ಪೋಲೇನಹಳ್ಳಿ	೧೭೫	೦	೧೭೫೦೦	೦
ಬಂಗಾರಪೇಟೆ	ಮೀನುಗಾರರ ಸಹಕಾರ ಸಂಘ ನಿಯಮಿತ, ಬೇತಮಂಗಲ	೨೨೬	೧೧೮	೨೯೦೫	೧೦೦೦೦

೧	೨	೩	೪	೫	೬
ಚಿಕ್ಕಬಳ್ಳಾಪುರ	ಮೀನುಗಾರರ ಸಹಕಾರ ಸಂಘ ನಿಯಮಿತ, ಚಿಕ್ಕಬಳ್ಳಾಪುರ	೧೦೮	೧೦೦೦	೧೨೫೫	೧೦೦೦
ಮಾಲೂರು	ಚೌಡೇಶ್ವರಿ ಮೀನುಗಾರರ ಸಹಕಾರ ಸಂಘ ನಿಯಮಿತ, ತೊರಲಕ್ಕಿ	೧೦೦	೦	೧೦೦೦೦	೦
ಮಾಲೂರು	ಮೀನುಗಾರರ ಸಹಕಾರ ಸಂಘ ನಿಯಮಿತ, ಮಾಲೂರು	೬೪೮	೧೦೦೦	೨೩೮೦	೧೦೦೦
ಕೋಲಾರ	ಮೀನುಗಾರರ ಸಹಕಾರ ಸಂಘ ನಿಯಮಿತ, ಕೋಲಾರ	೧೦೭	೦	೨೩೬೦	೧೬೦೦
ಶಿಡ್ಲಘಾಟಿ	ಮೀನುಗಾರರ ಸಹಕಾರ ಸಂಘ ನಿಯಮಿತ, ಶಿಡ್ಲಘಾಟಿ	೭೮೦	೦	೧೦೦೦೦	೧೦೦೦೦
ಮುಳಬಾಗಿಲು	ಮೀನುಗಾರರ ಸಹಕಾರ ಸಂಘ ನಿಯಮಿತ, ಮುಳಬಾಗಿಲು	೪೬೪	೧೦೦೦	೧೧೯೭೦	೧೦೦೦೦
ಶ್ರೀನಿವಾಸಪುರ	ಮೀನುಗಾರರ ಸಹಕಾರ ಸಂಘ ನಿಯಮಿತ, ಶ್ರೀನಿವಾಸಪುರ	೧೨೬	೦	೨೭೮೧೦	೦
ಶ್ರೀನಿವಾಸಪುರ	ಮೀನುಗಾರರ ಸಹಕಾರ ಸಂಘ ನಿಯಮಿತ, ಕೂರಿಗೆಪಲ್ಲಿ	೫೭	೦	೧೬೪೮	೦

ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಿರುವ ಮೀನು ತಳಿಗಳು

ಹೂ ಮೀನು—*Ophiocephalus marulius*; ಕುಚ್ಚು ಮೀನು—*Ophiocephalus striatus*, ಕೊರವ ಮೀನು—*Ophiocephalus punctatus*; ಕಲ್ಲು ಕೊರವ ಮೀನು—*Ophiocephalus gachua*; ಹಾವು ಮೀನು—*Mastacembalus armatus*; ಮಾರವೆ ಮೀನು—*Clarius batrachus*; ಚೇಳು ಮೀನು—*Heteropneustes fossilis*; ಬಾಳೆ ಮೀನು—*Wallago attu*; ಗೊದ್ದಲೆ ಮೀನು—*Ompak bimaculatus*; ಗಿರ್ದು ಮೀನು—*Mystus aor*; ಮುತ್ತಿನ ಮೀನು—*Etroplus suratensis*; ಗಾಜಿನ ಮೀನು—*Chanda ranga*; ಜಿಲೇಬಿ ಮೀನು—*Tilapia mossambica*; ಚಪ್ಪಲಿ ಮೀನು—*Notopterus notopterus*; ನೆತ್ತಿ ಕಣ್ಣು ಕೊರವ ಮೀನು—*Glassogobius giuris*; ಗುಂಡು ಪಕ್ಕೆ ಮೀನು—*Puntius spp*; ಕೋಲು ಪಕ್ಕೆ ಮೀನು—*Rasbora spp*; ಮೀಸೆ ಪಕ್ಕೆ—*Esomus dansicus*; ಗಪ್ಪಿ ಮೀನು—*Lebistis reticulatus*; ಗಾಂಬೂಸಿಯಾ ಮೀನು—*Gambusia affinis*; ಉಣಸೆ ಮೀನು—*Cobitis taenia*.

ಮೀನುಗಾರಿಕೆ ಇಲಾಖೆಯ ಧೈಯೋದ್ದೇಶಗಳು:

೧. ಪ್ರಾಣಿ ಮೂಲದ ಸಸಾರಜನಕವನ್ನು (ಮೀನು) ಅತಿ ಕಡಿಮೆ ಖರ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದಿಸಿ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಕಡಿಮೆ ಬೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಾರಾಟ ಮಾಡುವುದು.
೨. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ಜಲಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಸರ್ಕಾರದ ಆದೇಶದ ರೀತ್ಯಾ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ವಿಲೇವಾರಿ ಮಾಡುವುದು.
೩. ಲಭ್ಯವಿರುವ ಜಲಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಅನುಮೋದಿತ ಚಾತಿಯ ಉತ್ತಮ ತಳಿಯ ಮೀನುಮರಿಗಳನ್ನು ಬಿತ್ತನೆ ಮಾಡಿ ಮೀನಿನ ಉತ್ಪಾದನೆಯನ್ನು ಗಣನೀಯವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು
೪. ರೈತರಿಗೆ ಸ್ವಂತ ಜಮೀನಿನಲ್ಲಿ ಮೀನು ಕೃಷಿ ಕೊಳ ನಿರ್ಮಿಸಿ, ಅದರಲ್ಲಿ ಮಿಶ್ರಮೀನು ಕೃಷಿ ಕೈಗೊಳ್ಳಲು ಉತ್ತೇಜನ ನೀಡುವುದು.

- ೫) ಮೀನುಗಾರರ ಕಲ್ಯಾಣ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿ ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸುವುದು.
- ೬) ಮೀನುಗಾರಿಕೆ ವಿಸ್ತರಣೆ ಮತ್ತು ತರಬೇತಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಮೂಲಕ ಮೀನು ಕೃಷಿಯ ಸುಧಾರಿತ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದು. ಸುಧಾರಿತ ಮೀನು ಕೃಷಿ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದ ಮೀನಿನ ಉತ್ಪಾದನೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು.
- ೭) ಮೀನು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಮೀನುಗಾರರಿಗೆ ಮಧ್ಯವರ್ತಿಗಳಿಂದ ನಷ್ಟವಾಗದಂತೆ ಸಲಹೆ ನೀಡುವುದು.
- ೮) ಮೀನು ಸಂಸ್ಕರಣೆಯಲ್ಲಿ ವೈವಿಧ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಸ್ವಚ್ಛತೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ತಾಂತ್ರಿಕ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡುವುದು.

ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಮೀನುಗಾರಿಕೆ ಇಲಾಖೆಯ ಕೆಲವು ಮುಖ್ಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು

ಮೀನಿನ ಉತ್ಪಾದನೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮತ್ತು ಮೀನುಗಾರಿಕೆಯನ್ನೇ ಕಸುಬಾಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಮೀನುಗಾರರ ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳ ಸುಧಾರಣೆಗಾಗಿ, ಹಲವಾರು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಮ್ಮಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಮುಖ್ಯ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

- ೧) ಜಲಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಮೀನು ಪಾಶುವಾರು ಹಕ್ಕು ವಿಲೇವಾರಿ: ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಕೆರೆ, ಕೊಳ, ಜಲಾಶಯಗಳ ಮೀನು ಪಾಶುವಾರು ಹಕ್ಕನ್ನು ಗುತ್ತಿಗೆ ಹರಾಜು ಮತ್ತು ಪರವಾನಿಗೆ ಮೂಲಕ ಖಾಸಗಿ ಮೀನುಕೃಷಿಕರಿಗೆ ಮತ್ತು ಸಂಘಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಮೀನು ಸಾಕಾಣಿಕೆಗಾಗಿ ನೀಡಲಾಗುವುದು. ಗುತ್ತಿಗೆ ನೀಡುವಾಗ ಮೀನುಗಾರರ ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳಿಗೆ, ಮೀನುಗಾರಿಕೆ ಪದವೀಧರರಿಗೆ, ವಿವಿಧ ಸಂಘಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಹಾಗೂ ವಿವಿಧ ಯೋಜನೆಗಳ ಫಲಾನಿಭವಿಗಳಿಗೆ ಆದ್ಯತೆ ನೀಡಲಾಗುವುದು. ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಗೆ ಮೀನು ಕೃಷಿ ಕೈಗೊಳ್ಳಲು ಅವಕಾಶ ನೀಡುವ ಸಲುವಾಗಿ ದೀರ್ಘಾವಧಿಗೆ ನೀರು ನಿಲ್ಲುವ ಕೆರೆಗಳ ಮೀನು ಪಾಶುವಾರು ಹಕ್ಕನ್ನು ಟೆಂಡರ್ ಮತ್ತು ಹರಾಜಿನ ಮೂಲಕ ಮೂರು ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಗೆ ನೀಡಲಾಗುವುದು. ಮೀನುಗಾರಿಕೆಯಿಂದಲೇ ಜೀವನ ನಡೆಸುತ್ತಿರುವ ಬಡ ಮೀನುಗಾರರಿಗೆ ಮೀನುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಮಾರಾಟ ಮಾಡಿ ಜೀವನ ಸಾಗಿಸಲು, ಅವರಿಗೆ ಹತ್ತಿರವಾಗಿರುವ ಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ಮೀನು ಮರಿ ದಾಸ್ತಾನು ಮಾಡಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಿ, ಪರವಾನಿಗೆ ಮೂಲಕ ಮೀನು ಹಿಡಿಯುವ ಹಕ್ಕನ್ನು ನೀಡಲಾಗುವುದು. ೨೫ ಎಕರೆ ಒಳಗಿನ ಕೆರೆಗಳ ಮೀನು ಪಾಶುವಾರು ಹಕ್ಕನ್ನು ತರಬೇತಿ ಪಡೆದ ಫಲಾನಿಭವಿಗಳಿಗೆ ಮೂರು ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಗೆ ಮೀನು ಕೃಷಿಕರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಂಸ್ಥೆಯಿಂದ ನೀಡಲಾಗುವುದು.
- ೨) ಮೀನುಗಾರಿಕೆ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ: ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೆರೆಗಳು ಒಂದೇ ಬಾರಿ ಮಳೆಯ ನೀರಿನಿಂದಲೇ ತುಂಬುವುದರಿಂದ ಉತ್ತಮ ತಳಿ ಮೀನು ಮರಿಗಳ ಬೇಡಿಕೆ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಉದ್ಭವಿಸುತ್ತದೆ. ಈಗ ಇರುವ ಮೀನುಮರಿ ಉತ್ಪಾದನಾ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಉತ್ಪಾದನಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ಬೇಡಿಕೆಗೆ ಹೋಲಿಸಿದಾಗ ಗಣನೀಯವಾಗಿ ಕಡಿಮೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಈ ಯೋಜನೆಯಡಿ ಮೀನುಮರಿ ಉತ್ಪಾದನಾ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ತಾಲೂಕು ಕೇಂದ್ರದ ಮೀನು ಮರಿ ಪಾಲನಾ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಕೊಳಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಮೀನು ಮರಿ ಉತ್ಪಾದನಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಹಮ್ಮಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.
- ೩) ಮೀನುಮರಿ ಉತ್ಪಾದನೆ, ಪಾಲನೆ ಮತ್ತು ವಿತರಣೆ: ಜಿಲ್ಲೆಯ ಎಲ್ಲಾ ಜಲಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳಲ್ಲಿ ಮೀನುಕೃಷಿಯನ್ನು ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ಕೈಗೊಂಡು ಪ್ರತಿ ಹೆಕ್ಟೇರಿಗೆ ಸರಾಸರಿ ಒಂದು ಸಾವಿರ ವಿವಿಧ ಜಾತಿಯ ಮೀನುಮರಿಗಳ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಮೀನು ಮರಿಗಳನ್ನು ಮೀನು ಮರಿ ಉತ್ಪಾದನಾ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ತಾಲೂಕು ಮಟ್ಟದ ಮೀನು ಮರಿ ಪಾಲನಾ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಲನೆ ಮಾಡಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಬೆರಳುದ್ದದ ಗಾತ್ರಕ್ಕೆ ಬೆಳೆಸಿ, ಬಿತ್ತನೆಗೆ ಸರಬರಾಜು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಅನುದಾನವನ್ನು ಮೀನು ಮರಿ ಉತ್ಪಾದನಾ ಕೇಂದ್ರಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆಗಾಗಿ, ಮೀನುಮರಿ ಖರೀದಿ, ಮೀನುಮರಿ ಸಾಗಾಣಿಕೆ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗಾಗಿ ವೆಚ್ಚ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

೪. ಮೀನು ಸಾಕಾಣಿಕಾ ಕೊಳಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲು ಮೀನು ಕೃಷಿಕರಿಗೆ ಸಹಾಯಧನ: ಈ ಯೋಜನೆಯಡಿ ಸ್ವಂತ ಜಮೀನಿನಲ್ಲಿ ಮೀನು ಸಾಕಾಣಿಕಾ ಕೊಳಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಮೀನು ಕೃಷಿ ಕೈಗೊಳ್ಳಲು ಒಂದು ಎಕರೆ ಜಲವಿಸ್ತೀರ್ಣಕ್ಕೆ ೧೦,೦೦೦ ರೂ.ಗಳ ಸಹಾಯಧನ ನೀಡಲಾಗುವುದು. ಇದರಿಂದ ಕೃಷಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲದ ಜೌಗು ಹಾಗೂ ಚೌಳು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಮೀನು ಸಾಕಾಣಿಕಾ ಕೊಳಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಮೀನು ಕೃಷಿ ಕೈಗೊಳ್ಳಲು ಸಹಾಯಕವಾಗುತ್ತದೆ.
೫. ವಸ್ತು ಪ್ರದರ್ಶನ ಮತ್ತು ತರಬೇತಿ: ಸಮಾಜದ ವಿವಿಧ ವರ್ಗಗಳ ಜನರಿಗೆ ಒಳನಾಡು ಮೀನುಗಾರಿಕೆ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳುವಳಿಕೆ ನೀಡುವ ಸಲುವಾಗಿ ವಸ್ತು ಪ್ರದರ್ಶನ ಮತ್ತು ತರಬೇತಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಹಮ್ಮಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಈ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರವಣ ದೃಶ್ಯ ಉಪಕರಣಗಳು, ನೀಡುವ ಹಾಗೂ ಕಿರು ಹೊತ್ತಿಗೆಗಳ ಮೂಲಕ ಮೀನು ಕೃಷಿ ಕೈಗೊಳ್ಳುವ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಚಾರ ಹಮ್ಮಿಕೊಳ್ಳುವ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಮೀನು ಕೃಷಿಕರಿಗೆ ಹಾಗೂ ಆಸಕ್ತ ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಗೆ ಮೀನುಗಾರಿಕೆ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪರಿಣಿತಿಗಾಗಿ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ.
೬. ಮತ್ಸ್ಯಾಲಯ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮತ್ತು ನಿರ್ವಹಣೆ: ಈ ಯೋಜನೆಯಡಿ ಕೋಲಾರ ನಗರದಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಗೆ ಮೀನುಗಾರಿಕೆ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ತಿಳುವಳಿಕೆ ನೀಡುವ ಸಲುವಾಗಿ ಮತ್ಸ್ಯಾಲಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಗಿದೆ.
೭. ಮೀನು ಕೃಷಿಕರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಂಸ್ಥೆ: ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹತ್ತು ಹೆಕ್ಟೇರ್ಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ ವಿಸ್ತೀರ್ಣದ ಚಿಕ್ಕ ಕೆರೆಗಳಲ್ಲಿ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಮೀನು ಕೃಷಿಯನ್ನು ಸ್ಥಳೀಯ ಗ್ರಾಮೀಣ ಜನತೆಯ ಮೂಲಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಜಿಲ್ಲಾ ಮಟ್ಟದ ಮೀನು ಕೃಷಿಕರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದ ನಿರುದ್ಯೋಗಿ ಯುವಕರಿಗೆ ಮೀನುಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತರಬೇತಿ ನೀಡಿ ನಂತರ ಸೂಕ್ತವಾದ ಸಣ್ಣಕೆರೆಗಳನ್ನು ಗುತ್ತಿಗೆ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ದೀರ್ಘಾವಧಿಗೆ ವಹಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಸಾಂದ್ರೀಕೃತ ಮೀನು ಕೃಷಿಯನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಬಿತ್ತನೆ ಮೀನುಮರಿ, ಗೊಬ್ಬರ, ಆಹಾರ, ಔಷಧಿ, ಏರೀಟರ್ ಮುಂತಾದವುಗಳ ಖರೀದಿಗೆ ಧನಸಹಾಯ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಸ್ವಂತ ಜಮೀನಿನಲ್ಲಿ ಮೀನುಸಾಕಾಣಿಕೆಗೆ ಕೊಳಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ ಮತ್ತು ಗುತ್ತಿಗೆ ಪಡೆದಿರುವ ಕೆರೆಗಳ ದುರಸ್ತಿಗೂ ಧನಸಹಾಯ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಮೀನುಮರಿ ಉತ್ಪಾದನಾ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಮತ್ತು ಮೀನು ಆಹಾರ ತಯಾರಿಕಾ ಘಟಕಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ಸಂಸ್ಥೆಯಿಂದ ಸಹಾಯಧನ ಸೌಲಭ್ಯವಿದೆ.
೮. ಮೀನುಗಾರರ ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳು: ಮೀನುಗಾರರು ತಮ್ಮ ಆರ್ಥಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಹಾಗೂ ಶ್ರೇಯೋಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ, ಸಹಕಾರದಿಂದ ಜೀವಿಸಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ಮೀನುಗಾರರ ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಈ ಯೋಜನೆಯಡಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳು ಸುಗಮವಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಇಲಾಖಾವತಿಯಿಂದ ೧೦,೦೦೦ ರೂಗಳ ಶೇರುಧನವನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಪಶುಸಂಗೋಪನೆ ಮತ್ತು ಪಶುವೈದ್ಯ ಸೇವೆಗಳು

ಪಶುಸಂಪತ್ತನ್ನು ರೈತನ ಬೆನ್ನೆಲುಬು ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ರೈತರಿಗೆ ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಹಾಗೂ ವ್ಯವಸಾಯದ ವಿವಿಧ ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ ಜಾನುವಾರುಗಳು ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕ. ಹಾಲಿಗಾಗಿ ಹಸು ಮತ್ತು ಎಮ್ಮೆಗಳು; ಮೊಟ್ಟೆ ಮತ್ತು ಮಾಂಸಕ್ಕಾಗಿ ಕೋಳಿ; ಉಣ್ಣೆ ಮತ್ತು ಮಾಂಸಕ್ಕಾಗಿ ಕುರಿ; ಮೇಕೆ, ಹಂದಿ ಮತ್ತು ಮೊಲ ಮುಂತಾದ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಸಾಕಲಾಗುತ್ತದೆ. ಪಶುಸಂಗೋಪನೆಯು ವ್ಯವಸಾಯದ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಅವ್ಯಾಹತವಾಗಿ ಸಾಗುತ್ತಾ ಬಂದಿದೆ. ಕೋಲಾರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಸುಮಾರು ೧೭೩೨ ಲಕ್ಷ ವಿವಿಧ ಜಾನುವಾರುಗಳಿದ್ದು , ಒಟ್ಟು ೨೧ ಪಶು ಆಸ್ಪತ್ರೆಗಳು, ೫೯ ಪಶು ಚಿಕಿತ್ಸಾಲಯಗಳು, ೬೮ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಪಶು ಚಿಕಿತ್ಸಾ ಕೇಂದ್ರಗಳು, ೧೧ ಸಂಚಾರಿ ಪಶು ಚಿಕಿತ್ಸಾಲಯಗಳು, ಮೂರು ಕೃತಕ ಗರ್ಭಧಾರಣಾ ಕೇಂದ್ರಗಳು, ೧೭ ತೀವ್ರ ತಳಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನಾ ಘಟಕಗಳು, ಎರಡು ಪ್ರಧಾನ ಗ್ರಾಮೀಣ ಯೋಜನೆಗಳು ಮತ್ತು ೧೫ ಪ್ರಧಾನ ಗ್ರಾಮೀಣ ಯೋಜನೆಯ ಉಪಕೇಂದ್ರಗಳು ಸೇರಿದಂತೆ ಜಿಲ್ಲೆಯಾದ್ಯಂತ ೨೦೪ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿವೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳಿಕಾರ್ ತಳಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಹಳ್ಳಿಕಾರ್ ತಳಿ ದನವು ವ್ಯವಸಾಯಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ತಳಿಯಾಗಿದೆ. ಈ ತಳಿ ಮಂಡ್ಯ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಲ್ಲದೆ ನೆರೆಯ

ಹಾಸನ, ತುಮಕೂರು, ಬೆಂಗಳೂರು ಹಾಗೂ ಮೈಸೂರು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲೂ ಹರಡಿದೆ. ಎತ್ತರವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಸದೃಷವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವ ಈ ತಳಿ, ನೇರವಾದ ನೀಳವಾಗಿರುವ ಕೊಂಬುಗಳು, ಕಂದು ಅಥವಾ ಮೈಲ(ಬೂದಿ) ಬಣ್ಣದವಾಗಿದ್ದು, ಕತ್ತಿನ ಕೆಳಭಾಗ ಹಾಗೂ ಕಣ್ಣಿನ ಸುತ್ತ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಹರಡಿರುವ ಬಿಳಿಯ ಮಚ್ಚೆಗಳು, ಪ್ರಧಾನವಾದ ಗೋಪುರ, ಉದ್ದವಾದ ಹಾಗೂ ದೃಢವಾದ ಶರೀರ, ಬಲಯುತವಾದ ತೊಡೆಗಳು, ಹಿಂಗಾಲಿನ ಸುಮಾರು ಮುಕ್ಕಾಲು ಭಾಗದವರೆಗೂ ಬೆಳೆದಿರುವ ಬಾಲ ಈ ತಳಿಯ ಪ್ರಮುಖ ಲಕ್ಷಣಗಳಾಗಿವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಇದರ ಚುರುಕಾದ ಕಣ್ಣು ಮತ್ತು ನಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿವೆ. ಇವು ಬಹಳ ತಡವಾಗಿ ಬೆದಿಗೆ ಬರುತ್ತವೆ. ಕರುಗಳನ್ನು ಹಾಕುವ ಅಂತರವೂ ಹೆಚ್ಚು. ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಹಸುಗಳು ಕಡಿಮೆ ಹಾಲು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ವ್ಯವಸಾಯಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಕರುಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸಾಕಣೆ ಮಾಡುವುದು ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿದೆ.

ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯವಸಾಯಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಹಳ್ಳಿಕಾರ್ ತಳಿಯನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಸ್ಥಳೀಯ ಹಸುಗಳನ್ನು ಮಿಶ್ರ ತಳಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಿ, ಹಾಲು ಉತ್ಪಾದನೆಯನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ವ್ಯವಸಾಯಕ್ಕೆ ಎತ್ತುಗಳೇ ಆಧಾರವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಹಳ್ಳಿಕಾರ್ ತಳಿಯನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸಿ, ಶುದ್ಧ ಹಳ್ಳಿಕಾರ್ ತಳಿಯ ಕರುಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಲಾಗುತ್ತಿದೆ, ಗಂಡು ಕರುಗಳು ವ್ಯವಸಾಯಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗವಾಗುತ್ತವೆ. ಹೆಣ್ಣು ಕರುಗಳು ಬೆಳೆದ ನಂತರ ಸಂತಾನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುತ್ತವೆ. ಹಳ್ಳಿಕಾರ್ ಬೀಜದ ಹೋರಿಗಳ ಕೊರತೆ ಈಗ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದೆ. ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಬೀಜದ ಹೋರಿಗಳನ್ನು ಸಾಕುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಈಗ ಇವರ ಸಂಖ್ಯೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಜಾನುವಾರು ಜಾತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಉತ್ತಮ ರೀತಿಯ ಹಳ್ಳಿಕಾರ್ ಬೀಜದ ಹೋರಿಗಳು ಈಗ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಈ ತಳಿ ನಶಿಸಿಹೋಗದಂತೆ ಸಂರಕ್ಷಿಸಬೇಕಾದದ್ದು ಅತ್ಯಂತ ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿದೆ.

ಹಳ್ಳಿಕಾರ್ ತಳಿ ಮತ್ತು ಸ್ಥಳೀಯ ತಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಲಿನ ಉತ್ಪಾದನೆ ಕಡಿಮೆ. ಹೆಚ್ಚು ಹಾಲು ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಮಿಶ್ರ ತಳಿಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸಬೇಕು. ರೈತರು ತಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ಸ್ಥಳೀಯ ಹಸುಗಳಿಗೆ (ದೇಶೀಯ) ವಿದೇಶಿ ಹೋರಿಗಳ ವೀರ್ಯದಿಂದ ಕೃತಕ ಗರ್ಭಧಾರಣೆ ಮಾಡಿಸಿದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವ ಕರುಗಳು ಮಿಶ್ರತಳಿ ಕರುಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಹೆಣ್ಣು ಕರುಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪೋಷಣೆ ಮಾಡಿದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಹಾಲುಕೊಡುವ ಹಸುಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಗಂಡು ಕರುಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸಾಕಿದಲ್ಲಿ ನಿಧಾನವಾದರೂ, ವ್ಯವಸಾಯಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗಕರವಾದ ತಳಿಯು ದೊರಕದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಮಿಶ್ರತಳಿ ಉತ್ಪಾದನಾ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದ ಕಡಿಮೆ ದರ್ಜೆಯ ದೇಶೀಯ ಅಥವಾ ಸ್ಥಳೀಯ ಹಸುಗಳ ಸಂತಾನವನ್ನು ಹಂತಹಂತವಾಗಿ ಉತ್ತಮಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮತ್ತು ಅವುಗಳಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಹಾಲು ಉತ್ಪಾದನೆ ಪಡೆಯಬಹುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿದ್ದು, ಹೆಚ್ಚು ಮಿಶ್ರತಳಿ ಹಸುಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಲು ಕ್ರಮ ಕೈಗೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಪಶುಪಾಲನಾ ಇಲಾಖೆ ಮತ್ತು ಮಂಡ್ಯ ಸಹಕಾರ ಹಾಲು ಉತ್ಪಾದಕರ ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳಲ್ಲಿ ಕೃತಕ ಗರ್ಭಧಾರಣಾ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸ್ಥಳೀಯ ಹಸುಗಳು ಬೆದಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಜರ್ಸಿ ಅಥವಾ ಹೆಚ್.ಎಫ್ ವಿದೇಶಿ ಹೋರಿಗಳ ವೀರ್ಯದಿಂದ ಈ ಹಸುಗಳಿಗೆ ಕೃತಕ ಗರ್ಭಧಾರಣೆ ಮಾಡಲಾಗುವುದು.

ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಐದು ವೀರ್ಯಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಹೋರಿಗಳಿಂದ ಪ್ರತೀ ವರ್ಷ ೨೫ ಲಕ್ಷ ಫನೀಕೃತ ವೀರ್ಯ ನಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಪಶುವೈದ್ಯಕೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೃತಕ ಗರ್ಭಧಾರಣಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ನಡೆಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಭಾರ ಎಳೆಯುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳ ತಳಿಗಳಾದ ಹಳ್ಳಿಕಾರ್, ಅಮೃತ ಮಹಲ್, ಖಿಲ್ಲಾರಿ ಮತ್ತು ಡಿಯೋನಿಗಳ ವೀರ್ಯವನ್ನು ವ್ಯವಸಾಯ ಯೋಗ್ಯ ತಳಿಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಬೆಳೆಸಲು ಉಪಯೋಗಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಮಿಶ್ರತಳಿಗಳ ಮೂಲಕ ಹಾಲಿನ ಉತ್ಪಾದನೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ವಿಶಿಷ್ಟ ಗುಣಸಾರದ ತಳಿಗಳಾದ ಹೆಚ್ ಎಫ್ ಮತ್ತು ಚರ್ಸಿ ತಳಿಗಳ ವೀರ್ಯವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈ ವೀರ್ಯವನ್ನು ಮುರ್ರಾ ಮತ್ತು ಸುರ್ತಿ ತಳಿಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ಎಮ್ಮೆಗಳಲ್ಲಿನ ಉತ್ಪಾದನಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿಯೂ ಬಳಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

ರಾಜ್ಯ ಪಶುಪಾಲನಾ ಇಲಾಖೆಯಡಿ ಹನ್ನೊಂದು ಜಾನುವಾರು ಕ್ಷೇತ್ರಗಳು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿವೆ. ಕೆಲವು ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಜರ್ಮಪ್ಲಾಸ್ಮಾ ಉತ್ಪಾದನೆ, ಮೇವಿನ ಬೆಳೆಗಳ ಬೀಜ ಉತ್ಪಾದನೆ ಹಾಗೂ ರೈತರಿಗೆ ತರಬೇತಿ

ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸುಧಾರಿತ ಹೈನುಗಾರಿಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ರೈತರಿಗೆ ಮತ್ತು ಫಲಾನುಭವಿಗಳಿಗೆ ತರಬೇತಿ ನೀಡುವುದು, ಸುಧಾರಿತ ಮೇವಿನ ಬೆಳೆಗಳ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಮೇವಿನ ಬೇರುಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದು, ಫನೀಕೃತ ವೀರ್ಯ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ಪಶುವೈದ್ಯಕೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ವೀರ್ಯವನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದು, ಮೂಲ ಸಾಕಾಣಿಕೆಯ ಮಹತ್ವದ ಬಗ್ಗೆ ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆಸುವುದು. ತಳಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಸುರ್ತಿ ಕೋಣ ಹಾಗೂ ದನಕರುಗಳನ್ನು ರೂಢಿಸುವುದೇ ಮುಂತಾದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಹಮ್ಮಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

ಕುರಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ: ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ೨೨೫,೧೮೨ ಕುರಿಗಳಿವೆ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಗೋಮಾಳಗಳು ಕಡಿಮೆ ಆಗುತ್ತಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಕುರಿ ಸಂತಾನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಿಂತ ಕುರಿಯ ಮಾಂಸದ ಬೇಡಿಕೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಕುರಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಗಣನೀಯವಾಗಿ ಇಳಿಮುಖವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಮಾಂಸ ಮತ್ತು ಉಣ್ಣೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಬೇಡಿಕೆಯಿರುವುದರಿಂದ ಕುರಿ ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಗಮನ ಕೊಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಕುರಿಯ ಗೊಬ್ಬರವೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ರೈತರು ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಕುರಿಗಳನ್ನು ಸಾಕಬೇಕಿದೆ. 'ಕುರಿಯಿದ್ದವನು ಕುಬೇರ' ಎಂಬ ನಾಣ್ಯಾಡಿ ಇದೆ. ಅದರಂತೆ ಕುರಿ ಸಾಕಿದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಆದಾಯ ಬರುವುದರಿಂದ ಕುರಿ ಸಾಕಾಣಿಕೆ ವೃದ್ಧಿಗೊಳ್ಳಬೇಕು. ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ವಲಸೆ ಕುರಿಗಳು ಮಂಡ್ಯ ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಬರುವುದು ಹೆಚ್ಚು ನೀರಾವರಿ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ವಲಸೆ ಬಂದು ಗದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ ಬೀಡು ಬಿಡುತ್ತವೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಕುರಿಗಳಿಗೆ ಗದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ಚಿಗುರು ಮೇವಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಗದ್ದೆಗಳಿಗೆ ಗೊಬ್ಬರವಾಗುತ್ತದೆ ಹಾಗೂ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಕುರಿ ಮಾಲಿಕರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆದಾಯ ಲಭಿಸುತ್ತದೆ.

ಮಾಂಸದ ಬೇಡಿಕೆ ಏರಿರುವುದರಿಂದ ಹಾಗೂ ಅದಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಉತ್ಪಾದನೆ ಇಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ, ಮಾಂಸದ ಅಧಿಕ ಉತ್ಪಾದನೆಗಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ಕುರಿಗಳನ್ನು ಸಾಕಬೇಕಾಗಿದೆ. ಗೋಮಾಳದ ಸಂಖ್ಯೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದರೂ, ವ್ಯವಸಾಯ ಜಮೀನಿನಲ್ಲಿಯೇ ಸುಧಾರಿತ ಹುಲ್ಲು ಬೆಳೆದು ಕುರಿಗಳನ್ನು ಸಾಕಬಹುದು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಮಿಶ್ರ ತಳಿಯ ಬೀಜದ ಟಗರುಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಮೇಕೆಗಳಿಗೆ ಗಿಡ ಮರಗಳ ಎಲೆಯೇ ಮುಖ್ಯ ಆಹಾರ. ಮೇಕೆಗಳಿದ್ದಲ್ಲಿ ಗಿಡಮರಗಳು ನಾಶ ಎಂಬ ಪ್ರತೀತಿಯಿದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಮೇಕೆ ಸಾಕಾಣಿಕೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಸಿಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಕಾಡುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮೇಕೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಿರುತ್ತದೆ. ಮಾಂಸಕ್ಕೆ ಮೇಕೆಗಳ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಮೇಕೆಗಳ ಸಂತಾನವೂ ಹೆಚ್ಚಬೇಕು. ಅಲ್ಲದೆ ಮೇಕೆಗಳಿಗೆ ರೋಗ ನಿರೋಧಕ ಶಕ್ತಿ ಹೆಚ್ಚಿದ್ದು, ಎಂತಹ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿಯೂ ಬದುಕಬಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಅವುಗಳ ಸಾಕಾಣಿಕೆ ಸುಲಭ. ಕೋಲಾರ ನಗರದಲ್ಲಿರುವ ಕುರಿ ಪೋಷಕ ಸಂಘದಿಂದ ೨೮೪ ಕುರಿಗಳನ್ನು ರೈತರಿಗೆ ವಿತರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸದರಿ ಸಂಘದಲ್ಲಿ ೨೦೦೧-೦೨ ರಲ್ಲಿ ೧೮ ರತ್ನ ಕಂಬಳ ಮತ್ತು ೮೦ ಬೇರ್ ಮ್ಯಾಟ್‌ಗಳನ್ನು ಸಹ ತಯಾರಿಸಿ ಮಾರಾಟ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ೨೦೦೦-೦೧ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಜಾನುವಾರು ತಳಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಯಡಿಯಲ್ಲಿ ೩೨ ಫಲಾನುಭವಿಗಳಿಗೆ ಕುರಿ ಸಾಕಾಣಿಕೆಗಾಗಿ ರೂ ೨,೦೮,೫೬೫ ಗಳನ್ನು ಸಹಾಯಧನವಾಗಿ ವಿತರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಹಂದಿ ಸಾಕಾಣಿಕೆ : ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಹಂದಿ ಸಾಕಾಣಿಕೆಯೂ ಒಂದು ಉದ್ಯೋಗವಾಗಿದೆ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹಂದಿ ಸಾಕಾಣಿಕೆಯನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಲು ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ರೈತರು ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾವಂತ ನಿರುದ್ಯೋಗಿಗಳೂ ಮುಂದೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ವಿದೇಶಿ ಹಂದಿ ತಳಿಗಳನ್ನು ಸಾಕುವುದರಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ ಅವಕಾಶವಿದೆ. ಹಂದಿಗಳಿಂದ ಮೆದುಳು ರೋಗ ಹರಡುತ್ತದೆಯೆಂಬ ಪ್ರತೀತಿ ಇರುವುದರಿಂದ ಅದರ ಸಾಕಾಣಿಕೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಸಿಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ನಗರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಇದರ ಸಾಗಾಣಿಕೆಗೆ ನಿಷೇಧ ಹೇರಿರುವುದರಿಂದ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಂದಿ ಸಾಕಾಣಿಕೆ ಆಶಾದಾಯಕವಾಗಿಲ್ಲ.

ಮೂಲ ಸಾಕಾಣಿಕೆ : ಬಂಗಾರಪೇಟೆ ತಾಲೂಕು ದೇಶಿಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಯೋಗಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಂಸ ಮತ್ತು ಉಣ್ಣೆಗಾಗಿ ಮೂಲ ಸಾಕಾಣಿಕೆಯನ್ನು ಈಗ ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಮೂಲದ ಮರಿಗಳನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸಿ ರೈತರಿಗೆ ವಿತರಿಸುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಜಿಲ್ಲಾ ಪರಿಷತ್ತಿನಿಂದ ಹಮ್ಮಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

ಕೋಳಿ ಸಾಕಾಣಿಕೆ : ಮಾಂಸಕ್ಕಾಗಿ ಸಾಕುವ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಕುರಿ ಮತ್ತು ಮೇಕೆಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಕೋಳಿಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿವೆ. ಕುಕ್ಕುಟ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಕಾರ್ಯಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ೧. ಬೆಂಗಳೂರು ಕೃಷಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಸಹಯೋಗದಿಂದ

ಪಡೆದ ಗಿರಿರಾಜ ಮಾತೃಕೋಳಿಗಳನ್ನು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ರೀತಿಯ ಸಾಕಾಣಿಕೆ ಮತ್ತು ಸಂವರ್ಧನೆ ೨. ಕೋಳಿಮರಿಗಳನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸಿ ಅವುಗಳನ್ನು ರೈತರಿಗೆ ಮತ್ತು ಇಲಾಖೆಯ ಸಾಕಾಣೆ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೆ ಸರಬರಾಜು ಮಾಡುವುದು. ೩. ಗಿರಿರಾಜ ಮರಿಗಳನ್ನು ಎಂಟು ವಾರಗಳವರೆಗೆ ಸಾಕಿ ವಿವಿಧ ಆರ್ಥಿಕ-ಸಾಮಾಜಿಕ ಯೋಜನೆಗಳಡಿ ಸಾಕಲು ಫಲಾನುಭವಿಗಳಿಗೆ ನೀಡುವುದು. ೪. ಆಸಕ್ತ ರೈತರಿಗೆ ಆಧುನಿಕ ಮೊಟ್ಟೆ ಕೋಳಿ ಸಾಕಾಣಿಕೆ ಮತ್ತು ಮಾಂಸದ ಕೋಳಿಗಳ ಸಾಕಾಣಿಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ತರಬೇತಿ ನೀಡುವುದು ಹಾಗೂ ೫. ಖಾಸಗಿ ಮತ್ತು ಸರ್ಕಾರಿ ಸ್ವಾಮ್ಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದಿಸಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಜಾನುವಾರು ಮತ್ತು ಕುಕ್ಕುಟ ಆಹಾರದ ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ನಿಗಾ ಇಡುವುದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿವೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೋಳಿ ಸಾಕಾಣಿಕೆ ಮತ್ತು ತರಬೇತಿ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ೨೦೦೧-೦೨ ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ೨೧,೦೫೪ ಕೋಳಿ ಮರಿಗಳನ್ನು ಸಾಕಿ ಸರ್ಕಾರವು ನಿಗದಿಪಡಿಸಿರುವ ದರಗಳಲ್ಲಿ ಮಾರಾಟ ಮಾಡಿ ರೂ ೬೪೯,೫೭೧ ಆದಾಯ ಬಂದಿರುತ್ತದೆ. ಸದರಿ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ೨೩೨ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಕೋಳಿ ಸಾಕಾಣಿಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಉಚಿತವಾಗಿ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಂಗಾರಪೇಟೆ ತಾಲೂಕು ದೇಶಿಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಯೋಗಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ೫೦೦೦ ಕೋಳಿಮರಿಗಳನ್ನು ಸಾಕಲಾಗಿದೆ.

ಸಮಗ್ರ ಮಾದರಿ ಸಮೀಕ್ಷೆ: ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಜಾನುವಾರು ಉತ್ಪನ್ನಗಳಾದ ಹಾಲು, ಮೊಟ್ಟೆ, ಉಣ್ಣೆ ಮತ್ತು ಮಾಂಸದ ಉತ್ಪಾದನೆಯನ್ನು ಅಂದಾಜು ಮಾಡುವುದು ಸಮಗ್ರ ಮಾದರಿ ಸಮೀಕ್ಷೆಯ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ. ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಪೌಷ್ಟಿಕತೆಯನ್ನು ಪೂರೈಸುವಲ್ಲಿ ಜಾನುವಾರು ಉತ್ಪನ್ನಗಳು ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲದೇ ಯೋಜನೆಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವಲ್ಲಿ ಬಹುಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಿ ಆರ್ಥಿಕ ಮಟ್ಟದ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಸೂಚಿಗಳೆಂದೂ ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಜಾನುವಾರು ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ಏರಿಳಿತವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವ ಸಲುವಾಗಿ ಸಮೀಕ್ಷಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಮೂರು ಋತುಗಳಲ್ಲಿ ಕೈಗೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಪಶು ವೈದ್ಯಕೀಯ ಸೇವೆಗಳು : ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಸುಮಾರು ೧೭೩೨ ಲಕ್ಷ ವಿವಿಧ ಜಾನುವಾರುಗಳಿದ್ದು, ಒಟ್ಟು ೨೧ ಪಶು ಆಸ್ಪತ್ರೆಗಳು, ೫೯ ಪಶು ಚಿಕಿತ್ಸಾಲಯಗಳು, ೬೮ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಪಶು ಚಿಕಿತ್ಸಾ ಕೇಂದ್ರಗಳು, ೧೧ ಸಂಚಾರಿ ಪಶು ಚಿಕಿತ್ಸಾಲಯಗಳು, ಮೂರು ಕೃತಕ ಗರ್ಭಧಾರಣಾ ಕೇಂದ್ರಗಳು, ೧೭ ತೀವ್ರ ತಳಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನಾ ಘಟಕಗಳು, ಎರಡು ಪ್ರಧಾನ ಗ್ರಾಮೀಣ ಯೋಜನೆಗಳು ಮತ್ತು ೧೫ ಪ್ರಧಾನ ಗ್ರಾಮೀಣ ಯೋಜನೆಯ ಉಪಕೇಂದ್ರಗಳು ಸೇರಿದಂತೆ ಜಿಲ್ಲೆಯಾದ್ಯಂತ ೨೦೪ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿವೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕೃಷಿ ಆಯೋಗದ ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಮಾಡಿರುವಂತೆ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ಅವುಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಏಳು ಸಂಚಾರಿ ಪಶುಚಿಕಿತ್ಸಾಲಯಗಳು ಮತ್ತು ನಾಲ್ಕು ಕೃತಕ ಗರ್ಭಧಾರಣಾ ಕೇಂದ್ರಗಳು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿವೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪಶುವೈದ್ಯ ಸೇವೆಗಳ ವಿವರಗಳನ್ನು ಮುಂದಿನ ಕೋಷ್ಟಕ ೪.೧೬ ರಲ್ಲಿ ನೀಡಿದೆ.

ಕೋಷ್ಟಕ ೪.೧೬ : ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ತಾಲೂಕುವಾರು ಪಶುವೈದ್ಯ ಸೇವೆಗಳ ವಿವರ ೨೦೦೧-೦೨

ತಾಲೂಕು	ಆಸ್ಪತ್ರೆಗಳು	ಚಿಕಿತ್ಸಾಲಯಗಳು	ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಪಶುವೈದ್ಯ ಕೇಂದ್ರಗಳು	ಸಂಚಾರಿ ಚಿಕಿತ್ಸಾಲಯಗಳು	ಕೃತಕ ಗರ್ಭಧಾರಣಾ ಕೇಂದ್ರಗಳು	ಪ್ರಧಾನ ಗ್ರಾಮೀಣ ಯೋಜನೆ	ತೀವ್ರ ತಳಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆ
೧	೨	೩	೪	೫	೬	೭	೮
ಕೋಲಾರ	೨	೮	೧೧	೧	೦	೦	೦
ಗುಡಿಬಂಡೆ	೨	೧	೪	೧	೧	೦	೦
ಗೌರಿಬಿದನೂರು	೨	೮	೪	೧	೦	೦	೦
ಚಿಂತಾಮಣಿ	೨	೯	೬	೧	೦	೧೦	೦
ಚಿಕ್ಕಬಳ್ಳಾಪುರ	೨	೪	೪	೧	೦	೦	೪
ಬಂಗಾರಪೇಟೆ	೨	೪	೮	೧	೦	೦	೨

೧	೨	೩	೪	೫	೬	೭	೮
ಬಾಗೇಪಲ್ಲಿ	೨	೬	೧	೧	೧	೦	೧
ಮಾಲೂರು	೨	೭	೫	೧	೧	೦	೪
ಮುಳಬಾಗಿಲು	೧	೬	೬	೧	೦	೭	೦
ಶಿಡ್ಲಘಟ್ಟ	೨	೬	೫	೧	೦	೦	೭
ಶ್ರೀನಿವಾಸಪುರ	೨	೮	೬	೧	೦	೦	೦
ಒಟ್ಟು ಜಿಲ್ಲೆ	೨೧	೬೭	೬೦	೧೧	೩	೧೭	೧೭

ಆಧಾರ: ಕೋಲಾರ ಜಿಲ್ಲಾ ಅಂಕಿಅಂಶಗಳ ನೋಟ, ಜಿಲ್ಲಾ ಸಂಖ್ಯಾ ಸಂಗ್ರಹಣಾಧಿಕಾರಿಗಳ ಕಛೇರಿ, ಕೋಲಾರ.

ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕ ಮತ್ತು ಸೋಂಕು ರೋಗಗಳಾದ, ಕಾಲು-ಬಾಯಿ ಜ್ವರ, ಗಳಲೆ ರೋಗ, ಚಪ್ಪೆರೋಗ, ಗಂಟಲುಬೇನೆ, ಕುರಿ ಸಿಡಿಬು, ಮುಂತಾದ ರೋಗಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾಗಿ ಪದೇ ಪದೇ ರೋಗಗಳು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಜಾನುವಾರುಗಳಿಗೆ ಲಸಿಕೆಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದರ ಮೂಲಕ ನಿಯಂತ್ರಣಗೊಳಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈ ರೋಗಗಳ ತಡೆ ಮತ್ತು ನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಚುಚ್ಚು ಮದ್ದುಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಪಶು ಆರೋಗ್ಯ ಹಾಗೂ ಜೈವಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಯಿಂದ ಪಡೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ದನಗಳಿಗೆ ಬರುವ ದೊಡ್ಡರೋಗ ಕಾಯಿಲೆಯ ಮೇಲೆ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಹತೋಟಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ೨೦೦೧-೦೨ ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ೧,೮೨,೪೧೧ ಕೃತಕ ಗರ್ಭಧಾರಣೆಯನ್ನು ೧,೧೨,೬೭೫ ಗರ್ಭ ತಪಾಸಣೆಯನ್ನು ೭,೦೧,೬೫೨ ಕೋಳಿಗಳಿಗೆ ಕೊಕ್ಕರೆ ರೋಗದ ಚುಚ್ಚುಮದ್ದನ್ನು ಹಾಕಲಾಗಿದೆ. ೪,೪೫,೨೮೬ ಕುರಿಗಳಿಗೆ ಜಂತುನಾಶಕ ಔಷಧಿಗಳನ್ನು ಕುಡಿಸಿ ಕುರಿಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಕ್ರಮ ಕೈಗೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಒಟ್ಟು ೭,೬೭,೫೫೫ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ೫೨,೭೨೩ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಕಸಿಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ೮೬,೬೬೮ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಕಾಲುಬಾಯಿ ಜ್ವರಕ್ಕೆ ೧೨೨ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ನಾಯಿ ಹುಚ್ಚಿಗೆ ೨೫,೩೫೭ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಕುರಿ ಸಿಡುಬಿಗೆ, ೬೬,೧೬೨ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಗಳಲೆ ರೋಗಕ್ಕೆ ೧೭,೩೨೩ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಚಪ್ಪೆರೋಗಕ್ಕೆ ೮೩,೬೬೯ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ನರಡಿ ರೋಗಕ್ಕೆ ೧,೩೨,೩೧೧ ಕುರಿಗಳಿಗೆ ಕರಳುಬೇನೆಗೆ ಲಸಿಕೆಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ಕೋಷ್ಟಕ ೪.೧೭ ಜಿಲ್ಲೆಯ ೧೯೯೭ ರ ಜಾನುವಾರು ಗಣತಿಯ ವಿವರಗಳು

ತಾಲೂಕು	ದನ	ಎಮ್ಮೆ	ಕುರಿ	ಮೇಕೆ	ಹಂದಿ	ಮೊಲ	ನಾಯಿ	ಒಟ್ಟು ಪ್ರಾಣಿಗಳು
ಕೋಲಾರ	೪೪೫೭೧	೨೯೧೩	೭೮೨೪	೧೬೨೧	೨೩೭೪	೧೩೩೯	೧೮೨೩	೧೯೧೧೨೨
ಗುಡಿಬಂಡೆ	೧೮೮೧೬	೩೧೩	೧೯೯೪	೭೧೧	೨೪೯೯	೧೧೧೩	೪೮೯೮	೫೭೬೬೯
ಗೌರಿಬಿದನೂರು	೫೨೩೨	೨೦೬೦	೪೯೧೭	೨೫೨೪	೨೨೨೭	೩೮	೭೬೧೭	೧೫೬೮೬
ಚಿಂತಾಮಣಿ	೫೬೧೯	೧೯೮೭	೧೧೬೬೨	೧೫೫೦	೪೪೮೫	೧೯	೧೨೭೩	೨೧೧೯೯೨
ಚಿಕ್ಕಬಳ್ಳಾಪುರ	೩೬೯೫	೧೧೬೫	೪೨೬೩	೧೯೯೧	೧೩೦೦	೧೫೯	೬೯೧	೧೧೫೯೫೭
ಬಂಗಾರಪೇಟೆ	೬೬೬೬	೮೧೬	೯೦೦೯	೧೫೫೦	೫೧೫	೪೨೨೭	೧೮೨೦	೧೯೯೯೦
ಬಾಗೇಪಲ್ಲಿ	೫೫೭೦೯	೮೫೧	೬೮೫೬	೧೯೯೬	೬೦೮	೧೦೨	೧೫೫೧	೧೭೧೫೭೩
ಮಾಲೂರು	೬೦೨೪	೧೦೦೫	೪೬೬೮	೧೦೦೬	೪೮೫	೧೬೧	೧೨೪೫	೧೪೮೬೮
ಮುಳಬಾಗಿಲು	೫೨೫೫೨	೯೪೭೯	೬೯೩೬	೫೬೯	೧೯೬	೧೧೦	೧೫೬೩	೧೫೫೫೫೭
ಶಿಡ್ಲಘಟ್ಟ	೪೧೫೯೯	೧೧೯೯	೭೪೫೧	೧೫೭೦	೨೧೮೮	೭೮	೯೭೪	೧೫೫೫೮೩
ಶ್ರೀನಿವಾಸಪುರ	೫೦೨೯	೧೫೭೫	೭೪೭೯	೧೬೭೧	೫೦೮	೧೦೫	೭೯೫	೧೭೦೫೭೧
ಒಟ್ಟು	೫೫೧೭೮೭	೧೪೭೬೦೨	೭೫೧೪೨	೧೫೭೭೧	೨೯೦೦೦	೧೩೮೫೫	೧೨೯೯೮	೧೭೨೯೮೮

ಸೂಚನೆ: ಒಟ್ಟು ಕಾಲ ನಲ್ಲಿ ಇತರೆ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು (೭೬೩) ಸೇರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಆಧಾರ: ಜಿಲ್ಲಾ ಪಂಚಾಯತ್ ವಾರ್ಷಿಕ ಆಡಳಿತ ವರದಿ, ಕೋಲಾರ ೨೦೦೧-೨೦೦೨

ಒಂದು ಜಾನುವಾರು ಘಟಕವು ಒಂದು ಹಸು ಅಥವಾ ಒಂದು ಎಮ್ಮೆ ಅಥವಾ ೧೦ ಕುರಿಗಳು ಅಥವಾ ೧೦ ಮೇಕೆಗಳು ಅಥವಾ ೧ ಕುದುರೆ ಅಥವಾ ೧೦೦ ಕುಕ್ಕುಟಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ೧೯೯೭ ರ ಜಾನುವಾರು ಗಣತಿಯಂತೆ ತಾಲೂಕುವಾರು ಇರುವ ಜಾನುವಾರು ಘಟಕಗಳ ವಿವರ ಈ ರೀತಿಯಿದೆ.

ಬಾಗೇಪಲ್ಲಿ ೭೪,೨೮೦; ಬಂಗಾರಹೇಟಿ ೮೭,೮೬೯; ಚಿಕ್ಕಬಳ್ಳಾಪುರ ೫೪,೫೧೪; ಚಿಂತಾಮಣಿ ೯೬,೬೭೪; ಗೌರಿಬಿದನೂರು ೮೫,೫೫೮; ಗುಡಿಬಂಡೆ ೨೪,೮೮೧; ಕೋಲಾರ ೮೮,೦೬೨; ಮಾಲೂರು ೫೭,೮೫೧; ಮುಳಬಾಗಿಲು ೭೫,೪೫೧; ಶಿಡ್ಲಘಟ್ಟ ೬೫,೨೪೬; ಶ್ರೀನಿವಾಸಪುರ ೭೮,೬೬೬ ಮತ್ತು ಕೋಲಾರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಒಟ್ಟು ಜಾನುವಾರು ಘಟಕಗಳು ೭,೮೫,೦೫೨.